

BANCA NAȚIONALĂ A MOLDOVEI
COMITETUL EXECUTIV

HOTĂRÂREA

nr. ____ din ____ _____ 2018

Cu privire la aprobarea *Metodologiei de supraveghere și evaluare a activității băncilor*

În temeiul art. 5 alin. (1) lit. d), art. 11 alin.(1), art.27 alin.(1) lit. c), art. 44 lit. a) din Legea nr. 548-XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2015, nr. 297-300, art. 544), cu modificările și completările ulterioare, art. 100-105, art. 139 din Legea nr. 202 din 6 octombrie 2017 privind activitatea băncilor, cu modificările și completările ulterioare, Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei

HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Metodologia de supraveghere și evaluare a activității băncilor, conform anexei la prezenta hotărâre.
2. Metodologia indicată la punctul 1 din prezenta hotărâre intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.
3. De la data intrării în vigoare a metodologiei indicate la punctul 1, Banca Națională a Moldovei va asigura conformarea activității sale cu prevederile acesteia.
4. Prin derogare de la punctul 3 din prezenta hotărâre, prevederile metodologiei:
  - 4.1) de la pct. 187 și pct. 195 se vor aplica începând cu 01.01.2023;
  - 4.2) aferente abordărilor bazate pe modele interne pentru riscul de piață de la pct. 209, 210, 214, 225, 226, 230 se vor aplica începând cu 01.01.2023;
  - 4.3) aferente abordării avansate de evaluare a riscului operațional de la pct. 235, 236, 241, 243, 248, 251, 252 lit. c), 262-266, 277, 278, 284 se vor aplica începând cu 01.01.2023;
  - 4.4) legate de evaluarea riscului de efect de levier din capitolul 6 titlul VII se vor aplica începând cu 31.12.2019;
  - 4.5) legate de riscul de lichiditate și finanțare din titlurile VIII și IX se vor aplica începând cu 31.12.2019.

5. Până la data intrării în vigoare a prevederilor specificate la pct. 4, subpct. 4.5) din prezenta hotărâre, Banca Națională a Moldovei va asigura verificarea și evaluarea conformării băncilor cu prevederile Regulamentului cu privire la lichiditatea băncii nr. 28 din 08.08.1997, cu completările și modificările ulterioare.

**Președintele
Comitetului executiv
Sergiu CIOCLEA**

la Hotărârea Comitetului executiv
al Băncii Naționale a Moldovei
nr. ____ din _____ 2018

METODOLOGIA

de supraveghere și evaluare a activității băncilor

Titlul I

PREVEDERI GENERALE

Capitolul 1

Obiect, domeniu de aplicare

1. Prezenta metodologie prezintă proceduri și principii de funcționare a procesului de supraveghere și evaluare (SREP), prevăzut la art. 100 – 105 din Legea cu privire la activitatea băncilor nr. 202 din 06.10.2017 (în vigoare din 01.01.2018), care face parte integrantă din supravegherea prudențială, a băncilor din Republica Moldova și a sucursalelor băncilor străine stabilite în Republica Moldova (în continuare - bănci).
2. Procesul de supraveghere și evaluare a băncilor (SREP) se efectuează în conformitate cu prevederile Legii cu privire la activitatea băncilor nr. 202 din 06.10.2017, Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548-XIII din 21.07.1995, actelor normative ale Băncii Naționale a Moldovei (BNM), prezentei metodologii, precum și în conformitate cu acordurile încheiate cu alte autorități de supraveghere locale sau străine.
3. Metodologia acoperă în detalii aspectele legate de SREP, acesta din urmă fiind un proces continuu de supraveghere care agregă toate constatările din activitățile de supraveghere prudențială efectuată de BNM cu privire la o bancă într-o viziune de ansamblu.
4. Analiza SREP include analiza modelului de afaceri, evaluarea cadrului de administrare a activității și a mecanismelor de control intern, evaluarea adecvării capitalului la profilul său de risc și adecvarea capitalului pentru acoperirea acestor riscuri, precum și evaluarea riscurilor aferente lichidității și adecvarea resurselor de lichiditate pentru acoperirea acestor riscuri.
5. BNM reflectă în evaluarea SREP informațiile și rezultatele obținute în urma tuturor celorlalte activități de supraveghere, inclusiv din evaluarea planurilor de redresare, supravegherea în materie

de competență și onorabilitate a membrilor consiliilor băncilor, testele de stres la nivel macroprudențial etc.

6. Rezultatul evaluării globale a SREP trebuie să reprezinte baza pentru luarea măsurilor de supraveghere necesare soluționării deficiențelor depistate. Metodologia prevede orientări practice privind aplicarea măsurilor de supraveghere enumerate la art. 139 din Legea privind activitatea băncilor.

7. Prezenta metodologie transpune parțial Ghidul privind procedurile și metodologiile comune pentru procesul de supraveghere și evaluare (SREP) (EBA/GL/2014/13) care poate fi consultat la următoarea adresă: <http://www.eba.europa.eu/documents/10180/1051392/EBA-GL-2014-13+GL+on+Pillar+2+%28SREP%29%20-+RO.pdf/cb364880-fb50-440c-b1bb-72f5520a67fd>.

Capitolul 2

Definiții

8. În sensul prezentei metodologii, se aplică următoarele definiții:

Risc comportamental - riscul existent sau potențial de pierderi pentru o bancă care este asociat prestării necorespunzătoare a serviciilor financiare, inclusiv a cazurilor de abatere disciplinară cu intenție sau din neglijență.

Capacitate de contrabalansare - abilitatea băncii de a deține sau de a avea acces la lichidități excedentare pe orizonturi de timp scurte, medii și lungi în vederea reacționării la scenarii de criză.

„Riscul marjei de credit” - riscul asociat variațiilor valorii de piață a instrumentelor financiare de datorie datorită fluctuațiilor marjei de credit a acestora.

„Risc de finanțare” - riscul ca banca să nu aibă surse stabile de finanțare pe termen mediu și lung, ceea ce duce la riscul existent sau potențial de a nu-și îndeplini obligațiile financiare, cum ar fi plățile și nevoile de garanții, așa cum acestea devin scadente pe termen mediu și lung, necrescând deloc sau necrescând costurile de finanțare în mod acceptabil.

„Împrumut în valută” - împrumuturi acordate împrumutaților, indiferent de forma juridică a facilității de credit (de exemplu, inclusiv plăți amânate sau convenții financiare similare) în alte monede decât mijlocul legal de plată din țara de domiciliu a împrumutatului.

„Risc generat de acordarea de împrumuturi în valută” - riscul existent sau potențial pentru câștigurile și fondurile proprii ale băncii, care este asociat împrumuturilor în valută acordate împrumutaților neacoperiți față de riscuri.

Procesul de evaluare a adecvării capitalului intern (ICAAP)” - procesul de identificare, măsurare, gestionare și monitorizare a capitalului intern, implementat de către bancă conform art. 78 din Legea privind activitatea băncilor.

„Procesul de evaluare a adecvării lichidității interne (ILAAP)” - procesul de identificare, măsurare, gestionare și monitorizare a lichidității, implementat de către bancă conform art. 79 din Legea privind activitatea băncilor.

„Categoriea băncii” - indicatorul de importanță a băncii, care este atribuit în funcție de dimensiunea și complexitatea băncii, precum și de sfera activităților sale.

„Lichidități pe parcursul zilei” - fonduri care pot fi accesate în cursul zilei lucrătoare pentru a permite băncii să efectueze plăți în timp real.

„*Risc de lichidități din cursul unei zile*” - riscul existent sau potențial asociat incapacității băncii de a-și gestiona în mod eficace cerințele de lichiditate din cursul unei zile.

„*Cerință*” sau „*măsură macroprudențială*” - o cerință sau o măsură impusă de BNM sau desemnată pentru a aborda riscul macroprudențial sau sistemic.

„*Monedă semnificativă*” - moneda în care banca deține poziții bilanțiere sau extrabilanțiere semnificative.

„*Cerință globală de capital (OCR)*” - suma cerinței totale de capital SREP (TSCR), a cerințelor privind amortizorul de capital și a cerințelor macroprudențiale, atunci când sunt exprimate sub formă de cerințe de fonduri proprii.

„*Evaluare generală SREP*” - evaluarea actualizată a viabilității generale a unei bănci pe baza evaluării elementelor SREP.

„*Scor general SREP*” - indicatorul numeric al riscului general pentru viabilitatea băncii pe baza evaluării generale SREP.

„*Riscuri pentru capital*” - riscuri distincte care, dacă se materializează, vor avea un impact prudențial semnificativ asupra fondurilor proprii ale băncii în următoarele 12 luni. Acestea includ, printre altele, riscurile prevăzute la articolul 38, alin. (4) din Legea privind activitatea băncilor.

„*Riscuri pentru lichidități și finanțare*” - riscuri distincte care, dacă se materializează, vor avea un impact prudențial semnificativ asupra lichidității băncii pe diferite orizonturi de timp.

„*Element SREP*” - una dintre următoarele: analiza modelului de afaceri, evaluarea guvernantei interne și a procedurilor de control al riscurilor la nivelul băncii, evaluarea riscurilor pentru capital, evaluarea SREP a capitalului, evaluarea riscurilor pentru lichiditate și finanțare sau evaluarea SREP a lichidității.

„*Risc valutar structural*” - riscul asociat titlurilor de capital deținute și mobilizate în sucursale și filiale într-o altă monedă decât moneda de raportare a întreprinderii-mamă.

„*Sisteme de referință de supraveghere*” - instrumente cantitative orientate spre riscuri, dezvoltate de BNM pentru a oferi o estimare a fondurilor proprii necesare pentru acoperirea riscurilor sau a elementelor de riscuri care nu sunt prevăzute la art. 60, alin. (4) din Legea privind activitatea băncilor.

„*Perioadă de supraviețuire*” - perioada în care banca poate continua să funcționeze în condiții de criză și cu toate acestea să își respecte obligațiile de plată.

„*Cuantumul total al expunerii la risc*” - valoarea totală a expunerii la risc, astfel cum este definită în Regulamentul cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital.

„*Cerință totală de capital SREP (TSCR)*” - suma cerințelor de fonduri proprii, astfel cum este prevăzut în Regulamentul cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital, și a cerințelor suplimentare de fonduri proprii stabilite conform criteriilor prevăzute în prezenta metodologie.

„*Împrumutați neacoperiți față de riscuri*” - debitori persoane fizice și IMM-uri fără o acoperire naturală sau financiară, care sunt expuși unei neconcordanțe de monede între moneda împrumutului și moneda acoperirii; acoperirile naturale cuprind, în mod specific, cazuri în care împrumutații primesc venituri într-o valută (de exemplu, sume transferate/încasări din export), în timp ce acoperirile financiare presupun în mod normal că există un contract cu o bancă financiară.

Titlul II

CADRUL COMUN SREP

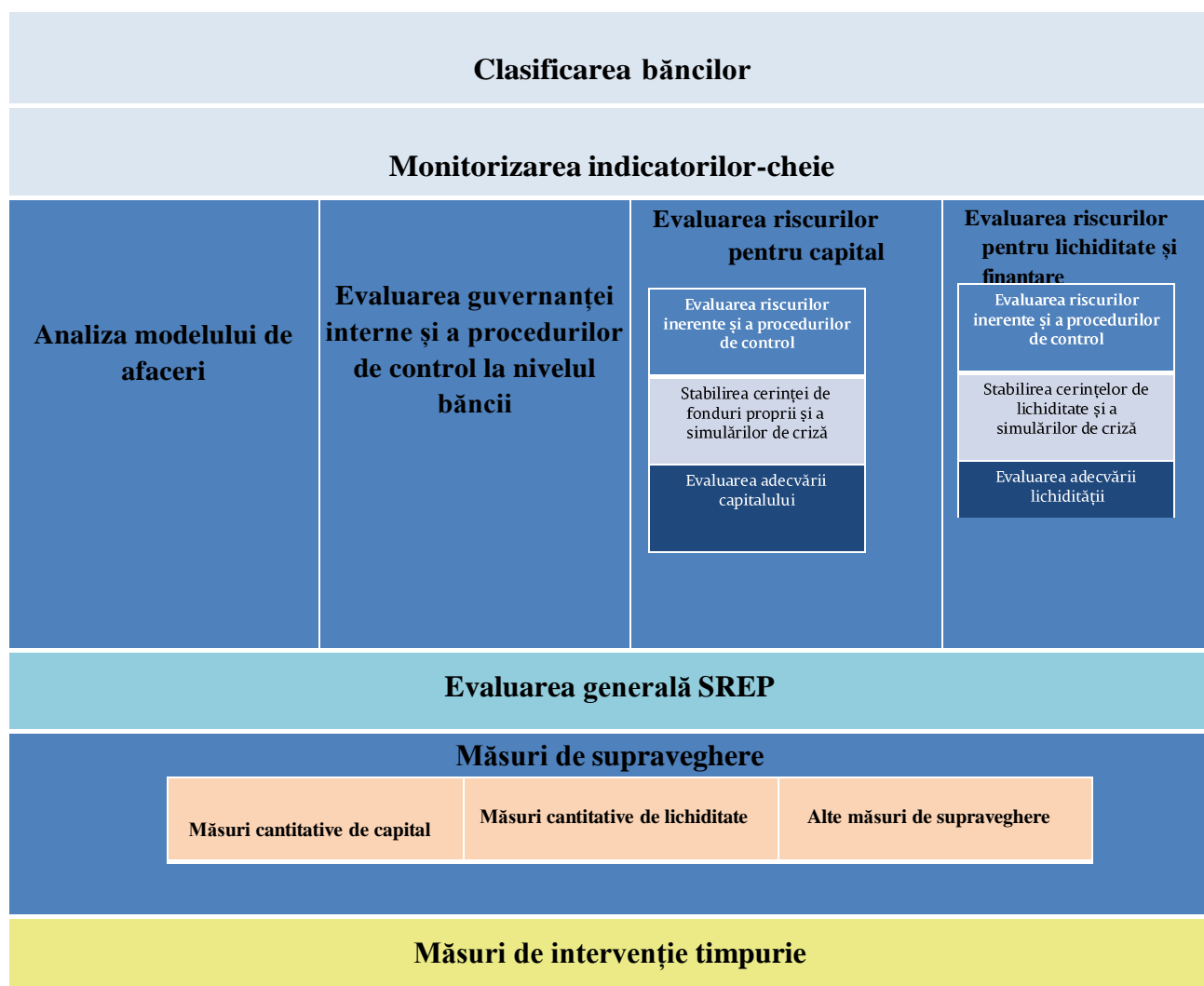
Capitolul 1

Prezentarea cadrului comun SREP

9. Procesul SREP al băncilor licențiate cuprinde următoarele componente:

- a) clasificarea băncii și revizuirea periodică a acestei clasificări;
- b) monitorizarea indicatorilor-cheie;
- c) analiza modelului de afaceri (AMA);
- d) evaluarea cadrului de administrare a activității băncii și a mecanismelor de control intern;
- e) evaluarea riscurilor de capital;
- f) evaluarea riscurilor de lichiditate;
- g) evaluarea adecvării fondurilor proprii ale băncii;
- h) evaluarea adecvării resurselor de lichiditate ale băncii;
- i) evaluarea generală SREP; și
- j) aplicarea măsurilor de supraveghere, precum și a măsurilor de intervenție timpurie, după caz.

Aceste componente sunt sintetizate conform figurii de mai jos.

Secțiunea 1

Clasificarea băncilor

10. În funcție de mărimea, structura și organizarea internă a băncii, precum și de natura, sfera și complexitatea activităților acesteia, băncile se clasifică în următoarele categorii:

Categoria 1 – bănci de importanță sistemică (de tip O-SII) definite conform Regulamentului cu privire la amortizoarele de capital ale băncilor și, după caz, alte bănci stabilite de BNM, pe baza unei evaluări a dimensiunii și organizării interne a băncii, precum și a naturii, sferei și complexității activităților acesteia.

Categoria 2 – bănci mijlocii și mari, altele decât cele incluse în categoria 1, care funcționează la nivel național sau care desfășoară activități transfrontaliere apreciabile, cu funcționare pe mai multe linii de activitate, inclusiv activități nebancare, și care oferă produse de credit și financiare persoanelor fizice și juridice. Totată, în această categorie pot fi incluse băncile specializate fără importanță sistemică dar cu un nivel semnificativ al cotelor de piață pe liniile de activitate, sistemele de plată ale acestora sau al schimburilor financiare.

Categoria 3 – băncile mici și mijlocii cu activitate la nivel național sau cu operațiuni transfrontaliere ne semnificative, și cu activitate pe un număr redus de linii de activitate, care oferă predominant produse de credit clienților (persoane fizice și juridice) și produse financiare în mod limitat. Totată, în această categorie pot fi incluse băncile specializate cu un nivel mai puțin semnificativ al cotelor de piață pe liniile de activitate, sistemele de plată ale acestora sau al schimburilor financiare.

Categoria 4 – toate celelalte bănci mici și necomplexe care nu se regăsesc în categoriile 1–3 (de exemplu, băncile cu o sferă limitată de activități și cote de piață ne semnificative pe liniile lor de activitate).

11. Clasificarea trebuie să reflecte evaluarea riscului sistemic generat de bănci asupra întregului sector financiar al țării. Clasificarea respectivă are ca scop aplicarea principiului proporționalității, astfel cum se menționează în titlul II, capitolul 4, nefiind mijloc pentru reflectarea calității activității unei bănci.

12. Clasificarea băncilor se va efectua în baza informațiilor relevante din rapoartele prezentate de către acestea la BNM, precum și în baza informațiilor derivate din analiza preliminară a modelului de afaceri a băncilor. Clasificarea băncilor se va revizui periodic sau în cazul unui eveniment corporativ semnificativ, cum ar fi: o cesionare de proporții, achiziție, acțiune strategică importantă etc.

Secțiunea 2

Evaluarea continuă a riscurilor

13. Banca Națională a Moldovei va asigura evaluarea continuă a riscurilor la care este expusă sau este susceptibilă de a fi expusă banca prin următoarele activități:

- a) monitorizarea indicatorilor-cheie;
- b) analiza modelului de afaceri;
- c) evaluarea guvernantei interne și a procedurilor de control la nivelul băncii;

- d) evaluarea riscurilor de capital;
- e) evaluarea riscurilor de lichiditate și finanțare.

14. Evaluările se vor efectua conform criteriilor de proporționalitate prevăzute la titlul II, cap. 4 și vor fi revizuite prin prisma informațiilor noi cu privire la activitatea băncilor.

15. Banca Națională a Moldovei va asigura ca rezultatele evaluărilor menționate mai sus să respecte următoarele principii:

- a) rezultatele sunt clar documentate într-un raport al constatărilor;
- b) rezultatele sunt reflectate într-un scor atribuit în conformitate cu recomandările specifice prevăzute în prezenta metodologie;
- c) rezultatele stau la baza evaluării altor elemente sau determină o investigație detaliată a neconcordanțelor dintre evaluările acestor elemente;
- d) rezultatele contribuie la evaluarea și scorul general SREP;
- e) rezultatele evaluărilor culminează cu măsuri de supraveghere, și constituie, după caz, o bază informativă pentru deciziile luate în privința acestor măsuri.

Secțiunea 3

Evaluarea periodică a adecvării capitalului și lichidității

16. Banca Națională a Moldovei va analiza periodic adecvarea fondurilor proprii și a lichidității băncii pentru a asigura acoperirea solidă a riscurilor la care este expusă sau este susceptibilă să fie expusă banca prin următoarele evaluări:

- a) evaluarea SREP a capitalului menționată la titlul VII;
- b) evaluarea SREP a lichidității menționată la titlul IX.

17. Evaluările SREP se vor efectua cel puțin o dată la 2 ani, ținând cont de criteriile de proporționalitate menționate la titlul II, cap. 4. BNM poate efectua evaluări mai frecvente. Totodată, BNM va asigura revizuirea evaluărilor prin prisma noilor constatări semnificative din afara activităților de supraveghere planificate, în cazul în care se constată că rezultatele evaluărilor pot avea un impact semnificativ asupra fondurilor proprii sau a resurselor de lichiditate ale băncii.

18. BNM va asigura ca rezultatele evaluărilor:

- a) sunt clar documentate într-un raport de evaluare;
- b) se reflectă într-un scor atribuit pentru adecvarea capitalului și lichidității băncii;
- c) contribuie la evaluarea și scopul general SREP;
- d) stau la baza cerințelor de supraveghere ca banca să dețină fonduri proprii și/sau resurse de lichiditate suplimentar față de cerințele prevăzute la art. 60 și 76 din Legea privind activitatea băncilor sau, după caz, de alte măsuri de supraveghere.

Secțiunea 4

Evaluarea generală SREP

19. BNM va evalua în permanență profilul de risc al băncii și viabilitatea acesteia prin evaluarea generală SREP, astfel cum se menționează la titlul X. Prin evaluarea generală SREP, se va stabili nivelul de probabilitate al băncii de a intra sau dacă este susceptibilă de a intra într-o dificultate

majoră din cauza riscurilor, dată fiind adecvarea fondurilor proprii și a resurselor de lichiditate, guvernanta, procedurile de control și modelul de afaceri sau strategia băncii.

20. Evaluarea trebuie revizuită în permanență prin prisma constatărilor emise în urma evaluărilor riscurilor sau a rezultatului evaluării SREP a capitalului și a evaluării SREP a lichidității.

21. Banca Națională a Moldovei va asigura ca rezultatele evaluării generale SREP:

- a) să se reflecte într-un scor atribuit pentru viabilitatea generală a băncii, în conformitate cu recomandările prevăzute la titlul X;
- b) să fie documentate clar într-un raport al evaluării generale SREP, care include scorurile SREP atribuite (la nivel general și pentru elemente individuale) și orice constatări de supraveghere acumulate în ultimele 12 luni; și
- c) să reprezinte baza stabilirii probabilității ca banca să intre sau este susceptibilă de a intra într-o stare de dificultate majoră conform art. 59 din Legea privind redresarea și rezoluția băncilor.

Secțiunea 5

Dialogul cu băncile, aplicarea măsurilor de supraveghere și comunicarea rezultatelor evaluării

22. Urmând modelul de angajament minim prevăzut în titlul II, capitolul 4, BNM va organiza discuții/întrevederi cu băncile licențiate pentru a evalua elementele individuale SREP, astfel cum se menționează la titlurile aferente elementelor respective.

23. Pe baza evaluării generale SREP și în urma elaborării evaluărilor elementelor individuale SREP, Banca Națională a Moldovei va aplica măsurile de supraveghere, conform titlului X din prezenta metodologie. Măsurile de supraveghere sunt grupate după cum urmează:

- a) măsuri privind capitalul;
- b) măsuri privind lichiditatea; și
- c) alte măsuri de supraveghere (inclusiv măsuri de intervenție timpurie).

24. În cazul în care constatările generate în urma monitorizării indicatorilor-cheie, a evaluării elementelor SREP sau a oricăror acțiuni de supraveghere impun aplicarea unor măsuri de supraveghere pentru înlăturarea imediată a deficiențelor, Banca Națională a Moldovei poate solicita băncii eliminarea acestora înainte de finalizarea evaluării tuturor elementelor SREP și actualizarea evaluării generale SREP. În acest sens, BNM va stabili măsurile necesare pentru remedierea situației evaluate, iar ulterior va asigura actualizarea evaluării generale SREP.

25. Banca Națională a Moldovei va organiza sedințe cu băncile licențiate, în cadrul cărora se vor discuta rezultatele evaluării generale SREP, măsurile de supraveghere aferente, și va informa băncile cu privire la măsurile de supraveghere pe care aceasta trebuie să le respecte, astfel cum sunt prezentate la titlul II, capitolul 4.

Capitolul 2

Atribuirea scorului în cadrul SREP

26. Banca Națională a Moldovei va stabili pentru fiecare bancă, un scor pentru:

- a) modelul de afaceri și strategie;
- b) cadrul de administrare a activității și mecanisme de control intern;
- c) riscurile individuale pentru capital;
- d) adecvarea capitalului la profilul său de risc;
- e) riscurile individuale pentru lichiditate și finanțare;
- f) adecvarea lichidității; și
- g) evaluarea generală SREP.

27. Scorurile SREP vor fi revizuite în mod regulat, cel puțin cu frecvența indicată la titlul II, capitolul 4 și fără întârziere nejustificată, pe baza noilor constatări semnificative sau a evoluțiilor.

28. În evaluarea elementelor individuale SREP, BNM va utiliza o scară de la 1 (risc nesensibil) la 4 (risc ridicat), care să reflecte „opinia de supraveghere” a riscului. Atribuirea scorurilor se va efectua pe baza criteriilor de evaluare specificate în tabelele de atribuire a scorului, conform prevederilor prezentei metodologii. BNM va utiliza „considerentele” specificate în tabele cu titlu orientativ pentru a-și fundamenta raționamentul de supraveghere (spre exemplu, banca nu trebuie să respecte toate „considerentele” aferente unui scor de 1 pentru a obține scorul 1). Banca Națională a Moldovei va atribui scorul 4 pentru a reflecta cea mai pesimistă evaluare posibilă (mai exact, chiar dacă poziția băncii este mai precară decât cea stabilită prin „considerente” pentru scorul 4, dar nu intră sau este susceptibilă de a intra într-o stare de dificultate majoră, băncii i se poate atribui scorul 4).

29. Banca Națională a Moldovei poate introduce metodologii de cumulare și un sistem mai detaliat de atribuire a scorului, cum ar fi planificarea resurselor, cu condiția să se respecte cadrul general de atribuire a scorului prevăzut în prezenta metodologie.

30. Scorurile atribuite riscurilor individuale trebuie să ofere o indicație a unui eventual impact prudential al riscului asupra băncii după ce s-a analizat calitatea procedurilor de control al riscurilor pentru atenuarea acestui impact.

31. Banca Națională a Moldovei va asigura că la atribuirea unui scor pentru modelul de afaceri, guvernanta internă și procedurile de control de la nivelul băncii, adecvarea capitalului și adecvarea lichidității se ating următoarele obiective:

- a) de a oferi un indicator privind amenințarea prezentată la adresa viabilității băncii prin elementele SREP evaluate, date fiind evaluările individuale ale riscurilor;
- b) de a reflecta probabilitatea necesității de a lua măsuri de supraveghere pentru abordarea problemelor; și
- c) de a indica probabilitatea necesității de a lua măsuri de intervenție timpurie și de a constitui un factor declanșator al acestora.

32. Atribuirea scorului pentru evaluarea generală SREP trebuie să atingă următoarele obiective:

- a) de a oferi o indicație privind viabilitatea generală a băncii;
- b) de a indica probabilitatea necesității de a lua măsuri de intervenție timpurie și de a constitui un factor declanșator al acestora; și
- c) de a stabili, prin intermediul evaluării viabilității generale a băncii, dacă banca intră

sau este susceptibilă de a intra într-o stare de dificultate majoră.

33. BNM va stabili scorul general SREP pe o scară de la 1 la 4 pentru a reflecta viabilitatea generală a băncii. Atunci când rezultatul evaluării generale SREP sugerează faptul că se poate considera că banca „intră sau este susceptibilă de a intra într-o stare de dificultate majoră” astfel cum este prevăzut de art. 59 al Legii privind redresarea și rezoluția băncilor, Banca Națională a Moldovei va atribui scorul „F” și va acționa în continuare în calitate de autoritate de rezoluție conform articolelor 58-60 din Legea privind redresarea și rezoluția băncilor.

Capitolul 3

Măsurile organizaționale

34. În vederea realizării procesului SREP, măsurile organizaționale întreprinse de BNM trebuie să cuprindă cel puțin următoarele:

- a) o descriere a rolurilor și a responsabilităților personalului din supraveghere în ceea ce privește efectuarea procesului SREP, precum și descrierea liniilor de raportare specifice atât în situații normale, cât și în situații de urgență;
- b) proceduri pentru documentarea și înregistrarea constatărilor și a raționamentelor de supraveghere;
- c) măsuri pentru aprobarea constatărilor și a scorurilor, precum și proceduri de escaladare în cazul în care există opinii divergente în cadrul Băncii Naționale, atât în situații normale, cât și în situații de urgență;
- d) măsuri pentru organizarea dialogului cu banca urmând modelul de angajament minim, astfel cum este prevăzut la secțiunea 2.4, pentru evaluarea elementelor individuale SREP. După primirea rezultatelor (rapoartelor) ICAAP, dacă este cazul Banca Națională a Moldovei va organiza întâlniri cu reprezentanții băncii, pe parcursul cărora banca va oferi explicații cu privire la problemele legate de procesul de evaluare și supraveghere.
- e) raportarea, evaluarea și informarea publicului cu privire la rezultatele SREP se face în conformitate cu art. 137 lit. (b) din Legea privind activitatea băncilor.

35. Banca Națională a Moldovei va ține cont de forma și detalierea informațiilor oferite ca rezultate ale SREP, inclusiv dacă se poate comunica scorul general SREP și scorurile pentru elementele individuale SREP.

Capitolul 4

Proportionalitatea și angajamentul de supraveghere

36. Banca Națională a Moldovei va aplica principiul proporționalității în ceea ce privește sfera, frecvența și intensitatea angajamentului de supraveghere și a dialogului cu o bancă, precum și în privința standardelor de supraveghere pe care se așteaptă ca banca să le respecte, conform categoriei acesteia.

37. BNM își va asuma un nivel minim de angajament atunci când planifică activități SREP, după cum urmează:

Băncile din categoria 1 și categoria 2

- BNM va monitoriza lunar indicatorii-cheie.
- BNM va elabora anual un raport al evaluării generale SREP.
- BNM va actualiza anual evaluările tuturor elementelor individuale SREP sau mai des prin prisma noilor informații semnificative care apar în legătură cu riscul prezentat. În cazul riscurilor pentru capital și al riscurilor pentru lichiditate și finanțare, acestea trebuie să includă cel puțin evaluarea celor mai semnificative riscuri individuale.
- BNM va informa anual banca cu privire la rezultatul evaluării generale SREP și va prezenta în mod specific:
  - a) o declarație privind cuantumul și structura fondurilor proprii, aferente elementelor de risc și riscuri, pe care banca trebuie să le mențină în plus față de cerințele prevăzute la art. 60 și art. 63 din Legea privind activitatea băncilor.
  - b) o declarație privind nivelul de lichiditate înregistrat și orice cerințe specifice privind lichiditatea, care sunt stabilite de BNM; și
  - c) o declarație privind alte măsuri de supraveghere, inclusiv orice măsuri de intervenție timpurie, pe care BNM intenționează să le ia.
- Banca Națională a Moldovei trebuie să își asume un angajament continuu și să aibă un dialog permanent cu organele de conducere ale băncii pentru a evalua fiecare element SREP.

Băncile din categoria 3

- BNM va monitoriza lunar indicatorii-cheie.
- BNM va elabora anual un raport al evaluării generale SREP.
- BNM va actualiza anual evaluările tuturor elementelor individuale SREP sau mai des prin prisma noilor informații semnificative care apar în legătură cu riscul prezentat. În cazul riscurilor pentru capital și al riscurilor pentru lichiditate și finanțare, acestea trebuie să includă cel puțin evaluarea celor mai semnificative riscuri individuale.
- BNM va informa anual banca cu privire la rezultatul evaluării generale SREP și va prezenta în mod specific:
  - a) o declarație privind cuantumul și structura fondurilor proprii, aferente elementelor de risc și riscuri, pe care banca trebuie să le mențină în plus față de cerințele prevăzute la art. 60 și art. 63 din Legea privind activitatea băncilor.
  - b) o declarație privind nivelul de lichiditate înregistrat și orice cerințe specifice privind lichiditatea, care sunt stabilite de Banca Națională a Moldovei; și
  - c) o declarație privind alte măsuri de supraveghere, inclusiv orice măsuri de intervenție timpurie, pe care BNM intenționează să le ia.
- BNM trebuie să își asume un angajament continuu și să aibă un dialog specific pe tema riscurilor cu organele de conducere ale băncii pentru a evalua elementul (elementele) de risc semnificativ.

Bănci din categoria 4

- Banca Națională a Moldovei va monitoriza lunar indicatorii-cheie.
- Banca Națională a Moldovei va elabora anual un raport al evaluării generale SREP.

- Banca Națională a Moldovei va actualiza anual evaluările tuturor elementelor individuale SREP sau mai des prin prisma noilor informații semnificative care apar în legătură cu riscul prezentat. În cazul riscurilor pentru capital și al riscurilor pentru lichiditate și finanțare, acestea trebuie să includă cel puțin evaluarea celor mai semnificative riscuri individuale.
- Banca Națională a Moldovei va informa anual banca cu privire la rezultatul evaluării generale SREP și va furniza în mod specific:
  - a) o declarație privind cuantumul și structura fondurilor proprii, aferente elementelor de risc și riscuri, pe care banca trebuie să le mențină în plus față de cerințele prevăzute la art. 60 și art. 63 din Legea privind activitatea băncilor.
  - b) o declarație privind nivelul de lichiditate înregistrat și orice cerințe specifice privind lichiditatea, care sunt stabilite de BNM;
  - c) o declarație privind alte măsuri de supraveghere, inclusiv orice măsuri de intervenție timpurie, pe care BNM intenționează să le ia.
- Banca Națională a Moldovei trebuie să își asume un angajament și să aibă un dialog cu organele de conducere ale băncii cel puțin anual.

Aplicarea SREP pentru diferite categorii de bănci este prezentată conform tabelului de mai jos.

Tabelul nr. 1

Categoria	Monitorizare a indicatorilor- cheie	Sinteza evaluării generale SREP	Nivel minim de angajament/dialog
1	lunar	anual	Angajament continuu față de organul de conducere a băncii; angajament față de bancă pentru evaluarea fiecărui element
2	lunar	anual	Angajament continuu față de organul de conducere a băncii; angajament față de bancă pentru evaluarea fiecărui element
3	lunar	anual	Angajament în funcție de riscuri față de organul de conducere; angajamentul față de bancă pentru evaluarea elementului (elementelor) de risc semnificativ
4	lunar	anual	Angajamentul față de organul de conducere al băncii cel puțin anual

38. În cazul în care BNM stabilește că băncile au profiluri de risc similare, se pot efectua evaluări tematice SREP pentru mai multe bănci în cadrul unei evaluări unice (de exemplu, se poate efectua o

analiză a modelului de afaceri pentru toți creditorii ipotecari mici, dat fiind faptul că este posibil să se identifice aceleași probleme de viabilitate a activității la toate aceste bănci).

39. Banca Națională a Moldovei va stabili un nivel suplimentar de angajament în funcție de constatările emise în urma evaluărilor anterioare ale elementelor SREP, prin care trebuie să se aloce resurse de supraveghere mai complexe și o intensitate mai mare, indiferent de categoria băncii, în cazul băncilor cu un scor general SREP redus (cel puțin temporar).

40. În cazul băncilor cuprinse în programul de supraveghere prudențială menționat la articolul 106 din Legea privind activitatea băncilor, Banca Națională a Moldovei va asigura ca nivelul de angajament și de aplicare a SREP să fie stabilit prin programul respectiv, acesta înlocuind cerințele de mai sus.

41. Când se planifică activitățile de supraveghere și evaluare, BNM va acorda o atenție deosebită coordonării activităților cu alte părți implicate direct sau indirect în evaluare, mai ales atunci când se impune aportul băncii sau al altor autorități competente implicate în supravegherea grupurilor transfrontaliere, astfel cum se menționează la titlul XI.

42. În sensul proporționalității, atunci când se desfășoară procesul SREP prin aplicarea prezentei metodologii, Banca Națională a Moldovei trebuie să țină cont de faptul că diferite elemente, aspecte metodologice și componente de evaluare, astfel cum sunt prevăzute la titlurile IV, V, VI și VIII, nu au aceeași relevanță pentru toate băncile.

43. Banca Națională a Moldovei va aplica, după caz, diferite niveluri de detaliere pentru evaluare în funcție de categoria în care este inclusă banca și în măsura corespunzătoare mărimii, naturii, modelului de afaceri și complexității băncii.

Titlul III

MONITORIZAREA INDICATORILOR-CHEIE

44. Banca Națională a Moldovei va asigura o monitorizare regulată a principalilor indicatori financiari și nefinanciari pentru a monitoriza schimbările din condițiile financiare și profilurile de risc ale băncilor.

În cazul în care prin monitorizare se identifică o schimbare semnificativă în profilul de risc al băncii sau orice deficiențe legate de indicatori, BNM va examina cauzele acestora și va revizui, după caz, evaluarea elementului SREP prin prisma informațiilor noi.

45. Urmând modelul de angajament minim abordat la titlul II, Banca Națională a Moldovei va monitoriza cel puțin lunar principalii indicatori financiari și nefinanciari ai băncilor licențiate.

46. Banca Națională a Moldovei va elabora sisteme și modele de monitorizare care să permită identificarea schimbărilor semnificative și a deficiențelor din comportamentul indicatorilor iar, după caz, să stabilească praguri limită. Totodată, Banca Națională a Moldovei va asigura proceduri de comunicare pentru toți indicatorii relevanți (sau combinații de indicatori) incluși în monitorizare

pentru a asigura examinarea tuturor deficiențelor și a schimbărilor semnificative.

47. BNM va adapta setul de indicatori și pragurile acestora la caracteristicile băncilor sau ale grupurilor de bănci cu caracteristici similare (grupuri comparabile). Cadrul de indicatori, modelele și pragurile de monitorizare trebuie să reflecte mărimea, complexitatea, modelul de afaceri și profilul de risc ale băncii și să acopere locații geografice, sectoare și piețe pe care funcționează banca.

48. Banca Națională a Moldovei identifică indicatorii care vor fi urmăriți prin monitorizarea regulată a rapoartelor transmise de către bănci în scopuri prudențiale conform reglementărilor BNM. Dacă este cazul, alți indicatori relevați ce pot fi utilizați ca sursă de informație pot servi drept referință la monitorizarea băncilor.

49. Cadrul de indicatori stabilit și rezultatele monitorizării indicatorilor-cheie trebuie să fie, de asemenea, utilizate ca date pentru evaluarea riscurilor pentru capital și a riscurilor pentru lichiditate și finanțare aferente elementelor respective SREP.

50. Indicatorii utilizați pentru monitorizare includ cel puțin următorii indicatori specifici băncii:

- a) indicatori financiari și de risc care abordează toate categoriile de riscuri cuprinse în prezenta metodologie (a se consulta titlurile VI și VIII);
- b) toate ratele derivate din aplicarea cerințelor prudențiale de acoperire a riscurilor conform titlului III, capitolul 4 din Legea privind activitatea băncilor;
- c) indicatori de piață relevanți (de exemplu, prețul acțiunilor, ratele obligațiunilor de stat etc.); și
- d) dacă este cazul, indicatori de redresare utilizați în planurile proprii de redresare ale băncilor.

51. Banca Națională a Moldovei va asocia indicatorii specifici băncii cu indicatori macro-economici relevanți, după caz, din locațiile geografice, sectoarele și piețele pe care funcționează banca.

52. Identificarea schimbărilor semnificative sau a deficiențelor legate de indicatori, mai ales în cazuri în care schimbările reprezintă extreme față de performanța grupurilor comparabile, va fi considerată drept un factor declanșator pentru continuarea evaluărilor. Mai exact, BNM urmează:

- a) să identifice cauza și să evalueze caracterul semnificativ al unui eventual impact prudențial asupra băncii;
- b) să documenteze cauza și rezultatul evaluării; și
- c) să revizuiască evaluarea riscurilor și scorul SREP, după caz, prin prisma noilor constatări.

53. Suplimentar acțiunilor de monitorizare regulată a principalilor indicatori financiari și nefinanciari, BNM va ține cont și de rezultatele studiilor și a analizelor independente de piață, dacă există, acestea putând fi o sursă utilă de puncte de vedere alternative.

ANALIZA MODELULUI DE AFACERI

Capitolul 1

Considerații generale

54. Acest titlu prezintă criteriile pentru evaluarea modelului de afaceri și a strategiei băncii. Banca Națională a Moldovei va aplica această evaluare în cazul unei bănci la același nivel ca și evaluarea generală SREP, însă aceasta poate fi aplicată, de asemenea, la nivel de activitate sau linie de produse ori pe bază tematică.

55. Fără a afecta responsabilitatea organului de conducere a băncii pentru gestionarea și organizarea activității sau fără a indica preferințe pentru anumite modele de afaceri, BNM va desfășura acțiuni regulate de analiză a modelului de afaceri (AMA) pentru a evalua riscurile de activitate și de strategie și a stabili:

- a) viabilitatea modelului de afaceri existent al băncii pe baza capacității acesteia de a genera venituri acceptabile în următoarele 12 luni; și
- b) sustenabilitatea strategiei băncii în funcție de capacitatea acesteia de a genera venituri acceptabile pe o perioadă anticipativă de cel puțin trei ani pe baza planurilor strategice și a previziunilor financiare ale acesteia.

56. BNM va utiliza rezultatul AMA ca suport pentru evaluarea tuturor celorlalte elemente SREP. BNM poate evalua anumite aspecte ale AMA, mai ales evaluarea cantitativă a modelului de afaceri, în cadrul evaluării altor elemente SREP (de exemplu, înțelegerea structurii de finanțare poate fi inclusă în evaluarea riscurilor pentru lichiditate).

57. Banca Națională a Moldovei va utiliza AMA și ca suport pentru identificarea principalelor vulnerabilități ale băncii, care au probabilitatea cea mai ridicată de impact semnificativ asupra băncii sau determină intrarea într-o stare de dificultate majoră a acesteea în viitor.

58. Banca Națională a Moldovei trebuie să parcurgă următoarele etape în cadrul AMA:

- a) evaluarea preliminară;
- b) identificarea domeniilor de interes;
- c) evaluarea mediului de afaceri;
- d) analiza cantitativă și calitativă a modelului de afaceri existent;
- e) analiza strategiei și a planurilor financiare anticipative (inclusiv schimbările planificate pentru modelul de afaceri);
- f) evaluarea viabilității modelului de afaceri;
- g) evaluarea sustenabilității strategiei;
- h) identificarea principalelor vulnerabilități la care este expusă sau susceptibilă de a fi expusă banca prin modelul de afaceri și strategia acesteia; și
- i) sintetizarea constatărilor și atribuirea scorului.

59. Pentru a realiza o AMA, BNM va utiliza cel puțin următoarele surse de informare cantitative și calitative:

- a) planul (planurile) strategic(e) al(e) băncii cu previziuni pentru anul curent și pentru viitor, precum și ipotezele economice subiacente;

- b) raportarea conform reglementărilor [raportare (COREP), raportare financiară (FINREP) precum și rapoartele aferente identificării riscului de credit, rapoartele auditului intern];
- c) raportarea internă (informații privind conducerea, planificarea capitalurilor, raportarea lichidității, rapoarte interne privind riscurile, rapoartele auditului intern);
- d) planurile de redresare și de rezoluție;
- e) rapoarte ale terților (de exemplu, rapoarte de audit, rapoarte ale analiștilor de capital/credit, analiștilor pieței, centre de analiză etc.); și
- f) alte studii sau sondaje relevante (de exemplu, realizate de instituții europene, Fondul Monetar Internațional (FMI), autorități și instituții macroprudențiale).

Capitolul 2

Evaluarea preliminară

60. Banca Națională a Moldovei va analiza activitățile principale ale băncii, locațiile geografice și poziția pe piață pentru a identifica următoarele elemente specifice ale băncii:

- a) locațiile geografice principale de activitate a băncii;
- b) sucursale și filiale principale;
- c) liniile de activitate principale; și
- d) liniile de produse principale.

61. În acest sens, BNM va utiliza o serie de indicatori specifici la momentul evaluării și al efectuării de schimbări în timp. Acești indicatori trebuie să includă:

- a) contribuția la veniturile/costurile generale;
- b) cota de active;
- c) cota cuantumului total al expunerii la risc; și
- d) poziția pe piață.

62. Banca Națională a Moldovei va utiliza această evaluare preliminară pentru:

- a) a stabili importanța domeniilor de activitate și a liniilor de activitate: Banca Națională a Moldovei va stabili locațiile geografice, sucursalele/filialele, liniile de activitate și de produse care sunt cele mai importante în funcție de contribuția la profit (de exemplu, pe baza contului de profit și pierderi), riscuri (de exemplu, pe baza cuantumului total al expunerii la risc sau a altor măsuri privind riscurile) și/sau priorități organizaționale/legale (de exemplu, obligații specifice ale băncilor din sectorul public de a furniza anumite produse). Banca Națională a Moldovei va utiliza aceste informații ca bază pentru a identifica punctele de interes necesare pentru AMA (abordată detaliat în titlul IV, capitolul 3);
- b) a identifica grupul comparabil: Banca Națională a Moldovei va stabili grupul comparabil relevant pentru bancă; referitor la realizarea AMA, BNM va stabili grupul comparabil pe baza liniilor de produse/activitate concurente care vizează aceleași surse de profit/aceiași clienți (de exemplu, activitățile cu carduri de credit ale diferitelor bănci care vizează utilizatorii de carduri de credit în țara X);
- c) a susține aplicarea principiului proporționalității: Banca Națională a Moldovei poate utiliza rezultatele evaluării preliminare pentru a facilita încadrarea băncilor în categorii de proporționalitate în funcție de complexitatea identificată a băncilor (astfel cum este menționat în titlul II, capitolul 1, secțiunea 1).

Capitolul 3

Identificarea domeniilor de interes pentru AMA

63. Banca Națională a Moldovei va stabili domeniile de interes ale AMA. Acestea trebuie să vizeze cele mai importante linii de activitate sub aspectul viabilității sau al sustenabilității viitoare a modelului de afaceri existent și/sau care prezintă cea mai mare probabilitate de creștere a expunerii băncii la vulnerabilitățile existente sau la cele noi. Banca Națională a Moldovei va ține cont de:

- a) importanța liniilor de activitate - dacă anumite linii de activitate sunt mai importante din punct de vedere al realizării de profituri (sau pierderi);
- b) constatări de supraveghere anterioare - dacă pentru alte elemente SREP constatările pot oferi indicatori despre linii de activitate care impun analize suplimentare;
- c) constatările și observațiile din rapoarte de audit interne sau externe - dacă auditul a identificat probleme specifice privind sustenabilitatea sau viabilitatea anumitor linii de activitate;
- d) importanța pentru planurile strategice - dacă există linii de activitate pe care banca dorește să le extindă semnificativ sau să le reducă;
- e) rezultatele analizelor prudențiale tematice - dacă în urma unei analize la nivel de sector s-au descoperit probleme comune de fond care impun o analiză suplimentară la nivelul băncii;
- f) schimbările observate în modelul de afaceri - dacă există schimbări efective observate în modelul de afaceri, care s-au produs fără ca banca să declare vreo schimbare planificată sau să publice planuri strategice noi; și
- g) comparații inter pares - dacă o linie de activitate are o evoluție atipică (considerată drept extremă) față de linii comparabile.

Capitolul 4

Evaluarea mediului de afaceri

64. Pentru formarea unei opinii cu privire la caracterul plauzibil al ipotezelor strategice ale unei bănci, Banca Națională a Moldovei va efectua o analiză a mediului de afaceri. Aceasta va ține cont de condițiile economice actuale și viitoare în care funcționează sau poate funcționa o bancă pe baza expunerilor sale geografice și economice principale sau semnificative. În cadrul acestei evaluări, Banca Națională a Moldovei va ține cont de direcția tendințelor macroeconomice și ale pieței și intențiile strategice ale grupului comparabil.

65. Banca Națională a Moldovei va utiliza această analiză pentru a elucida următoarele aspecte:

- a) variabilele macroeconomice esențiale cu care operează banca, produsul sau segmentul supus evaluării, pe baza locațiilor geografice principale. Printre exemplele de variabile esențiale se numără produsul intern brut (PIB), ratele șomajului, ratele dobânzii și indicii de preț pentru locuințe.
- b) peisajul competitiv și probabilitatea de evoluție a acestuia, ținând cont de activitățile grupului comparabil. Printre exemplele de domenii de analiză se numără creșterea preconizată a pieței țintă (de exemplu, piața ipotecilor imobiliare), precum și activitățile și planurile principalilor concurenți de pe piața țintă.
- c) tendințele generale ale pieței care pot avea un impact asupra performanței și profitabilității băncii. Acestea trebuie să includă cel puțin tendințele de reglementare (de exemplu, schimbările produse în legislația privind distribuția produselor bancare cu amănuntul), tendințele tehnologice (de exemplu, trecerea la platforme electronice pentru anumite tipuri de tranzacții) și tendințele societății/demografice (de exemplu, o

cerere mai mare de servicii bancare islamice).

Capitolul 5

Analiza modelului de afaceri existent

66. Pentru a înțelege mijloacele și metodele utilizate de către o bancă pentru a funcționa și a genera profit, Banca Națională a Moldovei va efectua analize cantitative și calitative.

Secțiunea 1

Analiza cantitativă

67. Banca Națională a Moldovei va analiza caracteristicile cantitative ale modelului de afaceri existent al băncii pentru a înțelege performanța financiară a acesteia și măsura în care aceasta este determinată de un apetit la risc mai mare sau mai mic decât cel al entităților comparabile.

68. Domeniile supuse analizei Băncii Naționale trebuie să cuprindă:

- a) profitul și pierderile, inclusiv tendințele: BNM va evalua profitabilitatea de bază a băncii (de exemplu, mai puțin elementele excepționale și acțiuni unice), defalcarea surselor de venit, defalcarea costurilor, provizioanele pentru depreciere și indicatori-cheie (de exemplu, marja netă a dobânzii, costuri/venituri, deprecierea împrumuturilor). Banca Națională a Moldovei va examina modul de evoluție a acestor elemente în ultimii ani și va identifica tendințele de bază.
- b) bilanțul, inclusiv tendințele: Banca Națională a Moldovei va evalua combinația activelor și datoriilor, structura de finanțare, variațiile quantumului total al expunerii la risc și ale fondurilor proprii, precum și indicatorii-cheie (de exemplu, rentabilitatea capitalului, fondurile proprii de nivelul 1, deficitul de finanțare). Banca Națională a Moldovei va examina modul de evoluție a acestor elemente în ultimii ani pentru identificarea tendințelor de bază.
- c) concentrările, inclusiv tendințele acestora: Banca Națională a Moldovei va evalua concentrările din contul de profit și pierderi și din bilanț aferente clienților, sectoarelor și locațiilor geografice. Totodată, se va examina modul de evoluție a elementelor de mai sus în ultimii ani pentru identificarea tendințelor de bază; și
- d) apetitul la risc: Banca Națională a Moldovei va evalua limitele formale stabilite de bancă pe tipuri de risc (risc de credit, risc de finanțare etc.) și va verifica respectarea acestora de către bancă pentru a înțelege riscurile pe care este dispusă să le asume pentru a-și stimula performanța financiară.

Secțiunea 2

Analiza calitativă

69. Banca Națională a Moldovei va analiza caracteristicile calitative ale modelului de afaceri existent pentru a înțelege factorii de succes și principalele elemente dependente.

70. Domeniile supuse analizei trebuie să cuprindă:

- a) principalele elemente dependente externe: Banca Națională a Moldovei va stabili principalii factori exogeni care influențează succesul modelului de afaceri; aici pot fi incluși furnizorii terți, intermediarii și factorii de reglementare specifici;
- b) principalele elemente dependente interne: Banca Națională a Moldovei va stabili principalii factori endogeni care influențează succesul modelului de afaceri; aici se

poate include calitatea platformelor informatice și capacitatea operațională și a resurselor;

- c) franciza: Banca Națională a Moldovei va stabili soliditatea relațiilor cu clienții, furnizorii și partenerii; aici se poate include încrederea băncii în reputația sa, eficacitatea sucursalelor sale, fidelitatea clienților și eficacitatea parteneriatelor; și
- d) domeniile cu avantaj competitiv: Banca Națională a Moldovei va stabili domeniile în care banca are un avantaj competitiv față de entitățile comparabile; aici se poate include oricare dintre cele menționate mai sus, cum ar fi calitatea platformelor informatice ale băncilor sau alți factori precum rețeaua globală a băncii, dimensiunea activităților sale sau oferta de produse.

Capitolul 6

Analiza strategiei și a planurilor financiare

71. Banca Națională a Moldovei va asigura o analiză cantitativă și calitativă anticipativă a proiecțiilor financiare și a planului strategic ale băncii pentru a înțelege ipotezele, caracterul plauzibil și nivelul de risc al strategiei sale de afaceri.

72. Domeniile supuse analizei trebuie să cuprindă:

- a) strategia generală: Banca Națională a Moldovei va ține cont de principalele obiective pentru gestionare cantitativă și calitativă;
- b) performanța financiară previzionată: Banca Națională a Moldovei va ține cont de performanța financiară previzionată, cuprinzând aceiași indicatori sau unii similari celor incluși în analiza cantitativă a modelului de afaceri existent;
- c) factorii de succes ai strategiei și ai planului financiar: Banca Națională a Moldovei va stabili principalele modificări pentru modelul de afaceri existent în vederea atingerii obiectivelor;
- d) ipoteze: Banca Națională a Moldovei va stabili caracterul plauzibil și coerența ipotezelor formulate de bancă, care stau la baza strategiei și a previziunilor sale; aici se pot include ipoteze în domenii precum indicatori macroeconomici, dinamica pieței, creșterea în volum și creșterea marjei de profit pentru principalele produse, segmente și locații geografice etc.; și
- e) capacitățile de executare: BNM va stabili capacitățile de executare ale băncii pe baza evidenței ținute de organele de conducere ale băncilor privind respectarea strategiilor și previziunilor anterioare, precum și complexitatea și obiectivul strategiei stabilite în raport cu modelul de afaceri existent.

73. Banca Națională a Moldovei poate efectua parțial această analiză concomitent cu analiza cantitativă și calitativă a modelului de afaceri existent, în special analiza performanței financiare proiectate și a factorilor de succes ai strategiei.

Capitolul 7

Evaluarea viabilității modelului de afaceri

74. După efectuarea analizelor cuprinse în titlul IV, capitolul 4 și titlul IV, capitolul 5, Banca Națională a Moldovei va forma/actualiza opinia cu privire la viabilitatea modelului de afaceri existent al băncii în funcție de capacitatea acesteia de a genera venituri acceptabile în următoarele 12 luni, dată fiind performanța cantitativă a acesteia, factorii și principalele elemente dependente ale succesului, precum și mediul de afaceri.

75. Banca Națională a Moldovei va evalua acceptabilitatea veniturilor prin prisma următoarelor criterii:

- a) rentabilitatea capitalului (ROE) față de costul capitalului (COE) sau măsura echivalentă: Banca Națională a Moldovei va analiza dacă modelul de afaceri generează venituri superioare costurilor (excluzând acțiunile unice) pe baza ROE raportat la COE. Totodată, se pot utiliza și alți indicatori care pot susține evaluarea, cum ar fi rentabilitatea activelor sau rentabilitatea capitalului adaptată la risc, luându-se în considerare și modificările acestor măsuri pe parcursul ciclului;
- b) structura de finanțare: Banca Națională a Moldovei va analiza caracterul adecvat al surselor de finanțare pentru modelul de afaceri și strategie; volatilitatea sau neconcordanțele din sursele de finanțare poate însemna că un model de afaceri sau o strategie, chiar și atunci când generează venituri mai mari decât costurile, poate să nu fie viabil(ă) sau sustenabil(ă) în condițiile mediului economic actual sau viitor; și
- c) apetitul la risc: Banca Națională a Moldovei va analiza dacă modelul de afaceri sau strategia băncii se bazează pe un apetit la risc, în cazul riscurilor individuale (de exemplu, credit, piață) sau la nivel mai general, care este considerat mare sau reprezintă o extremă în grupul comparabil pentru a genera venituri suficiente.

Capitolul 8

Evaluarea sustenabilității strategiei băncii

76. După efectuarea analizelor cuprinse în titlul IV, capitolele 4-6, Banca Națională a Moldovei va forma sau actualiza opinia privind sustenabilitatea strategiei băncii în funcție de capacitatea acesteia de a genera venituri acceptabile, astfel cum a fost prevăzut mai sus, pe o perioadă anticipativă de cel puțin 3 ani, pe baza planurilor sale strategice și a previziunilor financiare și în condițiile unei analize prudențiale a mediului economic.

77. În mod specific, Banca Națională a Moldovei va analiza sustenabilitatea strategiei băncii pe baza:

- a) caracterului plauzibil al ipotezelor băncii și a performanței financiare previzionate în raport cu opinia de supraveghere referitoare la mediul economic existent și viitor;
- b) impactului asupra performanței financiare previzionate a opiniei de supraveghere referitoare la mediul economic (în cazul în care aceasta este diferită de ipotezele băncii); și
- c) nivelului de risc al strategiei (mai exact complexitatea și obiectivul strategiei în raport cu modelul de afaceri existent) și probabilitatea de succes aferentă pe baza probabilității capacităților de execuție ale băncii (măsurate prin reușita băncii de a pune în aplicare strategii anterioare de dimensiuni similare sau prin performanță în raport cu planul strategic până la momentul respectiv).

Capitolul 9

Identificarea vulnerabilităților-cheie

78. După efectuarea AMA, Banca Națională a Moldovei va analiza vulnerabilitățile cele mai importante la care este expusă sau este susceptibilă de a fi expusă banca prin modelul de afaceri și strategie, având în vedere:

- a) performanța financiară preconizată slabă;
- b) sprijinirea pe o strategie nerealistă;

- c) concentrații excesive sau volatilitate (de exemplu, de câștiguri);
- d) asumarea excesivă de riscuri;
- e) preocupări privind structura de finanțare; și/sau
- f) probleme externe semnificative (de exemplu, amenințări legislative precum dispunerea unor limitări a unităților operaționale).

79. În urma evaluării de mai sus, Banca Națională a Moldovei va forma o opinie asupra viabilității modelului de afaceri al băncii și a sustenabilității strategiei acesteia, precum și asupra oricăror măsuri necesare pentru rezolvarea problemelor și a preocupărilor.

Capitolul 10

Sinteza constatărilor și atribuirea scorului

80. Pe baza evaluării viabilității și a sustenabilității modelului de afaceri, Banca Națională a Moldovei va forma o opinie generală asupra viabilității modelului de afaceri și a sustenabilității strategiei, precum și asupra oricăror posibile riscuri pentru viabilitatea unei bănci, care rezultă din această evaluare. Această opinie trebuie să se reflecte într-un raport a constatărilor, însoțită de un scor bazat pe considerațiile de mai jos.

Tabelul nr. 2

Scor	Opinia supraveghetorilor	Considerații
1	Modelul de afaceri și strategia prezintă un risc imperceptibil pentru viabilitatea băncii.	<ul style="list-style-type: none"> • Banca generează venituri solide și stabile, acceptabile dat fiind apetitul său la risc și structura sa de finanțare. • Nu există concentrații de active semnificative sau surse concentrate de venit nesustenabile. • Banca are o poziție competitivă fermă pe piețele alese de aceasta și o strategie care îi poate consolida poziția. • Banca are previziuni financiare elaborate pe baza unor ipoteze plauzibile despre viitorul mediu de afaceri. • Planurile strategice sunt adecvate date fiind modelul de afaceri existent și capacitățile de execuție ale conducerii.
2	Modelul de afaceri și strategia prezintă un risc scăzut pentru viabilitatea băncii.	<ul style="list-style-type: none"> • Banca generează venituri medii față de băncile comparabile și/sau performanța istorică, care sunt larg acceptabile, dat fiind apetitul său la risc și structura de finanțare. • Există unele concentrații de active sau surse concentrate de venit. • Banca se confruntă cu o presiune competitivă în ceea ce privește produsele/serviciile sale pe una sau mai multe piețe importante. Există unele dubii cu privire la rezolvarea situației prin strategia acesteia. • Banca are previziuni financiare elaborate pe baza unor ipoteze optimiste despre mediul de afaceri viitor.

		<ul style="list-style-type: none"> Planurile strategice sunt rezonabile, dat fiind modelul de afaceri existent și capacitățile de execuție ale conducerii, însă nu fără riscuri.
3	Modelul de afaceri și strategia prezintă un risc mediu pentru viabilitatea băncii.	<ul style="list-style-type: none"> Banca generează venituri care sunt deseori precare sau instabile, ori se bazează pe un apetit la risc sau o structură de finanțare pentru a genera venituri adecvate, care ridică probleme de supraveghere. Există concentrații semnificative de active sau surse concentrate de venit. Banca are o poziție competitivă slabă pentru produsele/serviciile sale pe piețele alese și poate avea câteva linii de activitate cu o evoluție bună. Cota de piață a băncii poate să scadă semnificativ. Există dubii cu privire la rezolvarea situației prin strategia acesteia. Banca are previziuni financiare elaborate pe baza unor ipoteze excesiv de optimiste despre mediul de afaceri viitor. Este posibil ca planurile strategice să nu fie plauzibile, dat fiind modelul de afaceri existent și capacitățile de execuție ale conducerii.
4	Modelul de afaceri și strategia prezintă un risc ridicat pentru viabilitatea băncii.	<ul style="list-style-type: none"> Banca generează venituri foarte slabe și foarte instabile sau se bazează pe un apetit la risc sau structură de finanțare inacceptabilă pentru a genera venituri adecvate. Banca prezintă concentrații extreme de active sau surse concentrate de venit nesustenabile. Banca are o poziție competitivă foarte slabă pentru produsele/serviciile sale pe piețele alese și se implică în linii de activitate cu perspective foarte slabe. Este foarte puțin probabil ca planurile strategice să rezolve situația. Banca are previziuni financiare elaborate pe baza unor ipoteze foarte nerealiste despre viitorul mediu de afaceri. Planurile strategice nu sunt plauzibile, dat fiind modelul de afaceri și capacitățile de execuție ale conducerii.

Titlul V

EVALUAREA CADRULUI DE ADMINISTRARE A ACTIVITĂȚII BĂNCII ȘI A MECANISMELOR DE CONTROL INTERN

Capitolul 1

Considerații generale

81. În cadrul evaluărilor privind cadrul de administrare a activității și a mecanismelor de control intern, BNM are ca obiectiv verificarea caracterului adecvat al acestora pentru profilul de risc al băncii, modelul de afaceri, mărimea și complexitatea, precum și identificarea gradului de conformitate a băncii cu cerințele și standardele unor mecanisme bune de administrare a activității și control al riscurilor. În cadrul acestei evaluări, Banca Națională a Moldovei va evalua riscul de impact prudential semnificativ pe care îl prezintă mecanismele ineficiente de administrare și control, precum și efectul acestora asupra viabilității băncii.

82. În cadrul SREP, evaluarea cadrului de administrare a activității și a mecanismelor de control intern trebuie să includă evaluarea următoarelor aspecte:

- a) cadrul general de administrare a activității băncii;
- b) cultura corporativă și a riscurilor;
- c) componența, organizarea și funcționarea organului de conducere și a comitetelor acestuia;
- d) politicile și practicile de remunerare;
- e) cadrul de administrare a riscurilor, inclusiv ICAAP și ILAAP;
- f) cadrul de audit intern, inclusiv controalele la nivel de: unități operaționale și gestionarea internă a riscurilor, conformitate și funcția de audit intern.
- g) sistemele informaționale și continuitatea activității; și
- h) măsurile de planificare a redresării;
- i) proceduri administrative și contabile;
- j) aranjamente de externalizare.

83. Titlul nu abordează aspecte privind guvernanta și administrarea sau procedurile de control al riscurilor, care sunt specifice tipurilor individuale de riscuri (mai exact, care nu există la nivelul băncii), întrucât criteriile pentru evaluarea acestora sunt abordate la titlurile VI și VIII.

84. Evaluarea cadrului de administrare a activității și a mecanismelor de control intern trebuie să constituie o sursă informativă pentru evaluarea procedurilor de administrare și control al riscurilor din titlurile VI și VIII, precum și pentru evaluarea ICAAP și ILAAP din evaluarea SREP a capitalului (titlul VII) și evaluarea SREP a lichidității (titlul IX). De asemenea, analiza individuală a riscurilor pentru calculele sau estimările de capital ICAAP menționate la titlul VII, precum și orice deficiențe identificate la acest punct, trebuie să constituie o sursă informativă pentru evaluarea cadrului general ICAAP supus evaluării la acest titlu.

Capitolul 2

Cadrul general de administrare a activității

85. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă bancile au o structură corporativă adecvată și transparentă, precum și dacă au implementat mecanisme de administrare potrivite. În concordanță cu titlul III, capitolul I din Legea privind activitatea băncilor și Regulamentul privind cadrul de administrare a activității băncii și procesul de evaluare a adecvării capitalului intern, această evaluare trebuie să includă evaluarea măsurii în care banca demonstrează cel puțin următoarele:

- a) o structură organizațională solidă și transparentă cu responsabilități clare, care să

- include organul de conducere și comitetele sale;
- b) faptul că Organele de Conducere a băncii cunosc și înțeleg structura organizatorică a băncii și riscurile aferente, respectând astfel principiul cunoașterii structurii proprii;
  - c) faptul că atribuțiile organului de conducere sunt clar definite, se disting între funcțiile Consiliului băncii și funcțiile Organului executiv, precum și că au fost implementate măsuri adecvate de administrare;
  - d) politicile de risc, politicile de identificare și evitare a conflictelor de interese, politicile aferente tranzacțiilor cu persoanele afiliate a căror punere în aplicare este una adecvată;
  - e) o politică și o strategie de externalizare care ia în considerare impactul externalizării asupra activității băncii, cea din urmă fiind conformă cu prevederile Regulamentului nr. 241 din 03.11.2011 privind externalizarea activităților și operațiunilor băncilor;
  - f) transparența cadrului de administrare internă pentru părțile interesate, inclusiv acționarii;
  - g) cadrul de administrare internă este stabilit, supravegheat și evaluat în mod regulat de către organul de conducere;
  - h) organul de conducere a stabilit și a pus în aplicare o strategie de afaceri și o strategie de risc, inclusiv stabilirea apetitului pentru risc, pe o bază individuală și la nivel de grup, cu implicarea corespunzătoare a Consiliului băncii;
  - i) a fost implementat un proces de selecție și evaluare a adecvării deținătorilor de funcții cheie;
  - j) a fost implementat un cadru adecvat și eficient de administrare internă și control intern care include o structură organizatorică clară și funcții independente de gestionare internă a riscurilor, de conformitate și de audit, care să dispună de suficientă autoritate, statut și resurse necesare pentru a-și îndeplini funcțiile;
  - k) au fost puse în aplicare politica de remunerare și practicile care respectă cerințele prudențiale relevante;
  - l) sunt puse în aplicare aranjamente care vizează asigurarea integrității sistemelor de contabilitate și de raportare financiară, inclusiv controalele financiare și operaționale și conformitatea cu legislația și standardele relevante.

Capitolul 3

Cultura corporativă și cultura privind riscurile

86. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca are o cultură corporativă și o cultură privind riscurile care este solidă și adecvată pentru amploarea, complexitatea și natura activității sale, precum și dacă se bazează pe valori fiabile și clar exprimate, care țin cont de apetitul la risc al băncii.

87. În concordanță cu Regulamentul privind cadrul de administrare a activității băncii și procesul de evaluare a adecvării capitalului intern, BNM trebuie să evalueze dacă:

- a) organul de conducere deține răspunderea principală pentru bancă și îi stabilește strategia;
- b) organul de conducere stabilește principiile de administrare, valorile corporative și standardele adecvate, inclusiv procese și proceduri independente de denunțare a neregulilor;
- c) cultura etică corporativă și cea privind riscurile aferentă băncii creează un mediu de competitivitate eficientă în care procesele decizionale promovează o serie de opinii (de exemplu, prin includerea de membri independenți în comitetele organului de conducere); și
- d) există elemente de probă cu privire la comunicarea clară, fermă și efectivă a strategiilor, politicilor, valorilor corporatiste, codului de conduită, politicilor de risc și a altor

- politici către întregul personal relevant și dacă cultura privind riscurile se aplică la toate nivelurile băncii;
- e) băncile gestionează adecvat conflictele de interese la nivel instituțional și au stabilit o politică privind conflictele de interese pentru personalul implicat în gestionarea acestora.

Capitolul 4

Organizarea și funcționarea organului de conducere

88. În concordanță cu Regulamentul privind cadrul de administrare a activității băncii și procesul de evaluare a adecvării capitalului intern și Regulamentul cu privire la cerințele față de membrii organului de conducere al băncii și al societății financiare holding, conducătorii sucursalei unei bănci din alt stat, persoanele care dețin funcții-cheie și față de lichidatorul băncii în proces de lichidare, BNM va evalua:

- a) stabilirea, supravegherea și evaluarea regulată a cadrului de administrare internă cu elementele sale componente principale de către organul de conducere; și
- b) dacă există o interacțiune eficientă între funcțiile de conducere și cele de supraveghere din organul de conducere.

89. În conformitate cu Regulamentul privind cadrul de administrare a activității băncii și procesul de evaluare a adecvării capitalului intern și Regulamentul cu privire la cerințele față de membrii organului de conducere al băncii și al societății financiare holding, conducătorii sucursalei unei bănci din alt stat, persoanele care dețin funcții-cheie și față de lichidatorul băncii în proces de lichidare, Banca Națională a Moldovei va analiza componența și funcționarea organului de conducere și a comitetelor acesteia, evaluând dacă:

- a) structura are un număr adecvat de membri și o componență corespunzătoare;
- b) membrii dau dovadă de un nivel suficient de angajament și independență;
- c) există o evaluare corespunzătoare și corectă a membrilor organului de conducere la numirea acestora și în mod permanent în corespundere cu art. 43, alin. (3) din Legea cu privire la activitatea băncilor.
- d) se revizuieste eficacitatea organului de conducere;
- e) s-au instituit practici și proceduri adecvate de administrare internă pentru organul de conducere și comitetele acestora, după caz; și
- f) se alocă timp suficient de către membrii organului de conducere pentru analiza problemelor de risc și se acordă accesul corespunzător la informații privind situația de risc a băncii.

Capitolul 5

Politicile și practicile de remunerare

90. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca are o politică de remunerare, astfel cum este prevăzut la art. 39 din Legea privind activitatea băncilor. În concordanță Regulamentul privind cadrul de administrare a activității băncii și procesul de evaluare a adecvării capitalului intern, Banca Națională a Moldovei va evalua dacă:

- a) politica de remunerare este aliniată la profilul de risc al băncii și este menținută, aprobată și supravegheată de către organul de conducere;
- b) schemele de compensare implementate susțin valorile corporative ale băncii și sunt conforme cu apetitul la risc, strategia de afaceri și interesele pe termen lung ale acesteia.

- c) angajații care au un impact semnificativ asupra profilului de risc al băncii sunt identificați în mod corespunzător, iar Regulamentul privind cadrul de administrare a activității băncii și procesul de evaluare a adecvării capitalului intern, se aplică în mod corect, mai ales cu privire la:
  - aplicarea de criterii calitative și cantitative pentru identificarea angajaților; și
  - dispozițiile privind excluderea angajaților identificați doar după criteriile cantitative.
- d) politica de remunerare nu încurajează asumarea excesivă de riscuri; și
- e) combinația remunerăției variabile și fixe este adecvată și se respectă dispozițiile privind limitarea componentei de remunerare variabilă - la 100% din componenta de remunerare fixă - și remunerăția variabilă nu se plătește prin mijloace sau metode care facilitează neconformitatea cu art. 39 din Legea privind activitatea băncilor.

Capitolul 6

Cadrul de administrare a riscurilor

91. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă organul de conducere a băncii a instituit un cadru adecvat de administrare a riscurilor și procese de administrare a riscurilor. Această evaluare trebuie să includă cel puțin analiza:

- a) dacă strategia de risc, apetitul la risc și cadrul de gestionare a riscurilor sunt adecvate și implementate la nivel individual și la nivel de grup;
- b) cadrele ICAAP și ILAAP; și
- c) capacitățile de simulare de criză și rezultatele aferente;
- d) dacă banca a creat o funcție independentă de gestionare a riscului care acoperă întreaga bancă, care este implicată activ în elaborarea strategiei de risc a băncii și a tuturor deciziilor de gestionare a riscurilor, și care oferă conducerii și unităților operaționale toate informațiile relevante privind riscurile;
- e) dacă banca are stabilit un șef în funcția de management a riscului cu suficientă experiență, independență și vechime și, dacă este necesar, cu acces direct la membrii conducerii în funcția de supraveghere;
- f) dacă funcția independent de gestionare a riscurilor garantează că procesele de evaluare, adecvare și monitorizare a riscurilor sunt adecvate; și
- g) dacă banca a implementat politici și proceduri pentru identificarea, măsurarea, monitorizarea, atenuarea și raportarea riscurilor și a concentrațiilor asociate ale riscurilor și dacă acestea sunt în concordanță cu limitele de risc, apetitul pentru risc sau sunt aprobate de organul de conducere.

Secțiunea 1

Cadrul și strategia privind apetitul la risc

92. Pentru a analiza cadrul și strategia privind apetitul la risc ale unei bănci, Banca Națională a Moldovei va evalua:

- a) dacă acel cadru privind apetitul la risc ia în considerare toate riscurile semnificative la care este expusă banca și cuprinde limite de risc, toleranțe și praguri;
- b) dacă strategia privind apetitul la risc și cea de risc sunt coerente și sunt implementate în mod corespunzător;
- c) dacă cadrul privind apetitul la risc este anticipativ și conform cu orizontul de planificare strategică și dacă este revizuit în mod regulat;
- d) dacă responsabilitatea organului de conducere pentru cadrul privind apetitul la risc este definită în mod clar și este exercitată în practică;

- e) dacă strategia de risc ia în considerare în mod corespunzător resursele financiare ale băncii (mai exact, apetitul la risc trebuie să fie conform cu cerințele de supraveghere privind fondurile proprii și lichiditatea, precum și cu alte măsuri de supraveghere);
- f) dacă declarația privind apetitul la risc este documentată în scris și există elemente de probă privind comunicarea acesteia angajaților băncii; și
- g) responsabilitatea organului de conducere în ceea ce privește strategia de risc, apetitul pentru risc și cadrul de gestionare a riscurilor sunt exercitate în practică prin asigurarea unei direcții și a unei supravegheri adecvate.

93. La evaluarea cadrului de administrare a riscurilor, Banca Națională a Moldovei va ține cont de măsura în care acesta este integrat și modul în care influențează strategia generală a băncii. Banca Națională a Moldovei va evalua în mod specific legătura dintre planul strategic, cadrul de risc și cel de administrare a capitalului și a lichidității.

Secțiunea 2

Cadrelor ICAAP și ILAAP

94. Banca Națională a Moldovei va analiza periodic procesele ICAAP și ILAAP și va stabili soliditatea, eficacitatea și caracterul cuprinzător al acestora conform criteriilor prevăzute în această secțiune. Banca Națională a Moldovei va evalua și modul în care procesele ICAAP și ILAAP sunt integrate în practicile generale de administrare a riscurilor și de administrare strategică, inclusiv în planificarea capitalului și a lichidității.

95. Aceste evaluări vor contribui la calcularea cerințelor suplimentare de fonduri proprii și la evaluarea adecvării capitalului, astfel cum sunt prezentate la titlul VII, precum și la evaluarea adecvării lichidității, astfel cum este prezentată la titlul IX.

Subsecțiunea 1

Soliditatea ICAAP și ILAAP

96. Pentru a evalua soliditatea proceselor ICAAP și ILAAP, Banca Națională a Moldovei va analiza dacă politicile, procesele, datele și modelele ce reprezintă ICAAP și ILAAP sunt proporționale cu natura, amploarea și complexitatea activităților băncii. În acest sens, Banca Națională a Moldovei va evalua caracterul adecvat al proceselor ICAAP și ILAAP pentru evaluarea și menținerea unui nivel adecvat de capital și lichiditate internă pentru a acoperi riscurile la care este expusă sau este susceptibilă de a fi expusă banca și pentru a lua decizii de afaceri (de exemplu, pentru alocare de capital în planul de afaceri), inclusiv în condiții de criză conform Regulamentului privind cadrul de administrare a activității băncii și procesul de evaluare a adecvării capitalului intern

97. În cadrul evaluării solidității proceselor ICAAP și ILAAP, Banca Națională a Moldovei va analiza, după caz:

- a) dacă metodologiile și ipotezele aplicate de bănci sunt adecvate și coerente în privința riscurilor, dacă se întemeiază pe date empirice solide, dacă utilizează parametri calibrați cu fiabilitate și dacă aceștia se aplică în egală măsură pentru cuantificarea riscurilor și administrarea capitalului și a lichidității;

- b) dacă nivelul de încredere este conform cu apetitul la risc și dacă ipotezele de diversificare internă reflectă modelul de afaceri și strategiile de risc;
- c) dacă definiția și componența resurselor interne disponibile de capital și lichiditate luate în considerare de către bancă pentru ICAAP și ILAAP sunt conforme cu riscurile măsurate de către bancă și dacă acestea sunt eligibile pentru calculul amortizoarelor de capital; și
- d) dacă distribuția resurselor interne disponibile de capital și lichiditate pe linii de activitate sau între entități juridice reflectă în mod corect riscul la care fiecare dintre acestea este expusă sau este susceptibilă de a fi expusă și dacă aceasta ia în considerare în mod corect orice constrângeri legale sau operaționale cu privire la transferabilitatea acestor resurse.

Subsecțiunea 2

Eficacitatea ICAAP și ILAAP

98. Când se evaluează eficacitatea ICAAP și ILAAP, Banca Națională a Moldovei va examina utilizarea acestora în procesul decizional și administrativ la toate nivelurile băncii (de exemplu, stabilirea limitelor, măsurarea performanței etc.). Banca Națională a Moldovei va evalua modul în care banca utilizează ICAAP și ILAAP în cadrul administrării de către aceasta a riscurilor, a capitalului și a lichidității (testul de utilizare). Evaluarea trebuie să ia în considerare interconexiunile și funcționarea ICAAP/ILAAP prin intercalare cu cadrul privind apetitul la risc, administrarea riscurilor, administrarea lichidității și a capitalului, inclusiv strategiile anticipative de finanțare, precum și dacă acest lucru este adecvat pentru modelul de afaceri și complexitatea băncii.

99. În acest sens, Banca Națională a Moldovei va verifica dacă banca are politici, proceduri și instrumente pentru a facilita:

- a) identificarea clară a funcțiilor și/sau a comitetelor administrative responsabile pentru diferitele elemente ale ICAAP și ILAAP (de exemplu, modelarea și cuantificarea, auditul și validarea la nivel național, monitorizarea și raportarea, comunicarea problemelor etc.);
- b) planificarea capitalului și a lichidității: calcularea anticipativă a resurselor de capital și lichiditate (inclusiv în ipoteze de scenarii de criză) în legătură cu strategia generală sau tranzacții semnificative;
- c) alocarea și monitorizarea resurselor de capital și lichiditate pe linii de activitate și tipuri de risc (de exemplu, limitele de risc definite pentru linii de activitate, entități sau riscuri individuale sunt conforme cu obiectivul de asigurare a adecvării generale a resurselor interne de capital și lichiditate ale băncii);
- d) raportarea regulată și promptă a adecvării capitalului și lichidității către organul de conducere. În mod specific, frecvența raportării trebuie să fie corespunzătoare dezvoltării riscurilor și volumului de activitate, amortizoarelor interne existente și procesului decizional intern pentru a permite conducerii băncii să instituie măsuri de remediere înainte să fie pusă în pericol adecvarea capitalului;
- e) nivelul de cunoaștere și luarea de măsuri din partea organului de conducere atunci când este posibil ca strategia de afaceri și/sau tranzacțiile individuale semnificative să nu fie conforme cu ICAAP și capitalul intern disponibil (de exemplu, aprobarea de către Consiliul băncii a unei tranzacții considerabile în cazul în care tranzacția poate produce un impact semnificativ asupra capitalului intern disponibil) și ILAAP.

100. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă organul de conducere demonstrează un nivel corespunzător de angajament și cunoaștere a proceselor ICAAP și ILAAP și a rezultatelor acestora.

În mod specific, acestea trebuie să evalueze dacă organul de conducere aprobă cadrele și rezultatele ICAAP și ILAAP și, după caz, rezultatele validării interne a ICAAP și ILAAP.

101. Banca Națională a Moldovei va evalua în ce măsură ICAAP și ILAAP sunt anticipative. În acest sens, Banca Națională a Moldovei trebuie să evalueze coerența ICAAP și ILAAP cu planurile de capital și lichiditate și planurile strategice.

Subsecțiunea 3

Caracterul cuprinzător al ICAAP și ILAAP

102. Banca Națională a Moldovei va evalua măsura în care procesele ICAAP și ILAAP acoperă liniile de activitate, entitățile juridice și riscurile la care este expusă sau este susceptibilă de a fi expusă banca, precum și conformitatea ICAAP și ILAAP cu cerințele legale. Astfel, se va evalua:

- a) dacă procesele ICAAP și ILAAP sunt implementate în mod omogen și proporțional pentru toate liniile de activitate și entitățile juridice relevante ale băncii sub aspectul identificării și evaluării riscurilor;
- b) dacă procesele ICAAP și ILAAP acoperă toate riscurile semnificative, indiferent dacă riscurile sunt asociate entităților care nu sunt supuse consolidării [mijloc investițional special, entități cu scop special]; și
- c) cazurile în care o bancă are mecanisme sau procese de administrare internă diferite de cele ale altor bănci din cadrul grupului, dacă aceste devieri sunt justificate (de exemplu, adoptarea de modele avansate numai de către o parte din grup se poate justifica prin lipsa unor date suficiente pentru estimarea parametrilor în cazul unor linii de activitate sau entități juridice, cu condiția ca aceste linii de activitate sau entități juridice să nu reprezinte o sursă de concentrare a riscurilor pentru restul portofoliului).

Secțiunea 3

Metodologia privind simulările de criză

103. În conformitate cu Regulamentul privind cadrul de administrare a activității băncii și procesul de evaluare a adecvării capitalului intern, Banca Națională a Moldovei va evalua programele de simulare de crize ale băncii, cu referire la caracterul adecvat al selecției scenariilor relevante, ipotezelor subiacente, metodologiilor și infrastructurii, precum și al utilizării rezultatelor simulărilor de criză. Aceasta trebuie să includă cel puțin evaluarea:

- a) măsurii în care simulările de criză sunt integrate în cadrul de administrare a riscurilor al băncii;
- b) capacității și infrastructurii băncii, inclusiv a datelor, de a implementa programul de simulare de criză pe linii de activitate și entități și la nivelul grupului, după caz;
- c) gradului de implicare a organului de conducere în programe de simulare de criză; și
- d) integrării simulărilor de criză și a rezultatelor acestora în procesul decizional din cadrul băncii.

Capitolul 7

Cadrul de control intern

104. În concordanță cu Regulamentul privind cadrul de administrare a activității băncii și procesul de

evaluare a adecvării capitalului intern, Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca are un cadru de control intern adecvat. Această evaluare trebuie să se refere cel puțin la:

- a) măsura în care banca are un cadru de control intern cu funcții independente de control specifice care se exercită în cadrul unui proces decizional clar, cu o alocare clară a responsabilităților pentru punerea în aplicare a cadrului și a componentelor acestuia;
- b) dacă cadrul de control intern este pus în aplicare în toate domeniile de activitate ale băncii, unitățile operaționale și de suport având responsabilitatea principală de a institui și a menține politici și proceduri adecvate de control intern;
- c) dacă banca a instituit politici și proceduri pentru identificarea, cuantificarea, monitorizarea, atenuarea și raportarea riscurilor și a concentrărilor de riscuri aferente și dacă acestea sunt aprobate de către organul de conducere;
- d) dacă banca a stabilit o funcție independentă de control al riscurilor care să fie implicată în mod activ în elaborarea strategiei de riscuri a băncii și în toate deciziile de administrare a riscurilor semnificative și care pune la dispoziția Consiliului băncii și a membrilor Organului executiv toate informațiile relevante legate de riscuri;
- e) dacă funcția independentă de control al riscurilor se asigură de caracterul adecvat al proceselor de cuantificare, evaluare și monitorizare a riscurilor din cadrul băncii;
- f) dacă banca are un coordonator al funcției de administrarea riscurilor care să aibă un mandat și o independență față de asumarea riscurilor într-o măsură suficientă, precum și responsabilitate exclusivă pentru funcția de control al riscurilor și monitorizarea cadrului de administrare a riscurilor;
- g) dacă banca are o politică de conformitate și o funcție de conformitate permanentă și eficace care prezintă rapoarte organului de conducere;
- h) dacă banca are o politică și un proces de aprobare a produselor noi cu un rol specificat clar pentru funcția independentă de control al riscurilor, care să fie aprobate de către organul de conducere; și
- i) dacă banca are capacitatea de a elabora rapoarte de riscuri, dacă le utilizează în scopuri administrative și dacă astfel de rapoarte de riscuri sunt precise, cuprinzătoare, clare și utile precum și elaborate și comunicate părților relevante cu frecvența corespunzătoare.

Secțiunea 1

Funcția de audit intern

105. În concordanță cu Regulamentul privind cadrul de administrare a activității băncii și procesul de evaluare a adecvării capitalului intern, Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca a stabilit o funcție de audit intern independentă și eficace care:

- a) este creată în conformitate cu standardele profesionale naționale și internaționale;
- b) stabilește scopul, autoritatea și responsabilitatea funcției de audit, prevăzute într-un act care recunoaște standardele profesionale și care este aprobat de către Consiliul băncii;
- c) are protecția independenței sale organizaționale și a obiectivității auditorilor interni având un șef independent cu suficient statut de acțiune și prin prezentarea de rapoarte către Consiliul băncii;
- d) are resurse adecvate și împuterniciri pentru realizarea sarcinilor sale;
- e) acoperă în mod corespunzător toate domeniile necesare din planul de audit bazat pe riscuri, inclusiv domeniile de administrare a riscurilor, procedurile de control intern, ICAAP, ILAAP și procedurile de aprobare a noilor produse, inclusiv domeniile guvernantei interne și gestionarea riscurilor;
- f) dă dovadă de eficacitate în stabilirea conformității cu politicile interne și cu legislația națională și abordează orice deviere de la oricare dintre acestea.

Capitolul 8

Sistemele informaționale și continuitatea activității

106. În concordanță cu Regulamentul privind cadrul de administrare a activității băncii și procesul de evaluare a adecvării capitalului intern, Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca are sisteme informaționale și de comunicare eficace și credibile și dacă aceste sisteme sunt perfect compatibile cu capacitățile de agregare a datelor referitoare la riscuri în perioade normale și în perioade de criză. În mod specific, Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca are cel puțin capacitatea de:

- a) a genera date precise și credibile referitoare la riscuri pentru unitățile operaționale, precum și la nivelul întregii bănci;
- b) a captura și a agrega toate datele referitoare la riscuri semnificative din cadrul băncii;
- c) a genera cu promptitudine date agregate și actualizate referitoare la riscuri; și
- d) a genera date agregate referitoare la riscuri pentru a satisface o gamă largă de cereri specifice din partea organului de conducere sau a autorităților competente.

107. Banca Națională a Moldovei va evalua, totodată, dacă banca a stabilit un proces eficace de administrare a continuității activității cu planuri verificate pentru situații neprevăzute și continuarea activității, precum și prin identificarea tuturor funcțiilor și resurselor critice identificate și stipulate în planuri de redresare și dacă aceste planuri asigură în mod credibil recuperarea acestor funcții în timp de criză.

Capitolul 9

Planificarea pentru redresare

108. Pentru a evalua guvernanta internă și procedurile de control la nivelul băncii, Banca Națională a Moldovei va ține cont de orice constatări și deficiențe identificate în evaluarea planurilor de redresare și a măsurilor de planificare pentru redresare aplicate în conformitate cu articolele 9-22 din Legea privind redresarea și rezoluția băncii.

109. În mod similar, constatările în urma evaluării elementelor SREP, inclusiv evaluarea guvernanței interne și a mecanismelor de control la nivelul băncii, trebuie să constituie o sursă informativă pentru planurile de redresare.

Capitolul 10

Aplicarea la nivel consolidat și implicațiile pentru entitățile din cadrul grupului

110. La nivel consolidat, în plus față de elementele cuprinse în secțiunile de mai sus, Banca Națională a Moldovei va evalua dacă:

- a) organul de conducere a întreprinderii-mamă a băncii înțelege atât organizarea grupului, cât și rolurile diferitelor sale entități, precum și legăturile și relațiile dintre acestea;
- b) structura organizațională și juridică a grupului, după caz, este clară și transparentă și corespunde cu dimensiunea și complexitatea activității și operațiunilor;

- c) banca a stabilit un sistem informațional și de raportare eficace la nivelul grupului, care este aplicabil pentru toate liniile de activitate și entitățile juridice, și dacă acesta este disponibil organului de conducere a întreprinderii-mamă a băncii cu promptitudine;
- d) organul de conducere a întreprinderii-mamă a băncii a stabilit strategii coerente la nivelul grupului, cu includerea unui cadru privind apetitul la risc;
- e) administrarea riscurilor la nivelul grupului acoperă toate riscurile semnificative, indiferent dacă riscul este asociat entităților care nu sunt supuse consolidării [mijloace investiționale speciale (MIS), entități cu scop special (ESS)];
- f) banca desfășoară simulări de criză regulate care acoperă toate riscurile semnificative și entitățile conform art. 100 alin. (5) din Legea privind activitatea băncilor și Regulamentul privind cadrul de administrare a activității băncii și procesul de evaluare a adecvării capitalului intern.
- g) funcția de audit intern la nivelul grupului este separată de orice alte funcții, are un plan de audit bazat pe riscuri la nivelul grupului, are personal suficient și o linie de raportare directă pentru organul de conducere a întreprinderii-mamă.

111. Când se efectuează evaluarea guvernantei interne și a procedurilor de control specifice băncii la nivelul filialei, pe lângă elementele menționate la acest titlu, Banca Națională a Moldovei va evalua modul de aplicare a mecanismelor, politicilor și procedurilor specifice grupului la nivelul filialei.

Capitolul 11

Sinteza constatărilor și atribuirea scorului

112. În urma evaluării de mai sus, Banca Națională a Moldovei își va forma o opinie cu privire la caracterul adecvat al cadrului de administrare internă și al procedurilor de control la nivelul băncii. Această opinie trebuie să se reflecte într-un raport al constatărilor, însoțit de un scor bazat pe considerațiile menționate în tabelul de mai jos.

Tabelul nr. 3

Scor	Opinia supraveghetorilor	Considerații
1	Deficiențele în guvernanta internă și mecanisme de control la nivelul băncii prezintă un risc imperceptibil pentru viabilitatea băncii	<ul style="list-style-type: none"> • Există o cultură corporativă solidă. • Componenta și funcționarea organului de conducere sunt adecvate. • Politica de remunerare este aliniată la strategia de risc și interesele pe termen lung. • Cadrul și procesele de administrare a riscurilor, inclusiv ICAAP, ILAAP, cadrul pentru simulări de criză, planificarea capitalului și a lichidității, sunt adecvate. • Cadrul de control intern și procedurile de control intern sunt adecvate. • Funcția de audit intern este independentă și funcționează eficient conform standardelor și cerințelor naționale și internaționale instituite. • Sistemele informaționale și aranjamente de continuitate a

		<p>activității sunt adecvate.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Planul de redresare este complet și credibil, iar măsurile de planificare pentru redresare sunt adecvate; • Există un cadru adecvat de administrare a tranzacțiilor cu persoanele afiliate.
2	Deficiențele în guvernanța internă și mecanismele de control la nivelul băncii prezintă un risc scăzut pentru viabilitatea băncii.	<ul style="list-style-type: none"> • Banca are o structură organizațională predominant solidă și transparentă cu responsabilități clare și separarea asumării riscurilor de funcțiile de administrare a riscurilor și cele de control. • Există o cultură corporativă predominant solidă. • Componenta și funcționarea organului de conducere sunt predominant adecvate. • Politica de remunerare este în mare parte aliniată la strategia de risc și interesele pe termen lung. • Cadrul și procesele de administrare a riscurilor, inclusiv ICAAP, ILAAP, cadrul pentru simulări de criză, planificarea capitalului și a lichidității, sunt predominant adecvate. • Cadrul de control intern și procedurile de control intern sunt predominant adecvate. • Funcția de audit intern este independentă, iar operațiunile acesteia sunt predominant eficiente. • Sistemele informaționale și aranjamentele de continuitate a activității sunt predominant adecvate. • Planul de redresare este în mare parte complet și predominant credibil. Măsurile de planificare pentru redresare sunt predominant adecvate. • Cadrul tranzacțiilor cu persoanele afiliate este în mare măsură adecvat.
3	Deficiențele în guvernanța internă și mecanismele de control la nivelul băncii prezintă un risc mediu pentru viabilitatea băncii.	<ul style="list-style-type: none"> • Structura organizațională și responsabilitățile băncii nu sunt pe deplin transparente, iar asumarea riscurilor nu este complet separată de funcțiile de administrare și control al riscurilor. • Există dubii cu privire la caracterul adecvat al culturii corporative. • Există dubii cu privire la caracterul adecvat al componentei și funcționării organului de conducere. • Există temeri legate de faptul că politica de remunerare poate să contravină strategiei de risc și intereselor pe termen lung. • Există dubii cu privire la caracterul adecvat al cadrului și proceselor de administrare a riscurilor, inclusiv ICAAP, ILAAP, cadrul pentru simulări de criză, planificarea capitalului și a lichidității.

		<ul style="list-style-type: none"> • Există dubii cu privire la caracterul adecvat al cadrului de control intern și al procedurilor de control intern. • Există dubii cu privire la independența și funcționarea eficace a funcției de audit intern. • Există dubii cu privire la caracterul adecvat al sistemelor informaționale și al aranjamentelor de continuitate a activității. • Planul de redresare este incomplet și există dubii cu privire la credibilitatea acestuia. Există dubii cu privire la caracterul adecvat al măsurilor de planificare pentru redresare. • Există îndoieli cu privire la guvernanta adecvată cadrului tranzacțiilor cu persoanele afiliate.
4	Deficiențele în guvernanta internă și mecanismele de control la nivelul băncii prezintă un risc ridicat pentru viabilitatea băncii.	<ul style="list-style-type: none"> • Structura organizațională și responsabilitățile băncii nu sunt transparente, iar asumarea riscurilor nu este separată de funcțiile de administrare și control al riscurilor. • Cultura corporativă este inadecvată. • Componenta și funcționarea organului de conducere sunt inadecvate. • Politica de remunerare contravine strategiei de risc și intereselor pe termen lung. • Cadrul și procesele de administrare a riscurilor, inclusiv ICAAP, ILAAP, cadrul pentru simulări de criză, planificarea capitalului și a lichidității, sunt inadecvate. • Funcția de audit intern nu este independentă și/sau nu funcționează conform standardelor și cerințelor naționale și internaționale instituite; operațiunile nu sunt eficace. • Cadrul de control intern și procedurile de control intern sunt inadecvate. • Sistemele informaționale și aranjamentele de continuitate a activității sunt inadecvate. • Planul de redresare este incomplet și necredibil. Măsurile de planificare pentru redresare sunt inadecvate. • Cadrul tranzacțiilor cu persoanele afiliate este inadecvat.

TITLUL VI

EVALUAREA RISCURILOR PENTRU CAPITAL

Capitolul 1

Considerații generale

113. Banca Națională a Moldovei va evalua și atribuie un scor pentru riscurile de capital identificate ca fiind semnificative pentru o bancă.

114. Scopul prezentului titlu este de a asigura metodologii care să fie luate în considerare în vederea evaluării riscurilor individuale și a procedurilor de administrare și control al riscurilor. Acesta nu este prevăzut a fi exhaustiv și lasă o marjă de manevră Băncii Naționale a Moldovei pentru a ține cont și de alte criterii suplimentare care pot fi considerate relevante pe baza experienței acestora și a caracteristicilor băncii.

115. Prezentul titlu oferă orientări pentru evaluarea și atribuirea unui scor pentru următoarele riscuri pentru capital:

- a) riscul de credit, riscul de credit al contrapărții și riscul de credit referitor la tranzacțiile cu persoanele afiliate;
- b) riscul de piață;
- c) riscul operațional;
- d) riscul de rată a dobânzii asociat activităților din afara portofoliului de tranzacționare (IRRBB).

116. Titlul identifică și un set de subcategorii în cadrul fiecărei categorii de risc, care trebuie să fie luată în considerare atunci când se evaluează riscurile pentru capital. În funcție de importanța oricăreia dintre aceste subcategorii pentru o anumită bancă, acestea pot fi evaluate și prevăzute cu un scor individual.

117. Decizia privind importanța depinde de raționamentul de supraveghere. Cu toate acestea, în cazul riscurilor generate de acordarea de împrumuturi în valută, importanța trebuie stabilită ținându-se cont de următorul prag: Împrumuturile exprimate în valută și acordate împrumutaților neacoperiți față de riscuri reprezintă cel puțin 10% din portofoliul total de credite al unei banci, în cazul în care un astfel de portofoliu total de credite reprezintă cel puțin 25% din activele totale ale băncii.

118. În sensul prezentei metodologii, atunci când se identifică subcategoriile unui risc, Banca Națională a Moldovei va ține cont mai mult de natura expunerii la riscuri, decât de măsura în care acestea sunt definite ca elemente de risc de credit, risc de piață sau risc operațional în actele normative ale BNM (de exemplu, expunerile la riscul pentru capital din portofoliul bancar pot fi avute în vedere în cadrul unei evaluări a riscurilor de piață chiar dacă sunt considerate un element de risc de credit).

119. Banca Națională a Moldovei poate întocmi și alte repartizări ale riscurilor decât cea prezentată în punctul anterior din prezenta metodologie, cu condiția să vor fi evaluate toate riscurile semnificative la care este expusă banca.

120. Banca Națională a Moldovei va evalua și alte riscuri care sunt identificate ca fiind semnificative pentru o anumită bancă, însă care nu sunt menționate mai sus (de exemplu, riscul de pensie, riscul de asigurare sau riscul de curs de schimb structural). Cele de mai jos pot fi de folos în procesul de identificare:

- a) factori legați de quantumul total al expunerii la risc;
- b) riscuri identificate în cadrul procesului ICAAP al băncii;
- c) riscuri care apar în legătură cu modelul de afaceri al băncii (inclusiv cele identificate de alte instituții care utilizează un model de afaceri similar);
- d) informații provenite în urma monitorizării indicatorilor-cheie;
- e) constatări și observații din rapoarte de audit interne și externe.

121. Elementele vor fi luate în calcul de către Banca Națională a Moldovei și atunci când aceasta planifică intensitatea activității de supraveghere în legătură cu evaluarea unui risc specific.

122. În cazul riscului de credit, al riscului de piață și al riscului operațional, Banca Națională a Moldovei va verifica conformitatea băncii cu cerințele minime. Cu toate acestea, prezenta metodologie extinde domeniul de aplicare al evaluării dincolo de aceste cerințe minime, permițând Băncii Naționale a Moldovei să își formeze o opinie cuprinzătoare despre riscurile pentru capital.

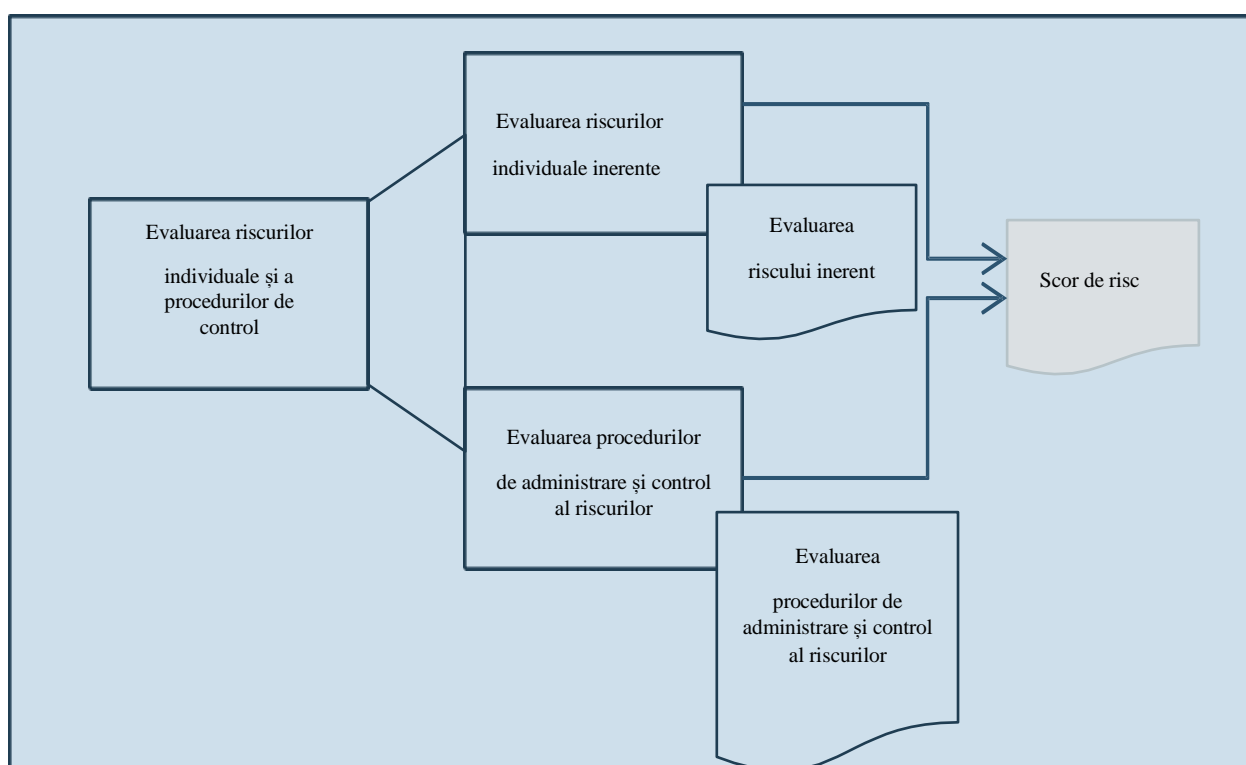
123. La evaluarea riscurilor pentru capital, Banca Națională a Moldovei va ține cont și de impactul potențial al riscului de costuri de finanțare cu respectarea metodologiilor cuprinse la titlul VIII și va decide cu privire la necesitatea măsurilor de diminuare a acestui risc.

124. Odată cu implementarea metodologiilor menționate în prezentul titlu, Banca Națională a Moldovei va identifica indicatorii cantitativi relevanți și alte sisteme metrice care se pot utiliza de asemenea pentru a monitoriza indicatorii-cheie, astfel cum este menționat la titlul III.

125. În cazul fiecărui risc semnificativ, Banca Națională a Moldovei va evalua și reflecta în scorul de risc următoarele:

- a) riscul inerent (expuneri la risc); și
- b) calitatea și eficacitatea procedurilor de administrare și control al riscurilor.

126. Acest circuit de evaluare este reprezentat conform următoarei scheme.

127. La efectuarea evaluărilor, Banca Națională a Moldovei va utiliza toate sursele de informație disponibile, inclusiv rapoartele băncilor prezentate conform actelor normative în vigoare, rapoarte ad-hoc solicitate de la banca, sisteme metrice și rapoarte interne ale băncii (de exemplu, raportul de audit intern, rapoarte de administrare a riscurilor, informații din cadrul ICAAP), rapoarte de inspecție la fața locului și rapoarte externe (de exemplu, comunicările băncii cu investitorii, agenții de rating). Când evaluarea este prevăzută a fi specifică băncii, trebuie să se aibă în vedere raportarea la entitățile comparabile pentru a identifica o eventuală expunere la riscuri pentru capital. În acest sens, trebuie să se identifice entități comparabile pentru fiecare risc, acestea putând fi diferite de cele identificate pentru AMA sau alte analize.

128. La evaluarea riscurilor pentru capital, Banca Națională a Moldovei va evalua de asemenea precizia și prudența calculării cerințelor minime de fonduri proprii pentru a identifica situațiile în care calculele fondurilor proprii minime pot subestima nivelul de risc existent. Această evaluare poate constitui o sursă informativă pentru stabilirea cerințelor suplimentare de fonduri proprii, conform celor prevăzute la titlul VII, capitolul 2, Secțiunea 3.

129. Rezultatul evaluării fiecărui risc semnificativ trebuie să se reflecte într-un raport al constatărilor care să prezinte o explicație a principalilor factori determinanți de risc și să atribuie un scor.

130. Banca Națională a Moldovei va stabili scorul în mod predominant prin evaluarea riscului, însă trebuie să prezinte totodată considerații privind procedurile de administrare și control al riscurilor, cum ar fi faptul că adecvarea procedurilor de administrare și control poate crește sau, în cazuri excepționale, reduce riscul de impact prudential semnificativ (mai exact, considerațiile pentru riscul inerent pot subestima sau supraestima nivelul de risc în funcție de adecvarea procedurilor de administrare și control). Evaluarea adecvării procedurilor de administrare și control trebuie să se facă prin referire la considerațiile prezentate în tabelele 4-7.

131. Conform normelor de aplicare a prezentei metodologii, Banca Națională a Moldovei va utiliza diferite metode pentru a decide scorurile individuale de risc. În unele cazuri, pentru nivelurile de risc inerent și calitatea procedurilor de administrare și control al riscurilor se poate atribui un scor separat, rezultând un scor intermediar și unul final, în timp ce în alte cazuri, este posibil să nu se utilizeze scoruri intermediare în procesul de evaluare.

Capitolul 2

Evaluarea riscului de credit și a riscului de credit al contrapărții

Secțiunea 1

Considerații generale

132. Banca Națională a Moldovei va evalua riscul de credit asociat tuturor expunerilor din portofoliul bancar (inclusiv elementelor extrabilanțiere). Totodată se va evalua și riscul de credit al contrapărții și riscul de decontare.

133. La evaluarea riscului de credit, Banca Națională a Moldovei va ține cont de toate componentele care stabilesc posibile pierderi aferente riscului de credit, și anume: probabilitatea unui eveniment aferent riscului de credit (mai exact, nerambursare) sau evenimente de credit corelate, care vizează în principal împrumutării și capacitatea lor de a rambursa obligațiile relevante; dimensiunea expunerilor supuse riscului de credit; și rata de recuperare a expunerilor din credite în caz de nerambursare din partea împrumutaților. Pentru toate aceste componente, Banca Națională a Moldovei va ține cont de posibilitatea ca aceste componente să se deterioreze în timp și să devină mai precare în raport cu rezultatele așteptate.

Secțiunea 2

Evaluarea riscului de credit

134. Prin evaluarea riscului de credit inerent, Banca Națională a Moldovei va stabili principalii factori determinanți de expunere a băncii la riscul de credit și să evalueze caracterul semnificativ al impactului prudential al acestui risc asupra băncii. Evaluarea riscului de credit inerent trebuie să fie așadar structurată în jurul următoarelor etape principale:

- a) evaluarea preliminară;
- b) evaluarea naturii și a componenței portofoliului de credite;
- c) evaluarea calității creditelor din portofoliu;
- d) evaluarea nivelului și a calității măsurilor de reducere a riscului de credit; și
- e) evaluarea nivelului de provizioane și de ajustare a evaluărilor creditelor.

135. Banca Națională a Moldovei va evalua riscul de credit existent precum și eventualele riscuri aferente care ar putea fi depistate în perspectivă. Banca Națională a Moldovei va combina analiza riscului aferent creditelor din portofoliul existent cu evaluarea strategiei de risc de credit a băncii (posibil în cadrul evaluării mai ample a strategiei desfășurate în cadrul AMA) și va ține cont de modul în care evoluțiile macroeconomice preconizate și cele din situații de criză pot afecta elementele respective precum și câștigurile și fondurile proprii ale băncii.

136. Banca Națională a Moldovei va efectua în principal evaluarea atât la nivelul portofoliului, cât și la nivelul claselor de active. Dacă este cazul, Banca Națională a Moldovei va efectua o evaluare mai detaliată, la nivelul împrumutaților sau tranzacțiilor unice. Banca Națională a Moldovei poate, de asemenea, utiliza tehnici de eșantionare atunci când evaluează riscul de portofoliu.

137. Banca Națională a Moldovei poate efectua evaluarea pe verticală (ținându-se cont de toate dimensiunile pentru sub-portofoliile relevante) sau pe orizontală (ținându-se cont de o singură dimensiune, de exemplu, calitatea creditului, pentru portofoliul general).

Subsecțiunea 1

Evaluarea preliminară

138. Pentru a stabili sfera de aplicare a evaluării riscului de credit, Banca Națională a Moldovei va identifica mai întâi sursele riscului de credit la care este expusă sau este susceptibilă de a fi expusă banca. În acest sens, BNM va aplica practicile acumulate în urma evaluării altor elemente SREP, a comparației poziției băncii cu cea a entităților comparabile și în urma oricăror activități de supraveghere.

139. Banca Națională a Moldovei va ține cont cel puțin de următoarele:

- a) strategia privind riscul de credit și apetitul la acest risc;
- b) cerința obligatorie de fonduri proprii pentru riscul de credit față de cerința de fonduri proprii totale și, după caz, capitalul intern alocat pentru riscul de credit față de capitalul total intern, inclusiv modificările istorice ale acestei valori și previziuni, dacă există;
- c) natura, dimensiunea și componența elementelor de credit bilanțiere și extrabilanțiere;
- d) nivelul și modificarea în timp a deprecierilor și a anulărilor de datorii, precum și a ratelor de nerambursare, din portofoliul de credite; și
- e) performanța adaptată la risc a portofoliului de credite.

140. Banca Națională a Moldovei va elabora o analiză preliminară, ținându-se cont de modificările elementelor de mai sus în timp, pentru a-și forma o opinie asupra factorilor determinanți principali de risc de credit al băncii.

141. Banca Națională a Moldovei se va concentra pe evaluările asupra factorilor determinanți și a portofoliilor considerate ca fiind cele mai semnificative.

Subsecțiunea 2

Natura și componența portofoliului de credite

142. Banca Națională a Moldovei va evalua natura expunerii din credite (tipurile de debitori și expuneri) pentru a identifica factorii de risc și va analiza componența riscului aferent portofoliului de credite al băncii.

143. Banca Națională a Moldovei va ține cont și de modul în care natura expunerii la riscul de credit poate afecta dimensiunea expunerii (de exemplu, linii de credit sau angajamente neutilizate încasate de împrumutați, exprimarea în valută etc.), ținându-se cont de capacitatea legală a băncii de a anula unilateral valorile neutilizate din facilitățile de credit angajate.

144. Pentru a evalua natura riscului de credit, Banca Națională a Moldovei trebuie să ia în considerare cel puțin următoarele subcategorii de riscuri de credit:

- a) riscul de concentrare a creditului;
- b) riscul de credit al contrapărții și riscul de decontare;
- c) riscul de țară;
- d) riscul de credit referitor tranzacțiilor cu persoanele afiliate;
- e) riscul de împrumut în valută; și
- f) finanțări specializate.

Subsecțiunea 3

Riscul de concentrare a creditelor

145. Banca Națională a Moldovei va forma o opinie asupra gradului de risc de concentrare a creditelor la care este expusă banca, astfel cum este prevăzut la art. 101, alin. (1) lit. b) din Legea privind activitatea băncilor. În mod specific, Banca Națională a Moldovei va evalua riscul băncii de

a suporta pierderi generate de riscul de credit semnificative din cauza unei concentrări a expunerilor față de un grup redus de împrumutați, față de un grup de împrumutați cu un comportament de nerambursare similar sau față de active financiare corelate la un nivel ridicat.

146. Banca Națională a Moldovei va efectua această evaluare ținând cont de diferite categorii de riscuri de concentrare a creditelor, inclusiv:

- a) concentrări uninominale (care includ un client sau un grup de clienți aflați în legătură, astfel cum este definit în cazul expunerilor mari);
- b) concentrări sectoriale;
- c) concentrări geografice;
- d) concentrarea de produse; și
- e) concentrarea garanțiilor.

147. Pentru a identifica concentrările de credit, Banca Națională a Moldovei va ține cont de factorii determinanți frecvenți de risc de credit în rândul expunerilor și trebuie să vizeze expunerile care tind să afișeze un comportament similar.

148. Banca Națională a Moldovei va analiza amănunțit sursele ascunse de risc de concentrare a creditelor, care se pot manifesta în condiții de criză, atunci când nivelul de corelare credit-risc poate crește față de condițiile normale și când pot apărea expuneri de credit suplimentare din elementele extrabilanțiere.

149. În cazul grupurilor, Banca Națională a Moldovei va ține cont de riscul de concentrare a creditelor în urma consolidării, care este posibil să nu fie evident la nivel individual.

150. La evaluarea concentrărilor de credit, Banca Națională a Moldovei va ține cont de posibilitatea de suprapunere (de exemplu, o concentrare mare pe un anumit guvern va conduce probabil la o concentrare de țară și la o concentrare uninominală) și, prin urmare, trebuie să evite aplicarea unei simple agregări de diferite tipuri de concentrări de credite și să țină cont în schimb de factorii determinanți ai acestora.

151. Pentru a evalua nivelul de concentrare, Banca Națională a Moldovei poate utiliza diferite măsuri și indicatori, cel mai cunoscut fiind indicele Herfindahl-Hirschman (HHI) și coeficienții Gini, care pot fi apoi incluși în metodologii mai mult sau mai puțin complexe pentru a estima impactul riscului de credit suplimentar.

Subsecțiunea 4

Riscul de credit al contrapărții și riscul de decontare

152. Banca Națională a Moldovei va evalua riscul de credit al contrapărții și riscul de decontare cu care se confruntă băncile și care sunt asociate expunerilor la instrumente financiare derivate și tranzacții în instrumente financiare.

153. Pentru această evaluare, se va ține cont de următoarele aspecte:

- a) calitatea contrapărților și a ajustării relevante a evaluărilor creditelor (AEC);
- b) complexitatea instrumentelor financiare care stau la baza tranzacțiilor relevante;

- c) riscul de corelare defavorabilă asociat corelării pozitive a riscului de credit al contrapărții cu expunerea la riscul de credit;
- d) expunerea la riscul de credit al contrapărții și la riscul de decontare sub aspectul valorilor actuale de pe piață și al valorii nominale, comparativ cu expunerea de credit generală și cea de fonduri proprii;
- e) rata tranzacțiilor procesate prin infrastructuri de piețe financiare (IPF) care asigură decontarea cu plata la livrare;
- f) rata tranzacțiilor relevante pentru contrapărți centrale (CPC) și eficacitatea mecanismelor de protecție împotriva pierderilor pentru acestea; și
- g) existența, importanța, eficacitatea și caracterul executoriu al acordurilor de compensare.

Subsecțiunea 5

Riscul de țară

154. Banca Națională a Moldovei va evalua:

- a) gradul de concentrare în cadrul tuturor tipurilor de expuneri la riscul de țară, inclusiv expuneri suverane, raportat la întregul portofoliu de credite al băncii (pe debitor și valoare);
- b) puterea economică și stabilitatea țării împrumutatului, precum și evidența plăților punctuale și apariția evenimentelor grave de nerambursare;
- c) riscul altor forme de intervenție suverană care pot afecta semnificativ bonității împrumutaților (de exemplu, înghețări de depozite, exproprierea sau impunerea de impozite covârșitoare); și
- d) riscul asociat eventualității producerii unui eveniment (de exemplu, un eveniment natural sau social/politic) care afectează întreaga țară, ducând la neplata de către un grup mare de debitori (riscul de debitor colectiv).

Banca Națională a Moldovei va evalua, de asemenea, riscul de transfer asociat împrumutului transfrontalier în valută pentru identificarea împrumutului transfrontalier semnificativ și a expunerilor în valută.

Subsecțiunea 6

Riscul de credit referitor tranzacțiilor cu persoanele afiliate

155. BNM va evalua dacă băncile identifică tranzacțiile cu persoanele afiliate, inclusiv dacă nu sunt înregistrate practici de eludare a acestora prin mecanisme eficiente de identificare și excludere a acestora și că aceste tranzacții sunt efectuate între părți independente. Totodată, BNM verifică dacă băncile monitorizează aceste tranzacții, iau măsuri adecvate pentru a controla și a reduce riscurile și a evita încălcarea expunerilor față de persoanele afiliate, în conformitate cu politicile și procesele standarde ale băncii.

156. La evaluarea riscului de credit din tranzacțiile cu persoanele afiliate, BNM va evalua:

- a) dacă tranzacțiile cu persoanele afiliate nu sunt efectuate în condiții mai avantajoase (de exemplu: în evaluarea creditului, termene de acordare, rate ale dobânzii, efectuarea plăților, grafice de rambursare, cerințe față de gaj) decât tranzacțiile cu persoanele neafiliate;
- b) dacă tranzacțiile cu persoanele afiliate și expunerile față de persoanele afiliate care

- depășesc sume specifice sunt aprobate prealabil de către Consiliul băncii și dacă membrii Consiliului care sunt implicați în conflicte de interese nu participă la aprobarea și gestionare a tranzacțiilor băncii cu persoanele afiliate;
- c) dacă băncile dispun de politici și procese interne care limitează ca beneficiarii efectivi ai unei tranzacții cu persoanele afiliate să participe la procesul de acordare și gestionare a tranzacției respective, inclusiv dacă aceste politici și proceduri sunt în concordanță cu politicile adoptate de BNM pentru băncile care administrează riscurile asociate tranzacțiilor cu părțile lor afiliate;
  - d) dacă băncile nu se conformează la cerințele și limitele aferente expunerilor față de persoanele afiliate și deduc aceste expuneri la efectuarea calculului adecvării capitalului;
  - e) dacă băncile dispun de politici și proceduri interne pentru a identifica expunerile individuale și totale față de persoanele afiliate, precum și pentru a motivera și raporta aceste expuneri societăților de audit extern și auditului intern, care la rândul lor vor asigura o evaluare adecvată a eficienței și fiabilității politicilor existente, procedurilor, sistemelor informatice și controalelor;
  - f) dacă excepțiile de la politici, procese și limite sunt raportate la un nivel corespunzător conducerii băncii pentru o reacție promptă de înlăturare a acestora.

157. BNM va determina în continuu dacă conducerea băncii monitorizează tranzacțiile cu persoanele afiliate.

Subsecțiunea 7

Riscul de împrumut în valută

158. Banca Națională a Moldovei va evalua existența și importanța riscului de credit suplimentar asociat expunerilor din împrumuturi în valută față de împrumutării neacoperiți față de riscuri și, în mod specific, orice relație neliniară dintre riscurile de piață și riscurile de credit în cazul în care ratele de schimb (risc de piață) poate avea un impact disproporționat asupra riscului de credit al unui portofoliu de împrumuturi în valută al unei bănci. Cu toate acestea, după caz, Banca Națională a Moldovei va extinde sfera de aplicare a acestei evaluări la alte tipuri de clienți (mai exact, alți clienți decât cei individuali sau IMM-uri) care sunt neacoperiți față de riscuri. În mod specific, Banca Națională a Moldovei va evalua cel mai mare risc de credit asociat:

- a) unei creșteri a valorii curente a datoriei și fluxului de plăți pentru rambursarea datoriei respective; și
- b) unei creșteri a valorii curente a datoriei față de valoarea activelor-garanție denominate în moneda națională.

159. La evaluarea riscurilor generate de acordarea de împrumuturi în valută, Banca Națională a Moldovei va ține cont de:

- a) tipul de regim de curs de schimb și modul în care acesta poate afecta schimbările produse în cursul de schimb al unei valute între moneda națională și cea străină;
- b) administrarea de către bancă a riscurilor de împrumut în valută, existența cadrelor de cuantificare și control, politicilor și procedurilor, inclusiv măsura în care acestea acoperă relațiile neliniare dintre risc de piață și risc de credit. În mod specific, Banca Națională a Moldovei va evalua dacă:
  - banca identifică în mod expres apetitul său la riscul de împrumut în valută și acționează cu încadrarea în pragurile prevăzute;

- riscul de împrumut în valută este luat în calcul atunci când se evaluează împrumutările și se garantează împrumuturile în valută;
  - riscul de împrumut în valută, inclusiv concentrarea riscului într-una sau mai multe monede, este abordat corespunzător în cadrul ICAAP;
  - banca revizuieste periodic starea de acoperire față de riscuri a împrumuturilor;
  - impactul fluctuațiilor cursului de schimb este luat în considerare în cadrul probabilităților de nerambursare;
- c) impactul de sensibilitate a fluctuațiilor cursului de schimb asupra ratingurilor/scorurilor de credit ale împrumuturilor și a capacităților de rambursare a datorilor; și
- d) posibile concentrări ale activității de împrumut într-o valută unică sau într-un număr limitat de valute străine corelate la nivel ridicat.

Subsecțiunea 8

Finanțări specializate

160. Banca Națională a Moldovei va evalua finanțările specializate separat de alte activități de împrumut, deoarece riscul unor astfel de expuneri rezidă mai degrabă în profitabilitatea activului sau a proiectului finanțat (de exemplu, bunuri imobiliare comerciale, centrale energetice, transport, mărfuri etc.) decât să fie asociat împrumutului (care este în general un vehicul investițional special).

161. În general, aceste expuneri tind să aibă o dimensiune semnificativă raportată la portofoliu și prin urmare reprezintă o sursă de concentrare a creditului, de scadență mare, ceea ce determină dificultatea de a face o previzionare fiabilă a profitabilității.

162. La evaluarea riscului aferent, Banca Națională a Moldovei va ține cont de:

- a) profitabilitatea proiectelor și caracterul rezervat al ipotezelor care stau la baza planurilor de afaceri (inclusiv riscul de credit al clienților principali);
- b) impactul schimbărilor legislative, mai ales în sectoarele care fac obiectul unor subvenții, asupra fluxurilor de numerar viitoare;
- c) impactul cererii fluctuante de pe piață, după caz, și existența unei piețe pentru vânzarea prospectivă a obiectului finanțat;
- d) existența unui sindicat sau a altor împrumutători care partajează riscul de credit; și
- e) orice formă de garanție depusă de sponsori.

Subsecțiunea 9

Evaluarea calității creditelor din portofoliu

163. La evaluarea riscului de credit inerent, Banca Națională a Moldovei va ține cont de calitatea portofoliului de credite, prin efectuarea unei analize inițiale pentru a face distincția între categoriile de expuneri performante, neperformante și cele restructurate în urma dificultăților financiare (forborne).

164. Banca Națională a Moldovei va evalua calitatea generală a creditului la nivel de portofoliu și

diferitele clase de calitate pentru fiecare dintre categoriile de mai sus pentru a stabili riscul de credit general al băncii. Banca Națională a Moldovei va ține cont și de gradul de coerență a calității efective a creditului cu apetitul la risc afirmat și de justificarea oricăror devieri.

165. Banca Națională a Moldovei va acorda o atenție sporită adecvării clasificării expunerilor de credit și va evalua impactul unei posibile clasificări greșite, cu întârzierea ulterioară a constituirii de provizioane și recunoașterea pierderilor de către bancă. În cadrul acestei evaluări, Banca Națională a Moldovei poate recurge la analiza entităților comparabile și la portofolii de referință, dacă există. Banca Națională a Moldovei poate de asemenea să recurgă la eșantionarea împrumuturilor atunci când evaluează calitatea creditelor din portofoliu.

Subsecțiunea 10

Expunerile performante

166. La evaluarea calității creditelor cu expuneri performante, Banca Națională a Moldovei va ține cont de schimbările produse în portofoliu sub aspectul componenței, al dimensiunii și al bonității, al profitabilității acestuia și al riscului de deteriorare viitoare prin analiza cel puțin a următoarelor elemente, dacă există:

- a) alocarea claselor de credit pentru împrumutați (de exemplu, prin ratinguri interne și/sau externe sau alte informații adecvate de măsurare a bonității, cum ar fi indicatorul efectului de levier, rata veniturilor dedicate plății ratelor etc).
- b) rate de creștere pe tipuri de împrumutați, sectoare și produse, precum și coerența cu strategiile pentru riscul de credit;
- c) sensibilitatea claselor de credit pentru împrumutați sau, la nivel mai general, a capacităților de rambursare ale împrumutaților față de ciclul economic;
- d) rate de migrație istorice pe clase de credit, întârzieri la plată și rate de nerambursare pe diferite intervaluri de timp; și
- e) profitabilitatea (de exemplu, marja de credit față de pierderile de credit).

167. La efectuarea acestor analize, Banca Națională a Moldovei va ține cont atât de numărul debitorilor, cât și de sumele relevante, și va lua în considerare nivelul de concentrare a portofoliului.

Subsecțiunea 11

Expunerile restructurate în urma dificultăților financiare (forborne)

168. Banca Națională a Moldovei va evalua amploarea creditelor restructurate și eventualele pierderi asociate acestora. Aceasta trebuie să se refere cel puțin la:

- a) ratele de restructurare pe portofolii și schimbările în timp, de asemenea în raport cu entitățile comparabile;
- b) nivelul de garantare reală a expunerilor restructurate în urma dificultăților financiare (forborne); și
- c) ratele de migrație ale expunerilor restructurate în urma dificultăților financiare (forborne) la expuneri performante și neperformante, de asemenea în raport cu entitățile comparabile.

Subsecțiunea 12

Expunerile neperformante

169. Banca Națională a Moldovei va evalua importanța creditelor neperformante pe portofolii și eventualele pierderi asociate acestora. Aceasta trebuie să se refere cel puțin la:

- a) ratele neperformante pe portofolii, industrii, locații geografice și schimbări în timp;
- b) repartizarea expunerilor pe clase de active neperformante (mai exact, restante, incerte etc.);
- c) tipurile și nivelul de garanții reziduale;
- d) ratele de migrație de la clase neperformante la expuneri performante, restructurate în urma dificultăților financiare (forborne), precum și între clasele neperformante;
- e) activele transmise băncii în posesiune/achiziționate în schimbul rambursării creditelor;
- f) rate de recuperare istorice pe portofolii, industrii, locații geografice sau tipuri de garanții și durata procesului de redresare; și
- g) volumul portofoliului de împrumuturi neperformante într-o anumită perioadă.

170. Pentru efectuarea analizei de mai sus, Banca Națională a Moldovei va recurge la analiza entităților comparabile și va utiliza portofolii de referință (mai exact, portofolii ale împrumutaților specifici grupurilor de bănci) dacă este cazul și dacă este posibil.

Subsecțiunea 13***Evaluarea nivelului și a calității măsurilor de diminuare a riscului de credit***

171. Pentru a evalua eventualul impact al riscului de credit asupra băncii, Banca Națională a Moldovei va lua în considerare nivelul și calitatea garanțiilor (inclusiv instrumente derivate de credit), precum și garanțiile disponibile care ar atenua pierderile de credit în cazul în care apar evenimente de credit, inclusiv cele neacceptate ca fiind tehnici eligibile pentru reducerea riscului de credit pentru calcularea fondurilor proprii.

172. Mai exact, Banca Națională a Moldovei va lua în considerare:

- a) acoperirea asigurată prin garanții, tipuri de împrumutați, ratinguri, industrii și alte aspecte relevante;
- b) rate de recuperare istorice pe tipuri și valori de garanții; și
- c) importanța riscului de diminuare a valorii creanței pentru creanțe achiziționate.

173. Banca Națională a Moldovei va evalua importanța riscului rezidual și în mod specific:

- a) adecvarea și caracterul executoriu al acordurilor de garanții;
- b) calendarul și capacitatea de executare a garanțiilor cu respectarea cadrului legal național;
- c) lichiditatea și volatilitatea valorilor activelor pentru garanții;
- d) valoarea recuperabilă a garanției în cadrul oricăror acțiuni de executare a creditului (de exemplu, proceduri de executare silită); și
- e) bonitatea garanților.

174. Banca Națională a Moldovei va evalua totodată concentrarea garanților, precum și corelarea cu bonitatea împrumutaților (mai exact, riscul de corelare defavorabilă) și eventualul impact sub aspectul eficacității protecției.

Subsecțiunea 14***Evaluarea nivelului de provizioane pentru pierderi din împrumuturi și de ajustare a evaluărilor creditelor***

175. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă nivelul provizioanelor pentru pierderi din împrumuturi și ajustarea evaluărilor creditelor sunt corespunzătoare calității expunerilor și, după caz, nivelului de garanție. Banca Națională a Moldovei va evalua:

- a) dacă nivelul provizioanelor pentru pierderi din împrumuturi este conform cu nivelul de risc din diferite portofolii în timp și în raport cu entitățile comparabile relevante ale băncii;
- b) dacă ajustarea evaluărilor creditelor la valorile de piață ale instrumentelor derivate reflectă bonitatea contrapărților relevante;
- c) dacă provizioanele din contabilitate pentru pierderi din împrumuturi sunt conforme cu principiile de contabilitate și sunt evaluate ca fiind suficiente pentru a acoperi pierderile previzionate;
- d) dacă activele neperformante, cele restructurate și cele transmise în proprietate au făcut obiectul unor provizioane suficiente pentru pierderi din împrumuturi, luând în considerare nivelul garanțiilor existente și volumul unor astfel de expuneri într-o anumită perioadă; și
- e) dacă provizioanele pentru pierderi din împrumuturi sunt conforme cu pierderile istorice și evoluțiile macroeconomice relevante și dacă reflectă schimbările legislative relevante (de exemplu, executarea, reintrarea în posesie, protecția creditorului etc.).

176. Dacă se consideră necesar, Banca Națională a Moldovei va efectua controale pe teren sau alte acțiuni de supraveghere adecvate pentru a evalua dacă nivelul provizioanelor pentru pierderi din împrumuturi și de acoperire a riscului este suficient, de exemplu, prin evaluarea unui eșantion de împrumuturi.

177. Banca Națională a Moldovei, de asemenea va ține cont de orice constatări ale auditorilor interni și externi, dacă există.

Subsecțiunea 15***Simularea de criză***

178. La evaluarea riscului de credit inerent al unei bănci, Banca Națională a Moldovei va ține cont de rezultatele simulărilor de criză efectuate de către bancă pentru a identifica orice surse de risc de credit neidentificate anterior, cum ar fi cele asociate variațiilor calității creditelor, concentrărilor de credite, valorii garanțiilor și expunerii din credite într-o perioadă de criză.

Secțiunea 3**Evaluarea procedurilor de administrare și control al riscurilor**

179. Pentru a înțelege în mod cuprinzător profilul de risc de credit al băncii, Banca Națională a Moldovei va analiza de asemenea cadrul de guvernare și administrare a riscurilor care stă la baza activităților sale de creditare. În acest sens, Banca Națională a Moldovei va evalua:

- a) strategia privind riscul de credit și apetitul la acest risc;
- b) cadrul organizațional;
- c) politici și proceduri;
- d) identificarea, cuantificarea, administrarea, monitorizarea și raportarea riscurilor; și
- e) cadrul de control intern.

Subsecțiunea 1

Strategia privind riscul de credit și apetitul la risc

180. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca are o strategie solidă privind riscul de credit, care este formulată și documentată clar și care este aprobată de organul de conducere. În cadrul acestei evaluări, Banca Națională a Moldovei va ține cont de următoarele:

- a) dacă organul de conducere exprimă în mod clar strategia privind riscul de credit și apetitul la acest risc, precum și procesul de revizuire a acestora;
- b) dacă organul de conducere a băncii implementează și monitorizează în mod corect strategia privind riscul de credit aprobată de organul de conducere, asigurându-se că activitățile băncii sunt conforme cu strategia stabilită, că procedurile scrise sunt elaborate și implementate și că responsabilitățile sunt atribuite în mod clar și corespunzător;
- c) dacă strategia băncii privind riscul de credit și riscul de credit al contrapărții reflectă nivelurile de apetit al băncii la riscul de credit și dacă aceasta este în concordanță cu apetitul general la risc;
- d) dacă strategia băncii privind riscul de credit este adecvată pentru bancă dat fiind:
  - modelul de afaceri;
  - apetitul general la risc;
  - mediul pieței și rolul în sistemul financiar; și
  - starea financiară, capacitatea de finanțare și adecvarea fondurilor proprii;
- e) dacă strategia băncii privind riscul de credit acoperă activitățile de creditare ale acesteia și activitatea de administrare a garanțiilor și a împrumuturilor neperformante și dacă această strategie susține procesul decizional pe riscuri, reflectând aspecte care pot include, de exemplu, tipul expunerii (comercială, de consum, de bunuri imobiliare, suverană), sectorul economic, locația geografică, moneda și scadența, inclusiv toleranțe de concentrare;
- f) dacă strategia băncii privind riscul de credit acoperă în general toate activitățile băncii în cazul în care riscul de credit poate fi semnificativ;
- g) dacă strategia băncii privind riscul de credit ține cont de aspectele ciclice ale economiei, inclusiv în condiții de criză, și de schimbările aferente din componența portofoliului de riscuri de credit; și
- h) dacă banca a instituit un cadru adecvat pentru a se asigura că strategia privind riscul de credit este comunicată eficient tuturor angajaților relevanți.

Subsecțiunea 2

Cadrul organizațional

181. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca are un cadru organizațional adecvat pentru a permite administrarea, cuantificarea și controlul eficace al riscului de credit, cu resurse umane și

tehnice (atât calitative, cât și cantitative) suficiente pentru a realiza sarcinile solicitate. Acestea trebuie să ia în considerare dacă:

- a) există linii clare de responsabilitate pentru asumarea, cuantificarea, monitorizarea, administrarea și raportarea riscului de credit;
- b) sistemele de control și monitorizare a riscului de credit sunt supuse unei analize independente și dacă există o distincție clară între persoanele care își asumă riscurile și responsabilii cu administrarea riscurilor;
- c) funcțiile de administrare, cuantificare și control al riscurilor acoperă riscul de credit în întreaga bancă; și
- d) angajații implicați în activități de creditare (în domenii de activitate și în domenii administrative și de control) au competențe și experiență corespunzătoare.

Subsecțiunea 3

Politici și proceduri

182. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca are politici adecvate pentru identificarea, administrarea, cuantificarea și controlul riscului de credit. În cadrul acestei evaluări, Banca Națională a Moldovei va ține cont de următoarele:

- a) dacă Consiliul băncii aprobă politicile de administrare, cuantificare și control al riscului de credit și dacă le discută și le revizuieste în mod regulat în concordanță cu strategiile de risc;
- b) dacă organul executiv al băncii este responsabil de elaborarea și implementarea politicilor și procedurilor de administrare, cuantificare și control al riscului de credit, astfel cum s-a prevăzut de către organul de conducere;
- c) dacă politicile și procedurile sunt ferme și conforme cu strategia privind riscul de credit și dacă acoperă toate activitățile și procesele principale specifice administrării, cuantificării și controlării riscului de credit, în mod specific:
  - acordarea de credite și stabilirea prețurilor: de exemplu, eligibilitatea împrumutaților și a garanțiilor; limite de credit; selecția infrastructurii de piețe financiare (IPF), a contrapărților centrale (CPC) și a băncilor aferente; tipuri de facilități de credit disponibile; termeni și condiții (inclusiv cerințe față de garanție și de acorduri de compensare) care se vor aplica;
  - cuantificarea și monitorizarea riscului de credit: de exemplu, criteriile pentru identificarea grupurilor de contrapărți conectate; criteriile pentru evaluarea bonității împrumutaților și evaluarea garanției, precum și frecvența de revizuire a acestora; criteriile pentru cuantificarea depreciierilor, ajustări ale evaluărilor creditelor și provizioane; și
  - administrarea creditului: de exemplu, criteriile pentru revizuirea produselor, a termenilor și condițiilor; criteriile pentru aplicarea de practici de toleranță sau restructurare; criteriile pentru clasificarea împrumuturilor și administrarea împrumuturilor neperformante (INP);
- d) dacă astfel de politici sunt conforme cu reglementările specifice și adecvate pentru natura și complexitatea activităților băncii, și dacă permit o înțelegere clară a riscului de credit inerent diferitelor produse și activități din sfera de aplicare a băncii;
- e) dacă astfel de politici sunt oficializate și comunicate în mod clar și aplicate în mod coerent în cadrul băncii; și
- f) dacă aceste politici sunt aplicate în mod coerent în rândul grupurilor bancare și dacă permit o administrare corectă a împrumutaților și a contrapărților comune.

Subsecțiunea 4

Identificarea, cuantificarea, monitorizarea și raportarea riscurilor

183. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca are un cadru adecvat pentru identificarea, înțelegerea, cuantificarea, monitorizarea și raportarea riscului de credit, în concordanță cu dimensiunea și complexitatea băncii.

184. În acest sens, Banca Națională a Moldovei va lua în considerare dacă datele, sistemele informaționale și tehnicile analitice sunt adecvate pentru a permite băncii să îndeplinească cerințele de raportare în scopuri de supraveghere și pentru a detecta, a cuantifica și a monitoriza în mod regulat riscul de credit inerent tuturor activităților bilanțiere și extrabilanțiere (dacă este cazul, la nivel de grup), în mod specific în ceea ce privește:

- a) riscul de credit și eligibilitatea împrumutatului/contrapărții/tranzacției;
- b) expuneri de credit (indiferent de natura lor) ale împrumutaților și, după caz, ale grupurilor de împrumutați conectați;
- c) acoperirea garanției (inclusiv acorduri de compensare) și eligibilitatea acestei acoperiri;
- d) conformitatea permanentă cu termenii contractuali și acordurile (angajamente);
- e) credite neautorizate acordate pe card de debit (overdraft) și condiții pentru reclasificarea expunerilor din credite; și
- f) surse relevante de risc de concentrare de credite.

185. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca are o înțelegere clară a riscului de credit asociat diferitelor tipuri de împrumutați, tranzacții și credite acordate.

186. BNM, va evalua totodată dacă banca deține competențe, sisteme și metodologii corespunzătoare pentru a măsura acest risc la nivel de împrumutat/tranzacție și portofoliu corespunzător dimensiunii, naturii, componenței și complexității activităților băncii, care implică riscul de credit. În acest sens, Banca Națională a Moldovei va asigura că astfel de sisteme și metodologii:

- a) permit băncii să facă distincția între diferite niveluri de risc asociat împrumutatului și tranzacției;
- b) asigură o estimare sigură și prudentă a nivelului de risc de credit și a valorii garanției;
- c) identifică și cuantifică riscurile de concentrare a creditelor (concentrare uninominală, sectorială, geografică etc.);
- d) permit băncii să proiecteze estimări ale riscului de credit în scop de planificare și pentru simulări de criză;
- e) permit băncii să stabilească nivelul provizioanelor și al ajustărilor evaluărilor creditelor, care se impun pentru a acoperi pierderile preconizate și cele produse; și
- f) în cazurile importante, vizează capturarea acelor elemente de risc care nu intră sub incidența cerințelor prudențiale reglementate conform art. 60 din Legea privind activitatea băncilor.

187. În sensul articolului 66 al Legii privind activitatea băncilor, atunci când banca este autorizată să utilizeze abordări interne pentru a stabili cerințe minime de fonduri proprii pentru riscul de credit, Banca Națională a Moldovei va verifica dacă banca continuă să îndeplinească cerințele minime și dacă astfel de abordări interne nu implică o subestimare a unui risc semnificativ.

188. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă Consiliul băncii și Organul executiv înțeleg

ipotezele care stau la baza sistemului de cuantificare a creditului și dacă acestea au cunoștință de gradul de risc de model relevant.

189. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca a realizat simulări de criză pentru a înțelege impactul evenimentelor adverse asupra expunerilor sale la riscul de credit și asupra adecvării provizioanelor pentru riscul de credit. În acest sens, se va lua în considerare:

- a) frecvența simulărilor de criză;
- b) factorii de risc relevanți identificați;
- c) ipotezele care stau la baza scenariului de criză; și
- d) utilizarea internă a rezultatelor simulărilor de criză pentru planificarea capitalului și strategii privind riscul de credit.

190. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca a stabilit și a pus în aplicare acțiuni de monitorizare permanentă și eficace a expunerilor la riscul de credit (inclusiv concentrarea creditelor) în cadrul băncii, printre altele, prin indicatori specifici și factori declanșatori relevanți pentru a asigura emiterea de alerte timpurii eficiente.

191. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca a pus în aplicare un sistem de raportare regulată a expunerilor la riscul de credit, inclusiv a rezultatelor simulărilor de criză organului de conducere și responsabililor cu administrarea riscurilor de credit.

Subsecțiunea 5

Cadrul de control intern

192. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca are un cadru de control solid și cuprinzător, precum și măsuri de protecție sigure pentru a atenua riscul de credit al acesteia în concordanță cu strategia privind riscul de credit și apetitul la risc. În acest sens, Banca Națională a Moldovei trebuie să acorde o atenție deosebită următoarelor:

- a) dacă sfera de aplicare acoperită de funcțiile de control ale băncii include toate entitățile consolidate, toate locațiile geografice și toate activitățile de credit;
- b) dacă există proceduri interne de control, limite de funcționare și alte practici care vizează menținerea expunerilor la riscul de credit în limitele acceptabile pentru bancă, în concordanță cu parametrii stabiliți de către organul de conducere al băncii, precum și cu apetitul la risc al băncii; și
- c) dacă banca are proceduri și practici interne de control adecvate pentru a asigura raportarea promptă a încălcărilor și a derogărilor de la politici, proceduri și limite la nivelul corespunzător de conducere pentru luarea de măsuri.

193. Banca Națională a Moldovei va evalua sistemul de limitare, inclusiv dacă:

- a) sistemul de limitare este adecvat pentru complexitatea activităților de organizare și creditare ale băncii, totodată evaluându-se și capacitatea acesteia de a cuantifica și a administra riscul de credit;
- b) limitele stabilite sunt absolute sau dacă sunt posibile încălcări ale limitelor. În cel din urmă caz, politicile băncii trebuie să descrie în mod clar perioada de timp și împrejurările specifice în care sunt posibile astfel de încălcări ale limitelor;
- c) banca deține proceduri pentru informarea permanentă a administratorilor de credite cu privire la limitele acestora; și
- d) banca deține proceduri adecvate pentru actualizarea regulată a limitelor sale (de

exemplu, pentru coerență cu schimbările din strategii).

194. Banca Națională a Moldovei va evalua, de asemenea, activitatea funcției de audit intern. În acest sens, va evalua dacă:

- a) banca desfășoară periodic acțiuni de audit intern asupra cadrului de administrare a riscului de credit;
- b) auditul intern acoperă elementele principale ale procedurilor de administrare, cuantificare și control al riscului de credit; și
- c) funcția de audit intern este eficace în stabilirea conformității cu politicile interne și cu regulamentele externe relevante, precum și în abordarea oricăror devieri de la acestea.

195. În cazul băncilor care adoptă o abordare internă pentru a stabili cerințele minime de fonduri proprii pentru riscul de credit, Banca Națională a Moldovei va evalua totodată dacă procesul intern de validare este sigur și eficace în combaterea ipotezelor ce stau la baza modelelor și în identificarea oricăror deficiențe posibile privind modelarea riscului de credit, cuantificarea riscului de credit și sistemul de administrare a riscului de credit, precum și cele privind alte cerințe minime relevante.

Secțiunea 4

Sinteza constatărilor și atribuirea scorului

196. În urma evaluării de mai sus, Banca Națională a Moldovei trebuie să își formeze o opinie cu privire la riscul de credit, riscul de credit al contrapărții și riscul de credit referitor la tranzacțiile cu persoanele afiliate. Această opinie trebuie să se reflecte într-un raport al constatărilor, însoțit de un scor bazat pe considerațiile menționate în tabelul de mai jos. În cazul în care, în funcție de importanța anumitor subcategorii de risc, BNM decide să le evalueze și să le atribuie un scor individual, se va aplica pe cât posibil recomandările oferite în tabelul de mai jos, prin analogie.

Tabelul nr. 4

Scor	Opinia supraveghetorilor	Considerații privind riscul inerent	Considerații privind procedurile adecvate de administrare și control
1	Există un risc imperceptibil de impact prudential semnificativ asupra băncii având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control.	<ul style="list-style-type: none"> • Natura și componența expunerii la riscul de credit implică un risc nesemnificativ. Expunerea la produse și tranzacții complexe nu este semnificativă. • Nivelul riscului de concentrare a creditelor nu este semnificativ. • Nivelul expunerilor restructurate în urma dificultăților financiare (forborne) și al expunerilor 	<ul style="list-style-type: none"> • Există o coerență între politica și strategia băncii privind riscul de credit și strategia generală și apetitul la risc al acesteia. • Cadrul organizațional pentru riscul de credit este solid și conține responsabilități clare și o separare clară a sarcinilor între persoanele care își asumă riscuri și funcțiile

		<p>neperformante nu este semnificativ. Riscul de credit asociat expunerilor performante nu este semnificativ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Acoperirea provizioanelor și a ajustării evaluărilor creditelor este foarte mare. • Acoperirea și calitatea garanțiilor este foarte mare. • Nivelul tranzacțiilor cu persoanele afiliate nu este unul semnificativ. 	<p>de conducere și control.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sunt adecvate sistemele de cuantificare, monitorizare și raportare a riscului de credit. • Limitele interne și cadrul de control pentru riscul de credit sunt ferme. • Limitele care permit diminuarea sau limitarea riscului de credit sunt conforme cu strategia de administrare a riscului de credit și apetitul la risc al băncii. • Băncile nu încheie tranzacții cu persoanele afiliate în condiții mai avantajoase, monitorizează în mod corespunzător aceste tranzacții, iau măsuri adecvate pentru a controla sau atenua riscurile și a elimina expunerile față de părțile afiliate, în conformitate cu politicile și procesele standard.
2	Există un risc scăzut de impact prudential semnificativ asupra băncii, având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control.	<ul style="list-style-type: none"> • Natura și componența expunerii la riscul de credit implică un risc scăzut. Expunerea la produse și tranzacții complexe este redusă. • Nivelul riscului de concentrare a creditelor este scăzut. • Nivelul expunerilor restructurate în urma dificultăților financiare (forborne) și al celor neperformante este scăzut. Riscul de credit asociat expunerilor performante este scăzut. • Acoperirea provizioanelor și a ajustării evaluărilor creditelor este mare. • Acoperirea și calitatea garanțiilor este mare. • Nivelul tranzacțiilor cu părțile afiliate este scăzut. 	
3	Există un risc mediu de impact prudential semnificativ asupra băncii, având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control.	<ul style="list-style-type: none"> • Natura și componența expunerii la riscul de credit implică un risc mediu. Expunerea la produse și tranzacții complexe este medie. • Nivelul riscului de 	

		<p>concentrare a creditelor este mediu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nivelul expunerilor restructurate în urma dificultăților financiare (forborne) și al expunerilor neperformante este mediu. Riscul de credit asociat expunerilor performante este mediu și este predispus la deteriorare ulterioară în condiții de criză. • Acoperirea provizioanelor și a ajustării evaluărilor creditelor este medie. • Acoperirea și calitatea garanțiilor este medie. • Nivelul tranzacțiilor cu părțile afiliate este mediu 	
4	Există un risc ridicat de impact prudential semnificativ asupra băncii, având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control.	<ul style="list-style-type: none"> • Natura și componența expunerii la riscul de credit implică un risc ridicat. Expunerea la produse și tranzacții complexe este mare. • Nivelul riscului de concentrare a creditelor este ridicat. • Nivelul expunerilor restructurate în urma dificultăților financiare (forborne) și al expunerilor neperformante este ridicat. Riscul de credit asociat expunerilor performante este ridicat. • Acoperirea provizioanelor și a ajustării evaluărilor creditelor este redusă. 	

		<ul style="list-style-type: none"> • Acoperirea și calitatea garanțiilor este redusă. • Nivelul tranzacțiilor cu persoanele afiliate este înalt 	
--	--	---	--

Capitolul 3

Evaluarea riscului de piață

Secțiunea 1

Considerații generale

197. Evaluarea riscului de piață vizează acele elemente bilanțiere și extrabilanțiere predispuse la pierderi asociate cu fluctuațiile prețurilor pieței. Banca Națională a Moldovei va ține cont cel puțin de următoarele subcategorii atunci când evaluează riscul de piață:

- a) riscul de poziție, care este mai departe identificat ca risc general și specific;
- b) riscul valutar;
- c) riscul de mărfuri; și
- d) riscul asociat ajustărilor evaluărilor creditelor (AEC).

198. Ca cerințe minime, evaluarea trebuie să acopere riscurile asociate instrumentelor pe rata dobânzii și titlurilor de creanță și titlurilor aferente acestora din portofoliul de tranzacționare reglementat, precum și pozițiilor pe valute și pozițiilor de risc de marfă atribuite atât în portofoliul de tranzacționare, cât și în cel de credit.

199. În plus, evaluarea trebuie să țină cont de următoarele subcategorii de riscuri de piață asociate portofoliului bancar:

- a) riscul marjei de credit asociat pozițiilor cuantificate la valoarea justă; și
- b) riscul asociat expunerilor din titluri de capital.

200. Riscul de rată a dobânzii asociat portofoliului de credite (IRRBB) este exclus din sfera de aplicare a evaluării riscului de piață deoarece este prevăzut la secțiunea 6.5.

Secțiunea 2

Evaluarea riscului de piață inerent

201. Prin evaluarea riscului de piață inerent, Banca Națională a Moldovei va stabili principalii factori determinanți de expunere a băncii la riscul de piață și să evalueze riscul impactului prudential semnificativ asupra băncii. Evaluarea riscului de piață inerent trebuie să fie structurată în jurul următoarelor etape principale:

- a) evaluarea preliminară;
- b) evaluarea naturii și a componenței pozițiilor băncii predispuse la riscul de piață;
- c) evaluarea profitabilității;
- d) evaluarea riscului de concentrare a pieței; și

e) rezultatul simulărilor de criză.

Subsecțiunea 1

Evaluarea preliminară

202. Pentru a stabili sfera de aplicare a evaluării riscului de piață, Banca Națională a Moldovei va identifica mai întâi sursele riscului de piață la care este expusă sau este susceptibilă de a fi expusă banca. În acest sens, Banca Națională a Moldovei va aplica cunoștințele dobândite în urma evaluării altor elemente SREP, a comparației poziției băncii cu cea a entităților comparabile și în urma oricăror activități de supraveghere.

203. Banca Națională a Moldovei va ține cont cel puțin de:

- a) activitățile comerciale, liniile de activitate și produsele băncii;
- b) strategia principală a portofoliului pentru riscul de piață și apetitul la risc în activități comerciale;
- c) ponderea relativă a pozițiilor de risc de piață sub aspectul activelor totale, schimbărilor în timp și al strategiei băncii pentru aceste poziții, dacă există;
- d) ponderea relativă a câștigurilor nete aferente pozițiilor de piață în veniturile din exploatare; și
- e) cerința de fonduri proprii pentru riscul de piață față de cerința de fonduri proprii totale și, după caz, capitalul intern alocat pentru riscul de piață față de capitalul intern total, inclusiv modificările istorice ale acestei valori și previziuni, dacă există.

204. În cadrul evaluărilor inițiale, Banca Națională a Moldovei va ține cont și de schimbările semnificative din activitățile comerciale ale băncii, axându-se pe schimbările posibile ale expunerii totale la riscul de piață. Astfel se va evalua cel puțin:

- a) schimbările semnificative din strategia, politicile și limitele riscului de piață;
- b) impactul potențial al schimbărilor respective asupra profilului de risc al băncii; și
- c) tendințele majore ale piețelor financiare.

Subsecțiunea 2

Natura și componența activităților cu risc de piață ale băncii

205. Banca Națională a Moldovei va analiza natura expunerilor băncii la riscul de piață (portofoliul de tranzacționare și portofoliul de credit) pentru a identifica anumite expuneri la risc și factorii/elementele determinante de risc de piață aferente (de exemplu, cursuri de schimb, rate ale dobânzii sau marje de credit) pentru o evaluare ulterioară detaliată.

206. Banca Națională a Moldovei va analiza expunerile la riscul de piață pe clase de active specifice și/sau instrumente financiare, în funcție de dimensiunea, complexitatea și nivelul de risc al acestora. Pentru cele mai relevante expuneri, supraveghetorii vor evalua factorii și elementele determinante de risc aferente acestora.

207. Când se analizează activități cu risc de piață, Banca Națională a Moldovei va ține cont și de complexitatea produselor financiare relevante (de exemplu, produse extrabursiere (OTC) sau produse evaluate prin tehnici de evaluare în funcție de model) și a anumitor operațiuni comerciale (de exemplu, tranzacționarea cu frecvență ridicată). Se va ține cont de următoarele:

- a) dacă banca deține poziții pe instrumente derivate, Banca Națională a Moldovei trebuie să evalueze atât valoarea de piață, cât și valoarea noțională; și
- b) când banca este implicată în instrumente derivate extrabursiere (OTC), Banca Națională a Moldovei trebuie să evalueze ponderea acestor tranzacții în portofoliul total de instrumente derivate și defalcarea portofoliului de instrumente extrabursiere (OTC) pe tipuri de contracte (swap, forward etc.), instrumente financiare suport etc. (riscul de credit al contrapărții asociat acestor produse este cuprins în metodologiile privind riscul de credit).

208. Dacă este cazul, Banca Națională a Moldovei va evalua pozițiile aflate în dificultate și/sau pe cele nelichide (de exemplu, „portofolii vechi”), mai exact portofolii de active nelichide legate de practici/activități bancare întrerupte care sunt gestionate pe un model de lichidare) și să evalueze impactul acestora asupra profitabilității băncii.

209. În cazul băncilor care recurg la abordări interne pentru a-și calcula cerințele reglementate de fonduri proprii, Banca Națională a Moldovei va ține cont și de următorii indicatori pentru a identifica anumite zone de risc și factorii determinanți de risc aferenți:

- a) repartizarea cerințelor de fonduri proprii pentru riscul de piață pe valoarea la risc (VaR), valoarea la risc în situație de criză (SVaR), cerința aferentă riscului adițional (IRC) și cerința pentru portofoliul de tranzacționare pe bază de corelație;
- b) VaR defalcată pe factori de risc;
- c) schimbarea valorii VaR și SVaR (posibili indicatori ar putea fi schimbările de la o zi la alta/de la o săptămână la alta, media trimestrială și rezultatele controlului a posteriori); și
- d) factorii de multiplicare aplicați la valorile VaR și SVaR.

210. Dacă este cazul, Banca Națională a Moldovei va lua în considerare și măsurile interne ale băncii privind riscurile. Acestea ar putea include valoarea internă VaR neutilizată în calcularea cerințelor de fonduri proprii sau a sensibilităților riscului de piață la diferiți factori de risc și posibile pierderi.

211. La analiza riscului de piață inerent, Banca Națională a Moldovei va ține cont de valorile și tendințele „cu indicativ temporal” atât la nivel cumulat, cât și pe portofolii. Dacă e posibil, această analiză trebuie să se finiseze cu o comparație a valorilor băncii cu cele ale entităților comparabile și cu indicatorii macroeconomici relevanți.

Subsecțiunea 3

Analiza profitabilității

212. Banca Națională a Moldovei va analiza profitabilitatea istorică, inclusiv volatilitatea profiturilor și a activităților comerciale pentru a înțelege mai bine profilul de risc de piață al băncii. Această analiză ar putea fi realizată la nivel de portofoliu și de asemenea defalcată pe linii de activitate sau clase de active (posibil integrată în analiza mai amplă realizată în cadrul AMA).

213. La analiza profitabilității, Banca Națională a Moldovei va acorda o atenție deosebită domeniilor principale de risc identificate în cursul examinării activităților cu risc de piață. Banca Națională a Moldovei trebuie să facă distincția, pe de o parte, între veniturile din activități de tranzacționare

și veniturile din alte activități decât cele de tranzacționare (cum ar fi comisioane, taxele clienților etc.) și, pe de altă parte, profiturile/pierderile realizate și nerealizate.

214. Pentru clasele de active și/sau expuneri care generează profituri sau pierderi anormale, Banca Națională a Moldovei va evalua profitabilitatea în comparație cu nivelul de risc asumat de către bancă (de exemplu, VaR/câștiguri nete aferente activelor și datoriilor financiare deținute pentru tranzacționare) pentru a identifica și a analiza posibilele consecvențe. Dacă este cazul, Banca Națională a Moldovei va compara valorile băncii cu performanța sa istorică și valorile entităților comparabile.

Subsecțiunea 4

Riscul de concentrare a pieței

215. Banca Națională a Moldovei trebuie să își formeze o opinie cu privire la gradul de risc de concentrare a pieței la care este expusă banca, fie datorită expunerilor la un singur factor la risc, fie datorită expunerilor la mai mulți factori de risc corelați.

216. La evaluarea unor posibile concentrări, Banca Națională a Moldovei trebuie să acorde o atenție deosebită concentrărilor în produse complexe (de exemplu, produse structurate), produse nelichide (de exemplu, obligațiuni garantate cu creanțe) sau produse evaluate prin tehnici de evaluare în funcție de model.

Subsecțiunea 5

Simularea de criză

217. Când evaluează riscul de piață inerent al unei instituții, Banca Națională a Moldovei va ține cont de rezultatele simulărilor de criză realizate de către bancă pentru a identifica orice surse de risc de piață neidentificate anterior. Acest lucru este important mai ales pentru evenimentele de riscuri cu probabilitate redusă și impact semnificativ care pot fi subreprezentate sau lipsesc cu desăvârșire din datele istorice datorită frecvenței reduse de apariție. O altă sursă de posibile vulnerabilități ascunse de care trebuie să țină cont Banca Națională a Moldovei este posibilitatea unei creșteri subite a parametrilor de tarifare, cum ar fi o fluctuație bruscă a anumitor prețuri sau apariția unor bule speculative în prețul mărfurilor.

Secțiunea 3

Evaluarea procedurilor de administrare și control al riscului de piață

218. Pentru a înțelege în mod cuprinzător profilul de risc de piață al băncii, Banca Națională a Moldovei trebuie să treacă în revistă cadrul de guvernare și administrare a riscurilor care stă la baza activităților sale comerciale. În acest sens, Banca Națională a Moldovei va evalua următoarele elemente:

- a) strategia privind riscul de piață și apetitul la risc;
- b) cadrul organizațional;
- c) politici și proceduri;
- d) identificarea, cuantificarea, monitorizarea și raportarea riscurilor; și

- e) cadrul de control intern.

Subsecțiunea 1

Strategia privind riscul de piață și apetitul la risc

219. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă băncile au o strategie privind riscul de piață riguroasă, formulată și documentată clar, care să fie aprobată de organul de conducere a acestora. În cadrul acestei evaluări, Banca Națională a Moldovei va ține cont în mod specific de următoarele:

- a) dacă Consiliul băncii exprimă în mod clar strategia privind riscul de piață și apetitul la risc, precum și procesul de analiză a acestora (de exemplu, în cazul unei analize generale a strategiei de risc sau în cazul unor preocupări privind profitabilitatea și adecvarea capitalului);
- b) dacă Organul executiv implementează în mod corect strategia privind riscul de piață aprobată de organul de conducere, asigurându-se că activitățile băncii sunt conforme cu strategia stabilită, că procedurile scrise sunt elaborate și implementate și că responsabilitățile sunt atribuite în mod clar și corespunzător;
- c) dacă strategia băncii privind riscul de piață reflectă apetitul băncii la riscul de piață și dacă aceasta este în concordanță cu apetitul general la risc;
- d) dacă strategia băncii privind riscul de piață și apetitul la risc sunt adecvate pentru bancă dat fiind:
  - modelul de afaceri;
  - strategia generală privind riscul de piață și apetitul la risc;
  - mediul pieței și rolul în sistemul financiar; și
  - starea financiară, capacitatea de finanțare și adecvarea capitalului;
- e) dacă strategia băncii privind riscul de piață prevede orientări pentru gestionarea diferitelor instrumente și/sau portofolii care sunt supuse riscului de piață și susține procesul de adoptare de decizii bazate pe factorii de risc;
- f) dacă strategia băncii privind riscul de piață acoperă în general toate activitățile băncii în cazul în care riscul de piață este semnificativ;
- g) dacă strategia băncii privind riscul de piață ține cont de aspectele ciclice ale economiei și de decalajele rezultate din componența pozițiilor predispușe la riscul de piață; și
- h) dacă banca a instituit un cadru adecvat pentru a se asigura că strategia privind riscul de piață este comunicată eficient tuturor angajaților relevanți.

Subsecțiunea 2

Cadrul organizațional

220. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca are un cadru organizațional adecvat pentru funcțiile de administrare, cuantificare, monitorizare și control al riscului de piață cu resurse umane și tehnice (atât calitative, cât și cantitative) suficiente. Acestea trebuie să ia în considerare dacă:

- a) există linii clare de responsabilitate pentru asumarea, monitorizarea, controlul și raportarea riscului de piață;
- b) există o separare clară în domeniul de activitate între subdiviziunea responsabilă de inițierea tranzacțiilor (beneficiari de poziții) și unitățile back office (responsabile cu alocarea, înregistrarea și încheierea tranzacțiilor);
- c) sistemul de control și monitorizare a riscului de piață este identificat clar în cadrul băncii, dacă acesta este independent de domeniul de activitate din punct de vedere funcțional și ierarhic și dacă acesta este supus unei analize independente;
- d) funcțiile de administrare, cuantificare, monitorizare și control al riscurilor acoperă

- riscul de piață în cadrul întregii bănci și, în mod specific, toate domeniile în care riscul de piață poate fi asumat, atenuat sau monitorizat;
- e) angajații implicați în activități comerciale (în activități economice și în activități administrative și de control) au competențe și experiență corespunzătoare.

Subsecțiunea 3

Politici și proceduri

221. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca a prevăzut în mod clar politicile și procedurile pentru identificarea, administrarea, cuantificarea și controlul riscului de piață. În acest sens se va verifica:

- a) dacă Consiliul băncii aprobă politicile de administrare, cuantificare și control al riscului de piață și dacă le discută și le revizuieste în mod regulat în concordanță cu strategiile de risc;
- b) dacă Organul executiv este responsabil de dezvoltarea acestora, asigurând o implementare adecvată a deciziilor organului de conducere;
- c) dacă politicile privind administrarea riscului de piață sunt conforme cu reglementările specifice și adecvate pentru natura și complexitatea activităților băncii, permițând o înțelegere clară a riscului de piață aferent diferitelor produse și activități din sfera de aplicare a băncii și dacă astfel de politici sunt oficializate și comunicate în mod clar și aplicate în mod coerent în cadrul băncii; și
- d) în cazul grupurilor, dacă aceste politici sunt aplicate în mod coerent la nivel de grup și dacă permit o administrare corectă a riscurilor.

222. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă politicile și procedurile băncii privind riscul de piață sunt ferme și conforme cu strategia privind riscul de piață și dacă acoperă toate activitățile și procesele principale specifice administrării, cuantificării și controlării riscului de piață. În mod specific, evaluarea trebuie să cuprindă:

- a) natura operațiunilor, instrumentele financiare și piețele pe care banca își poate desfășura activitatea;
- b) pozițiile de inclus și de exclus din portofoliul de tranzacționare în scopuri de reglementare;
- c) politicile privind acoperirile interne;
- d) definiția, structura și responsabilitățile birourilor de tranzacționare ale băncii, după caz;
- e) cerințele privind procesele de tranzacționare și de decontare;
- f) procedurile pentru limitarea și controlarea riscului de piață;
- g) cadrul de asigurare a faptului că toate pozițiile cuantificate la valoarea justă sunt supuse unor ajustări ale evaluărilor în conformitate cu legislația relevantă. Acest cadru trebuie să includă cerințe pentru poziții complexe, produse nelichide și produse evaluate cu ajutorul modelelor;
- h) criteriile aplicate de către bancă pentru a evita asocierea cu persoane sau grupuri implicate în activități frauduloase și alte infracțiuni; și
- i) proceduri pentru activități sau produse comerciale noi; trebuie să se aprobe inițiative majore de acoperire împotriva riscurilor și de administrare a riscurilor de către organul de conducere sau de către comitetul său delegat corespunzător; Banca Națională a Moldovei va asigura ca:
  - activitățile sau produsele comerciale noi sunt supuse unor proceduri și

- controale adecvate înainte de a fi plasate sau preluate;
- banca a realizat o analiză a posibilului impact al acestora asupra profilului său de risc general.

Subsecțiunea 4

Identificarea, cuantificarea, monitorizarea și raportarea riscurilor

223. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca are un cadru adecvat pentru identificarea și cuantificarea riscului de piață, conform dimensiunii și complexității băncii. În acest sens, se va examina dacă:

- a) sistemele de date și cele informaționale, precum și tehnicile de cuantificare, permit conducerii să cuantifice riscul de piață aferent tuturor activităților bilanțiere și extrabilanțiere semnificative (dacă este cazul, la nivel de grup), inclusiv portofoliul de tranzacționare și cel bancar, și totodată să examineze respectarea cerințelor de raportare în scopuri de supraveghere;
- b) băncile au angajați și metodologii corespunzătoare pentru a cuantifica riscul de piață din portofoliul lor de tranzacționare și cel bancar, având în vedere dimensiunea și complexitatea băncii și profilul de risc al activităților acesteia;
- c) sistemul băncii de cuantificare a riscurilor ține cont de toți factorii semnificativi de risc asociați expunerilor la riscul de piață (inclusiv riscul de bază, marjele de credit din obligațiunile corporative sau instrumentele financiare derivate de credit). În cazul în care unele instrumente sau factori se exclud din sistemele de cuantificare a riscurilor, Banca Națională a Moldovei va evalua importanța excluderilor și va stabili dacă astfel de excluderi sunt justificate;
- d) sistemele băncii de cuantificare a riscurilor pot identifica posibile concentrări ale riscului de piață, determinate de expuneri la un singur factor de risc sau expuneri la mai mulți factori de risc corelați;
- e) responsabilii de administrare a riscurilor și conducerea băncii înțeleg ipotezele care stau la baza sistemelor de cuantificare, în mod specific pentru tehnici de administrare a riscurilor mai sofisticate; și
- f) responsabilii de administrarea riscurilor și conducerea băncii cunosc gradul de risc de model care predomină în modelele de tarifare și tehnicile de cuantificare a riscurilor din cadrul băncii, și dacă acestea verifică valabilitatea și calitatea diferitelor modele utilizate în cadrul activităților cu risc de piață.

224. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca a implementat simulări de criză adecvate care să completeze sistemul acesteia de cuantificare a riscurilor. În acest sens, acestea trebuie să țină cont de următoarele elemente:

- a) frecvența simulărilor de criză;
- b) dacă s-au identificat factorii determinanți de risc specifici (de exemplu, nelichiditate sau diferențe de prețuri, poziții concentrate, piețe unidirecționale etc.);
- c) ipotezele care stau la baza scenariului de criză; și
- d) utilizarea internă a rezultatelor simulărilor de criză pentru planificarea capitalului și strategii privind riscul de piață.

225. În sensul articolului 72 al Legii privind activitatea bancară, dacă banca este autorizată să utilizeze modele interne pentru a stabili cerințe minime de fonduri proprii pentru riscul de piață, Banca Națională a Moldovei va verifica dacă banca continuă să îndeplinească cerințele minime și dacă astfel de modele interne nu implică o subestimare a unui risc semnificativ.

226. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă băncile au stabilit un cadru de monitorizare și de raportare adecvat pentru riscul de piață, care să asigure luarea unor măsuri prompte la nivelul corespunzător al organului de conducere a băncii, după caz. Sistemul de monitorizare trebuie să includă indicatori specifici și factori declanșatori relevanți pentru a asigura emiterea de alerte timpurii eficiente. Banca Națională a Moldovei va analiza dacă:

- a) banca are sisteme informaționale eficace pentru identificarea, agregarea, monitorizarea și raportarea precisă și promptă a activităților cu risc de piață; și
- b) direcția administrativă și de control raportează în mod regulat organului de conducere cel puțin informații privind expunerile existente la riscul de piață, rezultatele din contul de profit și pierderi și măsuri referitoare la riscuri (de exemplu, VaR) comparativ cu limitele politicii.

Subsecțiunea 5

Cadrul de control intern

227. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca are un cadru de control solid și cuprinzător, precum și măsuri de protecție sigure pentru a atenua riscul de piață al acesteia în concordanță cu strategia sa de administrare a riscului de piață și apetitul la acest risc. În acest sens se va verifica dacă:

- a) sfera de aplicare acoperită de funcția de control a băncii include toate entitățile consolidate, toate locațiile geografice și toate activitățile financiare;
- b) există proceduri interne de control, limite de funcționare și alte practici care vizează asigurarea că expunerile la riscul de piață nu depășesc limitele acceptabile pentru bancă, în concordanță cu parametrii stabiliți de către organul de conducere, precum și cu apetitul la risc al băncii; și
- c) banca are proceduri și practici interne de control adecvate pentru a asigura raportarea promptă a încălcărilor și a derogărilor de la politici, proceduri și limite la nivelul corespunzător de conducere pentru luarea de măsuri. În acest sens, BNM va evalua dacă procedurile de control și practicile interne ale băncii:
  - pot identifica încălcări ale limitelor individuale stabilite la nivel de unitate operațională, precum și încălcări ale limitei generale pentru activitățile comerciale; și
  - permit identificarea și monitorizarea zilnică a încălcărilor limitelor sau a excepțiilor.

228. Banca Națională a Moldovei va evalua sistemul de limitare, inclusiv dacă:

- a) limitele stabilite sunt absolute sau dacă sunt posibile încălcări ale limitelor. În cel din urmă caz, politicile băncii trebuie să descrie în mod clar perioada de timp și împrejurările specifice în care sunt posibile astfel de încălcări ale limitelor;
- b) sistemul de limitare stabilește o limită generală pentru activitățile comerciale și limite specifice pentru subcategoriile principale de riscuri; după caz, acesta trebuie să

- permite alocarea de limite pe portofolii, unități operaționale sau tipuri de instrumente; nivelul de detaliu trebuie să reflecte caracteristicile activităților comerciale ale băncii;
- c) setul de limite (limite bazate pe indicatori de risc, limite de control al pierderilor etc.) stabilit de către bancă este adaptat la dimensiunea și complexitatea activităților comerciale ale acesteia;
  - d) banca deține proceduri cu privire la informarea permanentă a partenerilor în cazul aplicării unor limite care îi vizează nemijlocit; și
  - e) banca dispune de proceduri adecvate pentru a-și actualiza limitele în mod regulat.

229. Banca Națională a Moldovei va evalua eficiența funcției de audit intern. În acest sens se va evalua dacă:

- a) banca desfășoară acțiuni regulate de audit intern asupra cadrului de administrare a riscului de piață;
- b) funcția de audit intern acoperă elementele principale de administrare, cuantificare și control al riscului de piață în cadrul băncii; și
- c) funcția de audit intern este eficientă în stabilirea conformității cu politicile interne și cu orice regulamente externe relevante, precum și în abordarea oricărui devieri de la acestea.

230. În cazul băncilor care utilizează modele interne pentru a stabili cerințe minime de fonduri proprii pentru riscul de piață, Banca Națională a Moldovei va evalua dacă procesul intern de validare este sigur și eficient în combaterea ipotezelor de modele și în identificarea oricărui eventuale deficiențe privind modelarea, cuantificarea și sistemul de administrare a riscului de piață, precum și alte cerințe minime relevante.

Secțiunea 4

Sinteza constatărilor și atribuirea scorului

231. În urma evaluării de mai sus, Banca Națională a Moldovei va sintetiza rezultatele cu privire la riscul de piață al băncii. Aceste rezultate se vor reflecta într-un raport al constatărilor, însoțit de un scor bazat pe considerațiile menționate în tabelul nr. 5. În cazul în care, în funcție de importanța anumitor subcategorii de risc, BNM decide să le evalueze și să le atribuie un scor individual, trebuie să se aplice pe cât posibil recomandarea oferită în acest tabel, prin analogie.

232. Deoarece este posibil ca factori precum complexitatea, nivelul de concentrare și volatilitatea veniturilor din expuneri la piață să nu indice cu precizie nivelul de risc de piață atunci când se evaluează riscul de piață și când se atribuie un scor în acest sens, Banca Națională a Moldovei va lua în considerare toți acești factori în paralel și va determina factorii care stau la baza tendințelor de volatilitate.

Considerațiile de supraveghere privind atribuirea unui scor pentru riscul de piață sunt prevăzute în următorul tabel.

Tabelul nr. 5

Scor	Opinia supraveghetorilor	Considerații privind riscul inerent	Considerații privind procedurile adecvate de administrare și control
1		<ul style="list-style-type: none"> • Natura și componența 	<ul style="list-style-type: none"> • Există o coerență între

	Există un risc imperceptibil de impact prudential semnificativ asupra băncii având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control.	<p>expunerilor implică faptul că riscul de piață nu este semnificativ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Expunerile băncii la riscul de piață sunt ne complexe. • Nivelul de concentrare a riscului de piață nu este semnificativ. • Expunerile băncii la riscul de piață generează venituri nevolatile. 	<p>politica și strategia băncii privind riscul de piață și strategia generală și apetitul la risc al acesteia.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cadrul organizațional pentru riscul de piață este solid și conține responsabilități clare și o separare clară a sarcinilor între persoanele care își asumă riscuri și funcțiile de conducere și control.
2	Există un risc scăzut de impact prudential semnificativ asupra băncii, având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control.	<ul style="list-style-type: none"> • Natura și componența expunerilor la riscul de piață implică un risc scăzut. • Complexitatea expunerilor băncii la riscul de piață este scăzută. • Nivelul de concentrare a riscului de piață este scăzut. • Expunerile băncii la riscul de piață generează un nivel scăzut de volatilitate a veniturilor. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sistemele de cuantificare, monitorizare și raportare a riscului de piață sunt adecvate. • Limitele interne și cadrul de control pentru riscul de piață sunt sigure și în concordanță cu strategia băncii privind administrarea riscurilor și apetitul la risc al acesteia.
3	Există un risc mediu de impact prudential semnificativ asupra băncii, având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control.	<ul style="list-style-type: none"> • Natura și componența expunerilor la riscul de piață implică un risc mediu. • Complexitatea expunerilor băncii la riscul de piață este medie. • Nivelul de concentrare a riscului de piață este mediu. • Expunerile băncii la riscul de piață generează un nivel mediu de volatilitate a veniturilor. 	
4	Există un risc ridicat de impact prudential semnificativ asupra băncii, având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control.	<ul style="list-style-type: none"> • Natura și componența expunerilor la riscul de piață implică un risc semnificativ. • Complexitatea expunerilor băncii la riscul de piață este mare. • Nivelul de concentrare a riscului de piață este ridicat. • Expunerile băncii la riscul de piață generează un nivel 	

		ridicat de volatilitate a veniturilor.	
--	--	--	--

Capitolul 4 Evaluarea riscului operațional

Secțiunea 1 Considerații generale

233. Banca Națională a Moldovei va evalua riscul operațional pe toate liniile de activitate și operațiunile băncii, ținând cont de constatările din urma evaluării cadrului de administrare a activității și a mecanismelor de control intern, astfel cum este menționat la titlul V. În cadrul acestei evaluări, BNM va stabili modul în care se poate materializa riscul operațional (pierdere economică, evenimente potențiale, pierderea câștigurilor viitoare) și trebuie să ia în considerare de asemenea eventualele impacturi sub aspectul altor riscuri asociate (de exemplu, „cazuri la limită” dintre riscul operațional – riscul de credit, riscul operațional – riscul de piață).

234. Banca Națională a Moldovei va evalua semnificativitatea riscului operațional asociat serviciilor și activităților externalizate, precum și dacă acestea pot afecta capacitatea băncii de a procesa tranzacții sau a furniza servicii sau dacă pot atrage răspunderea legală pentru daune provocate terților (de exemplu, clienți sau alte părți interesate).

235. La evaluarea riscului operațional, Banca Națională a Moldovei va ține cont de:

- a) Riscul reputațional: riscul reputațional este inclus în riscul operațional datorită legăturilor puternice dintre cele două tipuri de risc (de exemplu, majoritatea evenimentelor de risc operațional au un impact puternic sub aspectul reputației). Cu toate acestea, rezultatul evaluării riscului reputațional nu trebuie să se reflecte în scorul atribuit pentru riscul operațional însă, dacă e important, trebuie luat în considerare în cadrul AMA sau al evaluării riscului de lichiditate deoarece principalele efecte pe care le poate avea sunt reprezentate de reduceri ale câștigurilor și pierderea încrederii față de bancă sau nemulțumirea investitorilor, a deponenților sau a participanților de pe piața interbancară.
- b) Riscul de model: riscul de model cuprinde două forme distincte de risc:
  - i) riscul asociat subestimării cerințelor de fonduri proprii prin modele reglementate aprobate [(de exemplu, abordarea bazată pe modele interne de rating (IRB) pentru riscul de credit]; și
  - ii) riscul de pierderi asociat dezvoltării, implementării sau utilizării neadecvate a oricăror alte modele de către bancă pentru procesul decizional (de exemplu, stabilirea prețurilor produselor, evaluarea instrumentelor financiare, monitorizarea limitelor de risc, etc.).

Referitor la punctul (i), Banca Națională a Moldovei va ține cont de riscul de model în cadrul evaluării anumitor riscuri specifice pentru capital (de exemplu, deficiența modelului IRB este considerat ca fiind inclusă în evaluarea riscului de credit) și pentru evaluarea adecvării capitalului. Referitor la punctul (ii), Banca Națională a Moldovei va lua în considerare riscul în cadrul evaluării riscului operațional.

236. La evaluarea riscului operațional, Banca Națională a Moldovei poate recurge la diverse categorii de clasificare pentru abordările de evaluare avansate conform Regulamentului privind tratamentul riscului operațional pentru bănci potrivit abordării de bază și abordării standardizate pentru a avea o imagine mai clară a spectrului de riscuri operaționale și pentru a atinge un nivel de coerență în analiza acestor riscuri la nivelul băncilor. Tipurile categoriilor de clasificare conform evaluării avansate a riscului operațional pot fi: tipul fraudei (internă sau externă), tipul de clienți, practici de angajare și siguranța la locul de muncă, productivitatea, produsele și practicile de afaceri, deteriorarea activelor materiale, gestiunea livrărilor și a proceselor, deteriorarea afacerii și defecțiunile sistemului etc.

Secțiunea 2

Evaluarea riscului operațional inerent

237. Banca Națională a Moldovei va efectua o analiză a naturii și amplitudinii riscului operațional la care este expusă sau este susceptibilă de a fi expusă banca. În acest sens, Banca Națională a Moldovei va analiza amănunțit modelul de afaceri al băncii, a operațiunilor acesteia, a culturii sale privind riscurile și a mediului în care aceasta își desfășoară activitatea, întrucât toți acești factori determină expunerea băncii la riscul operațional.

238. Evaluarea riscului operațional cuprinde două etape care sunt descrise mai detaliat în această secțiune:

- a) evaluarea preliminară; și
- b) evaluarea naturii și a importanței expunerilor la riscul operațional cu care se confruntă banca.

Subsecțiunea 1

Evaluarea preliminară

239. Pentru a stabili sfera de aplicare a evaluării riscului operațional, Banca Națională a Moldovei va identifica mai întâi sursele riscului operațional la care este expusă banca. În acest sens, Banca Națională a Moldovei va aplica rezultatele obținute în urma evaluării altor elemente SREP, a comparației poziției băncii cu cea a entităților comparabile (inclusiv date externe relevante, în cazul în care sunt disponibile) și în urma oricăror activități de supraveghere.

240. Banca Națională a Moldovei va ține cont cel puțin de:

- a) strategia principală pentru riscul operațional și toleranța la riscul operațional;
- b) mediul de afaceri și cel extern (inclusiv locația geografică) în care banca își desfășoară activitatea;
- c) cerința de fonduri proprii pentru riscul operațional [(identificată prin abordarea de bază (BIA), abordarea standardizată (SA) și abordările avansate de evaluare (AMA)] comparativ cu cerința totală de fonduri proprii și, în cazul în care este important, capitalul intern pentru riscul operațional comparativ cu capitalul intern total, inclusiv tendințele istorice și previziunile, dacă sunt disponibile;
- d) nivelul și schimbarea venitului brut, activelor și pierderile asociate riscului operațional în ultimii câțiva ani;

- e) evenimente corporative semnificative recente (cum ar fi fuziuni, achiziții, cesiuni și restructurări), care pot determina o schimbare a profilului de risc operațional al băncii pe termen scurt sau mediu către lung (de exemplu, pentru că sistemele, procesele și procedurile nu ar corespunde pe deplin cu politicile de administrare a riscurilor ale băncii-mamă pe termen scurt);
- f) schimbări produse în elemente semnificative ale sistemelor sau procesele informatice care pot determina o schimbare în profilul de risc operațional (de exemplu, pentru că un sistem informatic nou sau schimbat nu a fost testat corect sau pentru că o instruire insuficientă asupra sistemelor sau proceselor și procedurilor noi ar putea duce la erori);
- g) cazuri de nerespectare a legislației aplicabile sau a regulamentelor interne, astfel cum au fost raportate de către auditori externi și funcția de audit intern, sau cum au fost dezvăluite prin informații publice (ținând cont atât de situația actuală, cât și de schimbările produse în conduita de conformitate cu cadrul de reglementare în timp);
- h) caracterul ambițios al planurilor de afaceri și scheme de stimulare și compensare agresive (de exemplu, sub aspectul obiectivelor de vânzare, al reducerii numărului de angajați etc.) care ar putea crește riscul de neconformitate, eroare umană și abaterile în serviciu ale angajaților;
- i) complexitatea proceselor și a procedurilor, a produselor (vândute clienților sau tranzacționate) și sistemelor informatice (inclusiv utilizarea de tehnologii noi), în măsura în care acestea pot genera erori, întârzieri, specificații greșite, breșe de securitate etc.; și
- j) practicile băncii privind monitorizarea calității serviciilor externalizate și nivelul său de cunoaștere a riscului operațional asociat activităților externalizate și a expunerii sale globale la risc legate de furnizorii de servicii conform cerințelor Regulamentului privind externalizarea activităților și operațiunilor băncii.

241. În cazul în care este important, BNM va analiza aspectele de mai sus pe linii de activitate și locații geografice, precum și pe categorii de evenimente, cu condiția să existe date disponibile, și să compare poziția băncii cu cea a entităților comparabile.

Subsecțiunea 2

Natura expunerilor la riscul operațional

242. Banca Națională a Moldovei va stabili natura expunerilor la riscul operațional și va asigura delimitarea celor care sunt mai susceptibile de a conduce la evenimente „cu frecvență ridicată/impact scăzut” de cele care provoacă pierderi „cu frecvență scăzută/gravitate mare” (care sunt mai riscante din punct de vedere prudential).

243. În acest sens, Banca Națională a Moldovei va analiza expunerile la principalii factori determinanți de risc operațional pentru a-și forma o opinie anticipativă asupra unui risc potențial și a unor pierderi potențiale. O astfel de analiză ar putea necesita să se ia în considerare liniile de activitate, produsele, procesele și locațiile geografice relevante pentru bancă, precum și o evaluare a expunerilor la riscul operațional la principalii factorii determinanți de risc (de exemplu, procese, oameni, sisteme și factori externi), utilizându-se evaluarea internă a riscurilor realizată de către bancă și analiza entităților comparabile.

244. La efectuarea acestei analize, BNM va ține cont de interacțiunile unor astfel de factori determinanți de risc atunci când sunt determinate expunerile băncii la riscul operațional (de

exemplu, expunerea la mai mulți factori determinanți de risc poate crește probabilitatea unui eveniment operațional și a pierderii ulterioare).

Subsecțiunea 3

Importanța expunerii la riscul operațional

245. După identificarea surselor majore și a factorilor determinanți de risc operațional, BNM va acorda o atenție sporită asupra celor care ar putea avea cel mai semnificativ impact asupra băncii. BNM va evalua o eventuală expunere la factorii determinanți de risc operațional folosind atât raționamentul profesional cât și indicatori cantitativi aferenți băncii sau entităților comparabile.

246. La evaluarea importanței expunerilor la riscul operațional, Banca Națională a Moldovei va ține cont atât de frecvența cât și de gravitatea evenimentelor la care este expusă banca.

247. O sursă principală de informații de care trebuie să țină cont Banca Națională a Moldovei o reprezintă baza de date a băncii cu pierderile și evenimentele din riscul operațional, care, dacă este disponibilă și este sigură, redă profilul istoric de risc operațional al băncii.

248. În cazul băncilor care adoptă abordarea avansată de evaluare (AMA) pentru calcularea cerințelor minime de fonduri proprii, BNM va ține cont și de rezultatul abordării interne, cu condiția ca această abordare să fie capabilă să cuantifice expunerea la riscul operațional la nivelul de detaliu dorit (de exemplu, produs, proces etc.) și presupunând că modelul este suficient de anticipativ.

249. În plus, Banca Națională a Moldovei va efectua o analiză calitativă mai aprofundată și va utiliza evaluarea riscurilor băncii, datele de analiză ale entităților comparabile și bazele de date publice sau ale consorțiului, dacă acestea sunt disponibile și sunt relevante. Banca Națională a Moldovei va lua în considerare și alți factori, specifici unităților operaționale relevante afectate de eventualele deficiențe, care pot furniza o cuantificare a expunerii la risc.

250. La evaluarea expunerii la risc a băncii, Banca Națională a Moldovei va utiliza abordarea anticipativă, utilizând analizele de scenarii realizate de către bancă, în cazul în care acestea sunt disponibile, și luând în considerare orice măsuri corective și măsuri de diminuare implementate deja și intrate în vigoare.

Subsecțiunea 4

Evaluarea subcategoriilor de risc operațional

251. Banca Națională a Moldovei va evalua riscul operațional pentru subcategoriile de risc operațional (definite pe tipuri de evenimente și eventuale divizări suplimentare ale acestor tipuri de evenimente) și factorii determinanți de risc asociați fiecărei subcategorii.

252. La efectuarea evaluării, Banca Națională a Moldovei va acorda o atenție deosebită unor subcategorii de risc operațional din cauza caracterului lor de extindere și relevanței pentru

majoritatea băncilor, precum și din cauza unui potențial impact prudential al acestora. Astfel de subcategorii includ:

- a) riscul de conduită;
- b) riscul asociat sistemelor - ICT; și
- c) riscul de model.

Subsecțiunea 5

Riscul de conduită

253. Banca Națională a Moldovei va evalua relevanța și importanța expunerilor băncii la riscul de conduită ca parte a riscului juridic din sfera de aplicare a riscului operațional și, în mod specific, la riscul aferent următoarelor:

- a) vânzare abuzivă de produse, atât pe piața clienților individuali, cât și pe piața corporativă;
- b) vânzare forțată de produse clienților individuali, cum ar fi conturi bancare ce conțin bonusuri și servicii suplimentare sau alte produse suplimentare de care clienții nu au nevoie;
- c) conflicte de interese în desfășurarea activității;
- d) manipularea ratelor dobânzii de referință, a cursurilor de schimb valutar sau a oricăror alte instrumente financiare sau a indicilor pentru sporirea profiturilor băncii;
- e) obstacole întâlnite pe parcursul schimbării produselor pe perioada de valabilitate a acestora sau a schimbării furnizorilor de produse;
- f) canale de distribuție a produselor proiectate în mod defectuos, care pot favoriza apariția unor conflicte de interese cu stimulente false;
- g) reînnoiri automate de produse fără înștiințarea clientului sau aplicarea unor penalități la rezilierea contractului;
- h) procesarea inechitabilă a reclamațiilor clienților.

254. Deoarece riscul de conduită cuprinde o serie amplă de probleme și poate fi asociat multor procese economice și produse, Banca Națională a Moldovei va aplica rezultatul AMA și va examina politicile de stimulare pentru a cunoaște la un nivel aprofundat sursele de risc de conduită.

255. În cazul în care este important, BNM va lua în considerare nivelul de concurență pe piețele pe care banca își desfășoară activitatea și va stabili dacă vreo poziție dominantă, fie individual sau în cadrul unui grup redus, prezintă un risc semnificativ de conduită necorespunzătoare (de exemplu, ca urmare a unui comportament de tip cartel).

256. Printre indicatorii care pot marca existența unui risc de conduită se află:

- a) sancțiunile aplicate băncii pentru practici de conduită necorespunzătoare;
- b) sancțiunile aplicate entităților comparabile pentru practici de conduită necorespunzătoare; și
- c) reclamații la adresa băncii.

257. Cu toate acestea, BNM va aplica o abordare anticipativă, ținând cont totodată de posibilul impact al evoluțiilor de reglementare și de activitatea autorităților relevante în privința protecției consumatorului și a furnizării de servicii financiare în general.

Subsecțiunea 6**Riscul asociat sistemelor - ICT**

258. Banca Națională a Moldovei va evalua riscul operațional folosind diferite metodologii bazate pe standarde consacrate în industrie [(de exemplu, ISO 27000, Obiective de control informatic și tehnologia aferentă (COBIT), Biblioteca infrastructurii informatice (ITIL) etc.]. Orice abordare s-ar adopta, BNM va evalua cel puțin următoarele:

- a) calitatea și eficacitatea testării și planificării continuității activității (de exemplu, capacitatea sistemului informatic al băncii de a menține funcționalitatea deplină a activității);
- b) securitatea accesului intern și extern la sisteme și date (de exemplu, dacă sistemul informatic asigură informații și acces numai persoanelor potrivite);
- c) acuratețea și integritatea datelor utilizate pentru raportare, administrarea riscurilor, contabilitate, înregistrarea pozițiilor etc. (de exemplu, dacă sistemul informatic asigură acuratețea, promptitudinea și caracterul complet al informațiilor și al rapoartelor acestuia); și
- d) agilitatea execuției schimbărilor (de exemplu, dacă schimbările din sistemele informatice se realizează în limita bugetelor acceptabile și la viteza de implementare impusă).

259. Banca Națională a Moldovei va evalua, totodată, complexitatea sistemelor informatice și dacă aceasta poate afecta elementele enumerate anterior.

260. La evaluarea acestor elemente, BNM va colecta rapoarte interne de incidente relevante și rapoarte de audit intern, dacă sunt disponibile, precum și alți indicatori definiți și utilizați de către bancă pentru a cuantifica și a monitoriza riscul asociat ICT.

261. Banca Națională a Moldovei va analiza apoi importanța unui eventual impact al riscului asociat ICT sub aspectul pierderilor și al daunelor reputaționale pentru bancă. În această acțiune, se vor aplica analizele specifice de senzitivitate și analizele pe bază de scenariu sau rezultatele simulărilor de criză, dacă acestea sunt disponibile.

Subsecțiunea 7**Riscul de model**

262. Banca Națională a Moldovei va evalua expunerea băncii la riscul de model asociat utilizării modelelor interne în principalele domenii de activitate și operațiuni.

263. BNM va examina:

- i. în ce măsură și în ce scop (de exemplu, evaluarea activelor, stabilirea prețurilor produselor, strategii de tranzacționare, administrarea riscurilor) banca utilizează modele pentru a lua decizii, precum și importanța economică a unor astfel de decizii; și
- ii. nivelul de cunoaștere de către bancă a riscului de model și modul în care aceasta administrează riscul de model.

264. În cazul punctului (i), BNM va stabili activitatea economică/activitatea pentru care banca utilizează modele în mod semnificativ. La efectuarea acestei analize, Banca Națională a Moldovei

va analiza următoarele domenii în care băncile utilizează modele în mod extensiv și pe scară largă:

- a) tranzacționarea cu instrumente financiare;
- b) cuantificarea și administrarea riscurilor; și
- c) alocarea de capital (inclusiv politici de împrumut și stabilirea prețurilor produselor).

265. În cazul punctului (ii), Banca Națională a Moldovei va evalua dacă:

- a) banca a implementat un mecanism de control care ar include calibrarea parametrilor de piață, validarea internă sau back-testingul (validarea cantitativă a unui model comparând datele previzionate în trecut cu valorile înregistrate), contraverificări cu raționamente profesionale etc., și dacă acest mecanism este riguros în privința metodelor, a frecvenței, a acțiunilor ulterioare și include un proces de aprobare a modelului; și
- b) banca adoptă o utilizare prudentială a modelelor prin creșterea sau scăderea parametrilor relevanți în funcție de direcția pozițiilor și dacă cunoaște despre deficiențele modelului sau despre evoluțiile pieței și economice.

265. Banca Națională a Moldovei va aplica rezultatul evaluării altor riscuri pentru capital și a riscurilor pentru lichiditate și finanțare, în mod deosebit cu privire la caracterul adecvat al metodologiilor utilizate la cuantificarea riscurilor, stabilirea prețurilor și evaluarea activelor și a datoriilor.

266. Pentru domeniile de activitate care utilizează modele în mod semnificativ, BNM va evalua ulterior cât de semnificativ poate fi impactul riscului de model, printre altele, prin analize de sensibilitate și analize pe bază de scenariu sau prin simulări de criză.

Secțiunea 3

Evaluarea riscului reputațional

268. Banca Națională a Moldovei va efectua o analiză a riscului reputațional la care este expusă banca, aplicând înțelegerea acestora cu privire la guvernanta băncii, modelul său de afaceri, produsele sale și mediul în care aceasta își desfășoară activitatea.

269. Prin natura sa, riscul reputațional este mai relevant pentru băncile mari, mai ales pentru cele cu titluri de capital sau de creanțe cotate sau cele care își desfășoară activitatea pe piețe interbancare. În consecință, când evaluează riscul reputațional, Banca Națională a Moldovei se va axa pe băncile care prezintă aceste caracteristici.

270. Banca Națională a Moldovei va ține cont atât de factorii interni, cât și de factorii externi, sau de evenimentele care pot genera riscuri reputaționale unei bănci. Banca Națională a Moldovei va ține cont de următorii indicatori calitativi în cadrul evaluării de către acestea a expunerii băncii la riscul reputațional:

- a) numărul de sancțiuni aplicate în cursul anului (nu numai cele aplicate de BNM, ci și sancțiunile asociate cu plata taxelor sau alte plăți);
- b) campanii media și inițiative ale asociațiilor de consumatori care contribuie la deteriorarea percepției publice asupra băncii și a reputației acesteia;
- c) numărul și schimbările legate de reclamațiile clienților;

- d) evenimentele negative care afectează entitățile comparabile ale băncii atunci când acestea sunt asimilate de către public cu întregul sector financiar sau cu un grup de bănci;
- e) desfășurarea de activitate în sectoare care nu sunt percepute bine de către public (de exemplu, industria armamentului, țări aflate sub embargo etc.) sau cu persoane și țări de pe listele de sancțiuni [de exemplu, listele Oficiului Statelor Unite pentru controlul activelor străine (OFAC)]; și
- f) alți indicatori „de piață”, dacă sunt disponibili (de exemplu, scăderile de rating sau fluctuațiile prețului acțiunilor pe parcursul anului).

271. Banca Națională a Moldovei va evalua importanța expunerii la riscul reputațional al băncii și modul în care acesta este asociat cu alte riscuri (și anume riscul de credit, de piață, operațional și de lichiditate) prin aplicarea altor evaluări de risc pentru a identifica orice posibile efecte secundare în orice direcție (de la riscul reputațional către alte riscuri și invers).

Secțiunea 4

Evaluarea procedurilor de administrare, cuantificare și control al riscului operațional

272. Banca Națională a Moldovei va evalua cadrul și aranjamentele pe care le deține banca în mod specific pentru administrarea și controlul riscului operațional ca o categorie de risc individuală. Această evaluare trebuie să țină cont de rezultatul analizei cadrului general de administrare a riscurilor și cadrului de control intern menționate la titlul V, deoarece acesta va influența expunerile băncii la riscul operațional.

273. Banca Națională a Moldovei va utiliza această analiză ținând cont de factorii cheie determinanți de risc operațional (și anume persoane, procese, factori externi, sisteme) care pot acționa și ca factori de diminuare, astfel evaluându-se:

- a) strategia privind administrarea riscului operațional și toleranța la riscul operațional;
- b) cadrul organizațional;
- c) politici și proceduri;
- d) identificarea, cuantificarea, monitorizarea și raportarea riscului operațional;
- e) reziliența economică și planurile de continuare a activității; și
- f) cadrul de control intern, astfel cum este aplicat pentru administrarea riscului operațional.

Subsecțiunea 1

Strategia privind administrarea riscului operațional și toleranța la riscul operațional

274. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca a stabilit și a formalizat o strategie riguroasă privind administrarea riscului operațional și un nivel de toleranță la acest risc, care să fie aprobat de către organul de conducere. În cadrul acestei evaluări, Banca Națională a Moldovei va ține cont de următoarele:

- a) dacă Consiliul băncii formulează în mod clar strategia privind administrarea riscului operațional și nivelul toleranței la acest risc, precum și procesul de revizuire a acestora (de exemplu, în cazul unei analize generale a strategiei de risc, în cazul unor îngrijorări

- privind o tendință de pierdere și/sau adecvarea capitalului etc.);
- b) dacă Organul executiv implementează și monitorizează în mod corespunzător strategia privind administrarea riscului operațional aprobată de către organul de conducere, asigurându-se că măsurile de diminuare a riscului operațional la nivelul băncii sunt în concordanță cu strategia instituită;
  - c) dacă aceste strategii sunt adecvate și eficiente sub aspectul naturii și al importanței profilului de risc operațional și dacă banca monitorizează eficacitatea acestora în timp, precum și coerența acestora cu nivelul toleranței la riscul operațional;
  - d) dacă strategia de administrare a riscului operațional a băncii acoperă toate activitățile, procesele și sistemele băncii, inclusiv în mod anticipativ prin planul strategic, în cazul în care riscul operațional este sau poate fi semnificativ; și
  - e) dacă banca dispune de un cadru adecvat pentru a se asigura că strategia privind administrarea riscului operațional este comunicată în mod eficace angajaților relevanți.

275. Pentru a evalua credibilitatea unor astfel de strategii, Banca Națională a Moldovei va evalua și dacă banca a alocat suficiente resurse pentru implementarea acestora și dacă deciziile relevante luate sunt, indiferent de cerințele minime de fonduri proprii, beneficii care pot fi dobândite (mai ales în cazul băncilor care adoptă abordările BIA sau SA pentru a determina cerințele minime de fonduri proprii).

Subsecțiunea 2

Cadrul organizațional pentru administrarea și supravegherea riscului operațional

276. Banca Națională a Moldovei va evalua soliditatea și eficacitatea cadrului organizațional în privința administrării riscului operațional. În acest sens, BNM va stabili dacă:

- a) există linii clare de responsabilitate pentru identificarea, analiza, evaluarea, diminuarea, monitorizarea și raportarea riscului operațional;
- b) sistemele de control și monitorizare a riscului operațional sunt supuse unei analize independente și dacă există o distincție clară între persoanele care își asumă riscurile și responsabilii cu administrarea riscurilor, între acestea și funcțiile de control și supraveghere a riscurilor;
- c) funcțiile de administrare, cuantificare și control al riscurilor acoperă riscul operațional la nivelul întregii instituții (inclusiv sucursalele) în mod integrat, indiferent de abordarea de cuantificare adoptată pentru a stabili nivelul minim de fonduri proprii, precum și funcțiile externalizate și alte activități; și
- d) cadrul pentru administrarea riscului operațional este structurat cu resurse umane și tehnice suficiente și corespunzătoare calitativ.

Subsecțiunea 3

Politici și proceduri

277. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca are politici și proceduri adecvate pentru administrarea riscului operațional, inclusiv a riscului rezidual după aplicarea tehnicilor de diminuare. În cadrul acestei evaluări, Banca Națională a Moldovei va ține cont de următoarele:

- a) dacă Consiliul băncii aprobă politicile privind administrarea riscului operațional și le revizuieste în mod regulat în concordanță cu strategiile privind administrarea riscului operațional;
- b) dacă Organul executiv este responsabil de elaborarea și implementarea politicilor și procedurilor de administrare a riscului operațional;

- c) dacă politicile și procedurile de administrare a riscului operațional sunt formalizate în mod clar și comunicate în cadrul întregii instituții și dacă acestea acoperă întreaga organizație sau cel puțin acele procese și activități care sunt cel mai mult expuse riscului operațional;
- d) dacă astfel de politici și proceduri acoperă toate aspectele legate de administrarea, cuantificarea și controlul riscului operațional, inclusiv, în cazul în care sunt relevante, colectarea datelor despre pierderi, metodologii de cuantificare, tehnici de diminuare (de exemplu, polițe de asigurare), tehnici de analiză cauzală pentru evenimente, limite și toleranțe de risc operațional, precum și abordarea excepțiilor de la aceste limite și toleranțe;
- e) dacă banca a implementat un nou proces de aprobare pentru produse, procese și sisteme care necesită evaluarea și diminuarea potențialelor riscuri operaționale;
- f) dacă astfel de politici sunt adecvate pentru natura și complexitatea activităților băncii, și dacă permit o înțelegere clară a riscului operațional inerent diferitelor produse și activități din sfera de aplicare a băncii;
- g) dacă astfel de politici sunt formalizate în mod clar și dacă sunt comunicate și aplicate în mod coerent în cadrul băncii și pentru grupuri bancare, dacă aceste politici sunt aplicate în mod coerent la nivelul grupului și dacă permit administrarea corespunzătoare a riscurilor; și
- h) dacă banca promovează o cultură de administrare a riscului operațional în cadrul organizației prin instruire și stabilirea de obiective pentru reducerea pierderii operaționale.

Subsecțiunea 4

Identificarea, cuantificarea, monitorizarea și raportarea riscurilor

278. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca are un cadru adecvat pentru identificarea, evaluarea, cuantificarea și monitorizarea riscului operațional în acord cu dimensiunea și complexitatea băncii, și dacă acest cadru respectă cerințele specifice minime pentru stabilirea cerințelor minime de fonduri proprii. Banca Națională a Moldovei va verifica dacă:

- a) banca a implementat procese și proceduri eficiente pentru identificarea și evaluarea cuprinzătoare a expunerii la riscul operațional (de exemplu, autoevaluări pentru identificarea și controlul riscurilor) și pentru depistarea și clasificarea precisă a evenimentelor relevante (mai exact, colectarea datelor despre pierderi), inclusiv a cazurilor aflate în tangență cu alte riscuri (de exemplu, pierderea de pe urma creditului cauzată sau amplificată de un eveniment de risc operațional); în acest sens, Banca Națională a Moldovei va determina capacitatea băncii de a identifica factorii cheie determinanți de pierderi operaționale relevante și va utiliza aceste informații în scopul administrării riscului operațional;
- b) în sensul articolului 70 al Legii privind activitatea băncilor, dacă banca este autorizată să utilizeze un model intern pentru a stabili cerințe minime de fonduri proprii pentru riscul operațional, banca continuă să îndeplinească cerințele minime și dacă un astfel de model intern implică o subestimare a unui risc semnificativ;
- c) banca deține sisteme informaționale și metodologii adecvate pentru a cuantifica sau a evalua riscul operațional, care respectă cel puțin cerințele privind stabilirea fondurilor proprii minime relevante (de exemplu, pentru abordarea standardizată: corelarea elementelor relevante de profit și pierderi cu cele opt linii de activitate reglementate; pentru AMA: serii de intervale, tratarea asigurării, corelație etc.);
- d) banca a pus în aplicare simulări de criză și analize pe bază de scenariu adecvate, după caz, pentru a înțelege impactul evenimentelor operaționale adverse asupra profitabilității și fondurilor proprii ale acesteia, ținând cont totodată și de o eventuală

neredușită a procedurilor interne de control și a tehnicilor de diminuare; acolo unde este cazul, Banca Națională a Moldovei trebuie să țină cont de coerența acestor analize cu RCSA și rezultatul analizei entității comparabile;

- e) Consiliul băncii și Organul executiv înțeleg ipotezele care stau la baza sistemului de cuantificare și dacă acestea au cunoștință de gradul de risc de model relevant;
- f) banca a stabilit și a implementat un sistem de monitorizare continuă și eficace a expunerilor la riscul operațional în cadrul băncii, inclusiv a activităților externalizate și a produselor și sistemelor noi, printre altele, prin intermediul unor indicatori specifici (indicatori cheie de risc și de control) și al unor factori declanșatori relevanți pentru a asigura emiterea de alerte timpurii eficace; și
- g) banca a implementat un sistem de raportare regulată privind expunerea la riscul operațional, inclusiv raportarea rezultatelor simulărilor de criză, către membrii Consiliului băncii, către Organul executiv și către persoanele care conduc activități și procese relevante, după caz.

Subsecțiunea 5

Planuri de reziliență a activității și planurile de continuitate a activității

279. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca a stabilit planuri de reziliență a activității și planuri de continuitate cuprinzătoare și testate pentru a se asigura că își poate desfășura activitatea pe bază continuă și că poate limita pierderile în eventualitatea întreruperii grave a activității.

280. BNM va analiza dacă banca a stabilit planuri de continuitate a activității proporțional cu natura, dimensiunea și complexitatea operațiunilor sale. Astfel de planuri trebuie să aibă în vedere diferite tipuri de scenarii probabile sau plauzibile la care poate fi vulnerabilă banca.

281. Banca Națională a Moldovei va evalua calitatea și eficacitatea procesului băncii de planificare a administrării continuității. În acest sens, Banca Națională a Moldovei trebuie să evalueze calitatea respectării de către bancă a proceselor recunoscute de Administrare a continuității activității. În consecință, Banca Națională a Moldovei trebuie să stabilească dacă procesul băncii de planificare a administrării continuității include:

- a) analiză a impactului asupra activității;
- b) strategii de redresare adecvate care integrează elemente dependente interne și externe și priorități de redresare definite clar;
- c) elaborarea planurilor cuprinzătoare și flexibile pentru abordarea scenariilor plauzibile;
- d) testarea eficace a planurilor;
- e) cunoașterea BCM și programe de instruire; și
- f) comunicații și documentații și instruire pentru gestionarea crizelor.

Subsecțiunea 6

Cadrul de control intern

282. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca are un cadru de control solid și măsuri de protecție sigure pentru diminuarea riscului operațional, în conformitate cu toleranța la riscul operațional și strategia sa privind administrarea riscului operațional. Banca Națională a Moldovei va lua în considerare dacă:

- a) sfera de aplicare acoperită de funcțiile de control ale băncii include toate entitățile

consolidate și locațiile geografice;

- b) există proceduri interne de control și alte practici (de exemplu, politici de conduită etc.) care vizează diminuarea expunerilor la riscul operațional și menținerea acestora în limitele acceptabile pentru bancă, în concordanță cu parametrii stabiliți de către organul de conducere, precum și cu nivelul de toleranță la risc al băncii; și
- c) banca are proceduri și practici interne de control adecvate pentru a asigura raportarea promptă a încălcărilor și a derogărilor de la politici, proceduri și limite la nivelul corespunzător de conducere pentru luarea de măsuri, precum și către autoritățile competente, după caz.

283. Banca Națională a Moldovei va evalua, de asemenea, funcționalitatea funcției de audit intern. În acest sens, se va stabili dacă:

- a) banca desfășoară acțiuni regulate de audit intern asupra cadrului de administrare a riscului operațional;
- b) auditul intern acoperă elementele principale ale procedurilor de administrare, cuantificare și control al riscului operațional în cadrul băncii; și
- c) aceste acțiuni de audit sunt eficiente în stabilirea conformității cu politicile interne și cu orice regulamente externe relevante, precum și în abordarea oricăror abateri de la acestea.

284. În cazul băncilor care utilizează AMA pentru a stabili cerințele minime de fonduri proprii pentru riscul operațional, Banca Națională a Moldovei va evalua, totodată, dacă procesul intern de validare a abordării este sigur și eficient în combaterea ipotezelor de modele și în identificarea oricăror eventuale deficiențe privind modelarea, cuantificarea și sistemele de administrare a riscului operațional, precum și alte cerințe minime relevante.

285. Indiferent de abordarea adoptată de către bancă pentru a stabili fondurile proprii minime reglementate, atunci când modelele se folosesc pentru procesul decizional (de exemplu, acordare de credite, stabilirea prețurilor, tranzacționare cu instrumente financiare etc.), Banca Națională a Moldovei va evalua dacă există un proces de validare și/sau un proces intern riguros de analiză a modelelor pentru identificarea și diminuarea riscului de model.

Subsecțiunea 7

Administrarea riscului reputațional

286. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca a implementat aranjamente, strategii, procese și mecanisme adecvate pentru administrarea riscului reputațional. În mod specific, Banca Națională a Moldovei va analiza dacă:

- a) banca a instituit politici și procese formalizate pentru identificarea, administrarea și monitorizarea acestui risc și dacă aceste politici și procese sunt proporționale cu dimensiunea și relevanța sa în sistem;
- b) banca abordează acest risc într-o manieră prudentă, de exemplu prin stabilirea de limite sau solicitarea aprobării pentru alocarea de capital în anumite țări, sectoare sau către anumite persoane, și dacă planurile sale pentru situații neprevăzute răspund necesității de a soluționa în mod proactiv problemele reputaționale în eventualitatea unei crize;
- c) banca realizează simulări de criză sau analiza pe bază de scenariu pentru a evalua orice efecte secundare ale riscului reputațional (de exemplu, lichiditate, costuri de finanțare etc.);
- d) banca acționează în sensul protejării mărcii sale prin campanii de comunicare prompte

- în cazul în care apar anumite evenimente care îi pot pune în pericol reputația; și
- e) banca ia în considerare impactul potențial al strategiei și planurilor sale de afaceri și, la nivel mai general, al conduitei sale asupra reputației sale.

Secțiunea 5

Sinteza constatărilor și atribuirea scorului

287. În urma evaluării de mai sus, Banca Națională a Moldovei trebuie să își formeze o opinie cu privire la riscul operațional al băncii. Aceste rezultate se vor reflecta într-un raport al constatărilor, însoțit de un scor bazat pe considerațiile menționate în tabelul nr. 6. În cazul în care, în funcție de importanța anumitor subcategorii de risc, BNM decide să le evalueze și să le atribuie un scor individual, trebuie să se aplice pe cât posibil recomandarea oferită în acest tabel, prin analogie. Considerații de supraveghere privind atribuirea unui scor pentru riscul operațional sunt redată în următorul tabel.

Tabelul nr. 6

Scor	Opinia supraveghetorilor	Considerații privind riscul inerent	Considerații privind procedurile adecvate de administrare și control
1	Există un risc imperceptibil de impact prudential semnificativ asupra băncii având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control.	<ul style="list-style-type: none"> Natura expunerilor băncii la riscul operațional este limitată la câteva categorii de evenimente cu frecvență ridicată/ impact redus. Importanța expunerii băncii la riscul operațional nu este semnificativă, astfel cum se arată în analiza pe bază de scenariu și prin raportare la pierderile entităților comparabile. Nivelul pierderilor suportate de către bancă în ultimii ani nu a fost semnificativ sau a scăzut de la un nivel mai ridicat. 	<ul style="list-style-type: none"> Există o coerență între politica și strategia băncii privind riscul operațional și strategia generală privind riscurile și apetitul la risc al acesteia. Cadrul organizațional pentru riscul operațional este robust și conține responsabilități clare și o separare clară a sarcinilor între persoanele care își asumă riscuri și funcțiile de conducere și control. Sistemele de cuantificare, monitorizare și raportare a riscului operațional sunt adecvate. Cadrul de control pentru riscul operațional este solid.
2	Există un risc scăzut de impact prudential semnificativ asupra băncii, având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control	<ul style="list-style-type: none"> Natura expunerilor băncii la riscul operațional este dată în principal de categorii de evenimente cu frecvență ridicată/ impact redus. Importanța expunerii băncii la riscul operațional este redusă, astfel cum se arată în analiza pe bază de 	<ul style="list-style-type: none"> Cadrul de control pentru riscul operațional este solid.

		<p>scenariu și prin raportare la pierderile entităților comparabile.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nivelul pierderilor suportate de către bancă în ultimii ani a fost scăzut sau se prevede să crească de la un nivel istoric scăzut sau să scadă de la un nivel istoric ridicat. 	
3	<p>Există un risc mediu de impact prudential semnificativ asupra băncii, având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Natura expunerilor băncii la riscul operațional se extinde la câteva categorii de evenimente cu frecvență scăzută/ impact negativ major. • Importanța expunerii băncii la riscul operațional este medie, astfel cum se arată în analiza pe bază de scenariu și prin raportare la pierderile entităților comparabile. • Nivelul pierderilor suportate de către bancă în ultimii ani a fost mediu sau se prevede să crească de la un nivel istoric scăzut sau să scadă de la un nivel istoric ridicat. 	
4	<p>Există un risc ridicat de impact prudential semnificativ asupra băncii, având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Natura expunerilor băncii la riscul operațional cuprinde toate categoriile principale de evenimente. • Importanța expunerii băncii la riscul operațional este mare și în creștere, astfel cum se arată în analiza pe bază de scenariu și prin raportare la pierderile entităților comparabile. • Nivelul pierderilor suportate de către bancă în ultimii ani a fost mare sau riscul a crescut semnificativ. 	

Capitolul 5

Evaluarea riscului de rată a dobânzii asociat activităților din afara portofoliului de

tranzacționare

Secțiunea 1 Considerații generale

288. Banca Națională a Moldovei va evalua riscul de rată a dobânzii asociat pozițiilor sensibile la rata dobânzii din activitățile din afara portofoliului de tranzacționare (denumit în general riscul de rată a dobânzii asociat portofoliului bancar sau IRRBB), inclusiv acoperiri pentru aceste poziții, indiferent de evaluarea acestora în scop contabil (rețineți că riscul marjei de credit asociat unor poziții din portofoliul bancar este prevăzut la secțiunea privind riscul de piață).

289. Banca Națională a Moldovei va ține cont de următoarele subcategorii atunci când evaluează IRRBB:

- a) riscuri asociate neconcordanței temporale a scadenței cu reevaluarea activelor, a datoriilor cu pozițiile extrabilanțiere pe termen scurt și lung (riscul de reevaluare);
- b) riscul asociat variațiilor pantei și formei curbei randamentului (riscul asociat curbei randamentului);
- c) riscul asociat acoperirii expunerii la o singură rată a dobânzii cu expunere la o rată care se reevaluează în condiții ușor diferite (riscul de bază); și
- d) riscurile asociate opțiunilor, inclusiv opțiunilor incluse, de exemplu, consumatori care răscumpără produsele cu rată fixă atunci când se schimbă ratele de piață (riscul de opțiune).

290. Banca Națională a Moldovei va analiza dacă procedurile interne de identificare, cuantificare, monitorizare și control al riscului de rată a dobânzii sunt implementate cu prudență de către bancă. Această acțiune este necesară, în special la calcularea șocurilor cauzate de modificarea ratei dobânzii cu 200 puncte de bază sau a altor tipuri de modificări prevăzute de actele normative ale BNM.

Secțiunea 2 Evaluarea riscului inerent IRRBB

291. Prin evaluarea nivelului inerent al IRRBB, Banca Națională a Moldovei va stabili principalii factori determinanți de expunere a băncii la riscul IRRBB și va evalua eventualul impact prudential al acestui risc asupra băncii. Evaluarea riscului inerent IRRBB trebuie să fie structurată în jurul următoarelor etape principale:

- a) evaluarea preliminară;
- b) evaluarea naturii și a componenței profilului de risc de rată a dobânzii specific băncii; și
- c) evaluarea rezultatului analizei pe bază de scenariu și al simulărilor de criză.

Subsecțiunea 1 Evaluarea preliminară

292. Pentru a stabili sfera de aplicare a evaluării riscului IRRBB, Banca Națională a Moldovei va identifica mai întâi sursele acestui risc la care este expusă sau este susceptibilă de a fi expusă banca. În acest sens, Banca Națională a Moldovei va aplica rezultatele acumulate în urma evaluării altor elemente SREP, a comparației poziției băncii cu cea a entităților comparabile și în urma oricăror

activități de supraveghere.

293. Banca Națională a Moldovei va ține cont cel puțin de:

- a) guvernanta băncii privind riscul de rată a dobânzii, inclusiv strategia principală privind riscul IRRBB și apetitul la risc al băncii asociat riscului de rată a dobânzii;
- b) impactul unui șoc standard (o modificare bruscă și neașteptată a ratei dobânzii cu 200 puncte de bază sau o altfel de modificare prevăzută de actele normative ale BNM) asupra valorii economice calculată ca procent din fondurile proprii reglementate ale băncii;
- c) impactul asupra câștigurilor dintr-o schimbare a ratelor dobânzii conform metodologiei aplicate de către bancă; și
- d) capitalul intern, în cazul în care este relevant, alocat pentru IRRBB atât în total, cât și ca procent din capitalul intern total al băncii conform procesului ICAAP, inclusiv tendința istorică și previziunile, dacă sunt disponibile.

294. În evaluarea lor preliminară, Banca Națională a Moldovei trebuie să ia în considerare și schimbările semnificative din expunerile băncii la riscul IRRBB. Acestea trebuie să evalueze cel puțin următoarele aspecte:

- a) schimbările semnificative din strategia, politica și limitele generale privind riscul IRRBB la nivelul băncii;
- b) impactul potențial al schimbărilor respective asupra profilului de risc al băncii; și
- c) tendințele majore ale pieței.

Subsecțiunea 2

Natura și componența profilului de risc de rată a dobânzii specific băncii

295. Banca Națională a Moldovei trebuie să își formeze o opinie clară asupra modului în care variațiile ratelor dobânzii pot avea un impact negativ asupra câștigurilor și valorii economice a băncii (valoarea actualizată a fluxurilor de numerar nete așteptate) pentru a dobândi atât o viziune pe termen scurt cât și o viziune pe termen lung asupra unei posibile amenințări pentru adecvarea capitalului.

296. În acest sens, Banca Națională a Moldovei trebuie să analizeze și să își formeze o opinie clară asupra structurii activelor, datoriilor și expunerilor din elementele extrabilanțiere ale băncii. În mod specific:

- a) pozițiile diferite din portofoliul bancar, scadențele aferente sau datele de reevaluare și ipoteze comportamentale (de exemplu, ipoteze privind produse cu scadență nesigură) asociate acestor poziții;
- b) fluxurile de numerar din dobânzi ale băncii, dacă există;
- c) procentul de produse cu scadență nesigură și produse cu opțiuni explicite și/sau opțiuni integrate, acordându-se o atenție deosebită produselor cu caracteristici specifice opțiunilor integrate pentru client; și
- d) strategia de acoperire a băncii, precum și valoarea și utilizarea instrumentelor financiare derivate (acoperirea comparativ cu speculațiile).

297. Pentru a determina mai bine complexitatea și profilul de risc de rată a dobânzii specifice băncii, Banca Națională a Moldovei trebuie să înțeleagă totodată principalele caracteristici ale activelor, datoriilor și expunerilor din elementele extrabilanțiere ale băncii, în mod specific:

- a) portofoliul de împrumuturi (de exemplu, volumul împrumuturilor fără scadență, volumul împrumuturilor cu opțiuni de plată în avans sau volumul împrumuturilor cu rată variabilă cu niveluri maxime și minime);
- b) portofoliul de obligațiuni (de exemplu, volumul investițiilor cu opțiuni, posibile concentrări);
- c) conturi de depozit (de exemplu, sensibilitatea ratei bazei de depozite a băncii la fluctuațiile ratelor dobânzii, posibile concentrări); și
- d) instrumentele financiare derivate (de exemplu, complexitatea instrumentelor financiare derivate utilizate pentru acoperire sau în scop speculativ, considerații privind opțiuni de rată a dobânzii vândute sau cumpărate).

298. Când analizează impactul asupra câștigurilor băncii, Banca Națională a Moldovei va ține cont de diferitele surse de venit și de costurile băncii, precum și de ponderea lor relativă. În acest sens se va analiza în ce măsură depind veniturile băncii de pozițiile sensibile la rata dobânzii și se va stabili în ce mod afectează variațiile ratelor dobânzii venitul net al băncii din dobânzi.

299. Când analizează impactul asupra valorii economice a băncii, Banca Națională a Moldovei va ține cont mai întâi de rezultatele unui șoc standard (o modificare bruscă și neașteptată a ratei dobânzii cu 200 puncte de bază sau o altfel de modificare prevăzută de actele normative ale BNM) pentru a obține un nivel de referință inițial ca element de comparație pentru modul în care variațiile ratelor dobânzii afectează banca. Când realizează această evaluare, Banca Națională a Moldovei va analiza minuțios sensibilitatea impactului bilanțului asupra schimbărilor produse în principalele ipoteze subiacente (mai ales în privința conturilor de clienți fără date specifice de reevaluare și/sau capitaluri proprii).

300. Banca Națională a Moldovei trebuie să încerce să înțeleagă impactul acestor ipoteze analizând rezultatul testului standard de „extreme” și apoi izolând riscurile de valoare economică asociate ajustărilor de comportament al băncii pentru a putea, printre altele, să identifice și să înțeleagă riscurile asociate activității de stabilizare a câștigurilor ca fiind distincte de cele asociate altor aspecte din modelul de afaceri.

301. Pe lângă utilizarea șocului standard, Banca Națională a Moldovei va ține cont și de utilizarea propriilor scenarii de șoc specifice (de exemplu, un șoc mai puternic sau mai redus, pentru toate sau doar unele dintre monede, acceptarea de decalaje neparalele ale ratelor, luarea în calcul a riscului de bază etc.). Când se decide nivelul la care se stabilesc aceste scenarii de șoc suplimentare, Banca Națională a Moldovei va ține cont de factori precum nivelul general al ratelor dobânzii, forma curbei randamentului și orice caracteristici naționale relevante specifice sistemelor financiare ale acestora. Prin urmare, sistemele interne ale băncii trebuie să fie suficient de flexibile pentru a calcula sensibilitatea acesteia la orice șoc standard prevăzut.

302. În cadrul evaluării lor cantitative, Banca Națională a Moldovei va ține cont și de rezultatele metodologiilor interne ale băncii pentru cuantificarea riscului de rată a dobânzii, acolo unde este cazul. Prin analiza acestor metodologii, Banca Națională a Moldovei trebuie să înțeleagă mai bine principalii factori de risc care stau la baza profilului de risc de rată a dobânzii specific băncii.

303. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă acele instituții care își desfășoară activitatea în

diferite monede efectuează o analiză a riscului de rată a dobânzii pentru fiecare monedă în care acestea au o poziție semnificativă, ținând cont de corelațiile istorice dintre monede.

304. Atunci când analizează atât rezultatele obținute în urma impactului șocului standard, cât și cele obținute prin metodologiile interne ale băncii, Banca Națională a Moldovei trebuie să ia în considerare cifre „cu indicativ temporal” și tendințe istorice. Aceste rate trebuie să fie comparate cu cele ale entităților comparabile și cu situația globală de pe piață

Subsecțiunea 3

Analiza pe bază de scenariu și simulările de criză

305. Banca Națională a Moldovei va evalua și va ține cont de rezultatele analizei pe bază de scenariu și ale simulărilor de criză (altele decât cele pentru șocul standard) realizate de către bancă în cadrul procesului său administrativ intern permanent. În acest context, Banca Națională a Moldovei va identifica principalele surse de risc IRRBB pentru bancă.

306. Dacă, la analiza rezultatelor simulărilor de criză ale băncii, se identifică sau se suspectează anumite acumulări de reevaluări/scadențe în diferite puncte pe curbă, Banca Națională a Moldovei poate solicita o analiză suplimentară.

Secțiunea 3

Evaluarea procedurilor de administrare și control al riscului IRRBB

307. Pentru a realiza o înțelegere cuprinzătoare a profilului de rată a dobânzii specific băncii din portofoliul bancar, Banca Națională a Moldovei va analiza governanța și cadrul care stau la baza expunerilor sale la rata dobânzii.

308. Banca Națională a Moldovei va evalua următoarele elemente:

- a) strategia privind riscul de rată a dobânzii și apetitul la acest risc (ca elemente distincte sau în cadrul strategiei mai ample privind riscul de piață și apetitul la acest risc);
- b) cadrul organizațional;
- c) politici și proceduri;
- d) identificarea, cuantificarea, monitorizarea și raportarea riscurilor; și
- e) cadrul de control intern.

Subsecțiunea 1

Strategia privind riscul de rată a dobânzii și apetitul la acest risc

309. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca are o strategie solidă privind riscul IRRBB, formulată și documentată clar, care să fie aprobată de organul de conducere. În cadrul acestei evaluări, Banca Națională a Moldovei va ține cont de următoarele:

- a) dacă organul de conducere exprimă în mod clar strategia privind riscul IRRBB și apetitul la acest risc, precum și procesul de revizuire a acesteia (de exemplu, în cazul unei revizuirii generale a strategiei privind riscurile sau al unor îngrijorări privind profitabilitatea sau adecvarea capitalului), precum și dacă se implementează în mod

corect strategia privind riscul IRRBB aprobată de organul de conducere, asigurându-se că activitățile băncii sunt în concordanță cu strategia instituită, că s-au elaborat și implementat proceduri scrise și că responsabilitățile sunt alocate în mod clar și corespunzător;

- b) dacă strategia băncii privind riscul IRRBB reflectă în mod corect apetitul băncii la riscul de rată a dobânzii și dacă aceasta este în concordanță cu apetitul general la risc;
- c) dacă strategia băncii privind riscul IRRBB și apetitul la acest risc sunt adecvate pentru bancă dat fiind:
  - modelul său de afaceri;
  - strategia generală privind riscul și apetitul general la risc;
  - mediul pieței sale și rolul acesteia în sistemul financiar; și
  - adecvarea capitalului acesteia;
- d) dacă strategia băncii privind riscul IRRBB acoperă în general toate activitățile băncii în cazul în care riscul IRRBB este semnificativ;
- e) dacă strategia băncii privind riscul IRRBB ține cont de aspectele ciclice ale economiei și de decalajele rezultate din componența activităților privind riscul IRRBB; și
- f) dacă banca a instituit un cadru adecvat pentru a se asigura că strategia privind riscul IRRBB este comunicată în mod eficace angajaților.

Subsecțiunea 2

Cadrul organizational

310. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca are un cadru organizațional adecvat pentru funcțiile de administrare, cuantificare, monitorizare și control eficient al riscului IRRBB cu resurse umane și tehnice (atât calitative, cât și cantitative) suficiente. În acest sens, se va analiza dacă:

- a) există linii clare de responsabilitate pentru asumarea, monitorizarea, controlul și raportarea riscului IRRBB;
- b) activitatea de administrare și control al riscului IRRBB este supusă unei revizuii independente, este identificată în mod clar în cadrul băncii și este independentă din punct de vedere funcțional și ierarhic de liniile de activitate; și
- c) angajații implicați în activități legate de riscul de rată a dobânzii (activități economice și în activități de administrare și de control al acestuia) au competențe și experiență corespunzătoare.

Subsecțiunea 3

Politici și proceduri

311. BNM va evalua dacă banca a stabilit în mod clar politici și proceduri pentru administrarea riscului IRRBB care sunt în concordanță cu strategia privind riscul IRRBB și cu apetitul la acest risc. În acest sens se va analiza dacă:

- f) Consiliul băncii aprobă politicile de administrare, cuantificare și control al riscului IRRBB și dacă acestea sunt revizuite în mod regulat în concordanță cu strategiile de risc;
- g) Organul executiv al băncii este responsabil de dezvoltarea acestora și asigurarea unei implementări adecvate a deciziilor organului de conducere;
- h) politicile privind riscul IRRBB sunt conforme cu regulamentele relevante și corespunzătoare naturii și complexității activităților băncii, permițând o înțelegere clară a riscului aferent IRRBB;
- i) politicile sunt formalizate în mod clar, comunicate și aplicate în mod coerent în cadrul

- băncii; și
- j) aceste politici sunt aplicate în mod coerent la nivelul grupurilor bancare, precum și dacă acestea permit o administrare corespunzătoare a riscului;
  - k) politicile privind riscul IRRBB stabilesc procedurile pentru dezvoltarea de produse noi, inițiative majore de acoperire sau administrare a riscurilor și dacă acestea au fost aprobate de către organul de conducere. În mod specific, Banca Națională a Moldovei se va asigura că:
    - produsele noi, inițiativele majore noi de acoperire și cele de administrare a riscurilor sunt supuse unor proceduri și controale adecvate înainte de a fi plasate sau preluate; și
    - banca a realizat o analiză a posibilului impact al acestora asupra profilului său de risc general.

Subsecțiunea 4

Identificarea, cuantificarea, monitorizarea și raportarea riscurilor

312. BNM va evalua dacă banca are un cadru adecvat pentru identificarea, înțelegerea și cuantificarea riscului IRRBB corespunzător dimensiunii și complexității băncii. În acest sens, se va verifica:

- a) dacă sistemele informaționale și tehnicile de cuantificare permit conducerii să cuantifice riscul de dobândă în toate cazurile de expunere semnificativă din elementele bilanțiere și extrabilanțiere (dacă este cazul, la nivel de grup), inclusiv cazurile de acoperire internă (în cazul grupurilor), din portofoliul bancar;
- b) dacă banca are personal și metodologii adecvate pentru cuantificarea riscului IRRBB ținând cont de dimensiunea, forma și complexitatea expunerii acestora la riscul de rată a dobânzii;
- c) dacă ipotezele care stau la baza metodologiilor interne sunt prudente. În mod specific, Banca Națională a Moldovei va evalua dacă ipotezele băncii privind produsele fără scadență prin contract și opțiunile integrate pentru client sunt prudente. Banca Națională a Moldovei va evalua, de asemenea, dacă băncile includ capitalul în calcularea valorii economice și, în acest caz, dacă acestea analizează impactul eliminării titlurilor de capital din calculul respectiv;
- d) dacă sistemele de cuantificare a riscurilor ale băncii iau în considerare toate formele materiale de risc de rată a dobânzii la care se expune banca (de exemplu, riscul de reevaluare, riscul curbei randamentului, riscul de bază și riscul de opțiune). Dacă unele instrumente sau factori sunt excluși din sistemele de cuantificare a riscurilor, băncile trebuie să poată justifica Băncii Naționale a Moldovei acest lucru și să cuantifice importanța excluderilor;
- e) calitatea, nivelul de detaliu și promptitudinea informațiilor oferite de sistemele informaționale, precum și dacă sistemele pot agrega valorile aferente riscului pentru toate portofoliile, activitățile și entitățile incluse în perimetrul de consolidare.
- f) integritatea și promptitudinea datelor care sunt introduse în procesul de cuantificare a riscurilor;
- g) dacă sistemele de cuantificare a riscurilor ale băncii pot identifica posibile concentrări IRRBB;
- h) dacă responsabilii cu administrarea riscurilor și conducerea băncii înțeleg ipotezele care stau la baza sistemelor de cuantificare, mai ales în ceea ce privește pozițiile cu scadență nesigură prin contract și pozițiile cu opțiuni implicite sau explicite, precum și ipotezele băncii privind capitalurile proprii; și

- i) dacă responsabilii cu administrarea riscurilor și conducerea băncii cunosc gradul de risc de model care predomină în tehnicile băncii de cuantificare a riscurilor.

313. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca a implementat scenariii de simulare de criză adecvate care să completeze sistemul acesteia de cuantificare a riscurilor.

314. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca a stabilit un cadru de monitorizare și de raportare intern pentru riscul IRRBB, care să asigure luarea unor măsuri prompte la nivelul corespunzător al organului de conducere a băncii. Sistemul de monitorizare trebuie să includă indicatori specifici și factori declanșatori relevanți pentru a asigura emiterea de alerte timpurii eficiente. Banca Națională a Moldovei va analiza dacă structurile de administrare și de control raportează în mod regulat (frecvența va depinde de amploarea, complexitatea și nivelul de risc al expunerilor la riscul IRRBB) organului de conducere cel puțin următoarele informații:

- a) o prezentare generală a expunerilor actuale la riscul IRRBB, rezultatele din contul de profit și pierderi și calcularea riscurilor;
- b) încălcări semnificative ale limitelor de risc IRRBB; și
- c) schimbări produse în ipotezele majore sau în parametrii pe care se bazează procedurile de evaluare a riscului IRRBB.

Subsecțiunea 5

Cadrul de control intern

315. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca are un cadru de control solid și cuprinzător, precum și măsuri de protecție sigure pentru a diminua expunerile acesteia la riscul IRRBB în concordanță cu strategia sa privind administrarea riscurilor și apetitul la acest risc. În acest sens se va analiza:

- a) dacă sfera de aplicare acoperită de funcția de control a băncii include toate entitățile consolidate, toate locațiile geografice și toate activitățile financiare;
- b) dacă există proceduri interne de control, limite de funcționare și alte practici care vizează menținerea expunerilor la riscul IRRBB la sau sub nivelurile de limite acceptabile pentru bancă, în concordanță cu parametrii stabiliți de către organul de conducere, precum și cu apetitul la risc al băncii; și
- c) dacă banca are proceduri și practici interne de control adecvate pentru a asigura raportarea promptă a încălcărilor și a derogărilor de la politici, proceduri și limite la nivelul corespunzător de conducere pentru luarea de măsuri.

316. Banca Națională a Moldovei va evalua sistemul de limite, inclusiv dacă:

- a) acesta este conform cu strategia băncii privind administrarea riscurilor și apetitul la risc al acesteia;
- b) acesta este adecvat pentru complexitatea organizării băncii și expunerilor acesteia la riscul IRRBB, precum și pentru capacitatea acesteia de a cuantifica și a administra acest risc;
- c) acesta abordează eventualul impact al variațiilor ratelor dobânzii asupra câștigurilor și valorii economice a băncii; din perspectiva câștigurilor, limitele trebuie să indice nivelurile acceptabile de volatilitate pentru câștiguri în cadrul unor scenarii prevăzute pentru rata dobânzii; forma limitelor pentru abordarea efectului ratelor asupra valorii economice a băncii trebuie să fie adecvată pentru dimensiunea și complexitatea activităților băncii și a pozițiilor subiacente; în cazul băncilor implicate în activități

bancare destinate clienților individuali, care dețin puține instrumente și opțiuni pe termen lung, instrumente cu opțiuni integrate sau alte instrumente a căror valoare se poate schimba ca urmare a variațiilor ratelor dobânzii, ar putea fi suficiente limitele relativ simple; însă, în cazul băncilor mai complexe, este posibil să fie necesară impunerea unor limite mai detaliate pentru variațiile acceptabile ale valorii economice estimate;

- d) limitele stabilite sunt absolute sau dacă este posibilă încălcarea limitelor; în acest din urmă caz, politicile băncii trebuie să prevadă în mod clar perioada de timp și împrejurările specifice în care este posibilă o astfel de încălcare a limitelor; Banca Națională a Moldovei va solicita informații despre măsurile prin care se asigură respectarea limitelor; și
- e) banca are proceduri adecvate pentru actualizarea regulată a limitelor sale.

317. Banca Națională a Moldovei va evalua activitatea funcției de audit intern. În acest sens, BNM va evalua dacă:

- d) banca desfășoară acțiuni regulate de audit intern asupra cadrului de administrare a riscului IRRBB;
- e) auditul intern acoperă elementele principale ale procedurilor de administrare, cuantificare și control al riscului IRRBB în cadrul băncii; și
- f) funcția de audit intern este eficientă în stabilirea conformității cu politicile interne și cu regulamentele externe relevante, precum și în abordarea oricăror abateri de la acestea.

Secțiunea 4

Sinteza constatărilor și atribuirea scorului

318. În urma evaluării de mai sus, Banca Națională a Moldovei își va forma opinia cu privire la riscul IRRBB al băncii. Această opinie se va reflecta într-un raport al constatărilor, însoțit de un scor bazat pe considerațiile menționate în tabelul de mai jos. În cazul în care, în funcție de importanța anumitor subcategorii de risc, BNM decide să le evalueze și să le atribuie un scor individual, trebuie să se aplice pe cât posibil orientarea oferită în acest tabel, prin analogie.

Tabelul nr. 7

Scor	Opinia supraveghetorilor	Considerații privind riscul inerent	Considerații privind procedurile adecvate de administrare și control
1	Există un risc imperceptibil de impact prudential semnificativ asupra băncii având în vedere nivelul de risc și procedurile de administrare și control.	<ul style="list-style-type: none"> Sensibilitatea valorii economice la variațiile ratelor dobânzii nu este semnificativă. Sensibilitatea câștigurilor la variațiile ratelor dobânzii nu este semnificativă. Sensibilitatea valorii economice și a câștigurilor la schimbările produse în ipotezele subiacente (de exemplu, produse cu posibilitate de opțiuni 	<ul style="list-style-type: none"> Există o coerență între politica și strategia băncii privind riscul de rată a dobânzii și strategia generală a acesteia privind riscurile și apetitul la risc al acesteia. Cadrul organizațional pentru riscul de rată a dobânzii este riguros și conține responsabilități clare și o separare clară a sarcinilor între persoanele care își asumă riscuri și funcțiile de

		integrate pentru client) nu este semnificativă.	conducere și control.
2	Există un risc scăzut de impact prudential semnificativ asupra băncii, având în vedere nivelul de risc și procedurile de administrare și control.	<ul style="list-style-type: none"> • Sensibilitatea valorii economice la variațiile ratelor dobânzii este redusă. • Sensibilitatea câștigurilor la variațiile ratelor dobânzii este redusă. • Sensibilitatea valorii economice și a câștigurilor la schimbările produse în ipotezele subiacente (de exemplu, produse cu posibilitate de opțiuni integrate pentru client) este redusă. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sunt adecvate sistemele de cuantificare, monitorizare și raportare a riscului de rată a dobânzii. • Limitele interne și cadrul de control pentru riscul de rată a dobânzii sunt solide și în concordanță cu strategia băncii privind riscurile și apetitul la risc al acesteia.
3	Există un risc mediu de impact prudential semnificativ asupra băncii, având în vedere nivelul de risc și procedurile de administrare și control.	<ul style="list-style-type: none"> • Sensibilitatea valorii economice la variațiile ratelor dobânzii este medie. • Sensibilitatea câștigurilor la variațiile ratelor dobânzii este medie. • Sensibilitatea valorii economice și a câștigurilor la schimbările produse în ipotezele subiacente (de exemplu, produse cu posibilitate de opțiuni integrate pentru client) este medie. 	
4	Există un risc ridicat de impact prudential semnificativ asupra băncii, având în vedere nivelul de risc și procedurile de administrare și control.	<ul style="list-style-type: none"> • Sensibilitatea valorii economice la variațiile ratelor dobânzii este ridicată. • Sensibilitatea câștigurilor la variațiile ratelor dobânzii este ridicată. • Sensibilitatea valorii economice și a câștigurilor la schimbările produse în ipotezele subiacente (de exemplu, produse cu posibilitate de opțiuni integrate pentru client) este ridicată. 	

Titlul VII
EVALUAREA SREP A CAPITALULUI

Capitolul 1

Considerații generale

319. Banca Națională a Moldovei va stabili prin evaluarea SREP a capitalului dacă fondurile proprii deținute de bancă asigură o acoperire solidă a riscurilor pentru capital la care este expusă sau este susceptibilă de a fi expusă banca, dacă astfel de riscuri sunt evaluate ca fiind semnificative pentru bancă.

320. Banca Națională a Moldovei trebuie să facă acest lucru prin stabilirea și fixarea cantității (valorii) și a componenței (calității) fondurilor proprii suplimentare pe care trebuie să le dețină banca pentru a acoperi elemente de risc și riscuri care nu intră sub incidența art. 60 din Legea privind activitatea băncilor, inclusiv, dacă este cazul, cerințe de fonduri proprii pentru a acoperi riscul prezentat de model, control, guvernanta sau alte deficiențe.

321. Banca Națională a Moldovei va evalua adecvarea fondurilor proprii ale băncii, precum și impactul crizei economice asupra acestora, ca un factor determinant cheie al viabilității băncii. Aceste evaluări trebuie să ia în considerare și riscurile prezentate de efectul de levier excesiv.

322. Această determinare trebuie să fie sintetizată și reflectată într-un scor pe baza criteriilor menționate la sfârșitul prezentului titlu.

Secțiunea 1

Procesul de evaluare SREP a capitalului

323. După ce se iau în considerare rezultatele evaluării riscurilor pentru capital, astfel cum se menționează la titlul VI, Banca Națională a Moldovei va întreprinde următoarele etape în cadrul procesului de evaluare SREP a capitalului:

- a) stabilirea cerințelor suplimentare de fonduri proprii;
- b) reconcilierea cerințelor suplimentare de fonduri proprii cu amortizoarele prevăzute în Regulamentul cu privire la amortizoarele de capital ale băncilor.
- c) stabilirea și exprimarea cerințelor TSCR și OCR;
- d) evaluarea riscului de efect de levier excesiv;
- e) evaluarea posibilității ca cerințele OCR și TSCR să poată fi respectate pe parcursul ciclului economic; și
- f) stabilirea scorului de capital.

Capitolul 2

Stabilirea cerințelor suplimentare de fonduri proprii

324. Banca Națională a Moldovei va stabili cerințe suplimentare de fonduri proprii care să acopere:

- a) riscul de pierderi neașteptate și de orice pierderi așteptate care nu sunt suficient acoperite de provizioane, pe o perioadă de 12 luni cu excepția cazului în care se prevede altfel în actele normative ale BNM (pierderi neașteptate);
- b) riscul de subestimare a riscului asociat deficiențelor de model, astfel cum este evaluat în sensul articolului 102 din Legea privind activitatea bancară; și
- c) riscul asociat deficiențelor din guvernanta internă, inclusiv din controlul intern,

deficiențelor legate de măsuri și altor deficiențe.

Secțiunea 1

Stabilirea fondurilor proprii suplimentare pentru acoperirea pierderilor neașteptate

325. Banca Națională a Moldovei va stabili cerințe suplimentare de fonduri proprii pentru a acoperi riscul de pierderi neașteptate, iar acestea trebuie să fie în permanență respectate de către bancă. Banca Națională a Moldovei va stabili cerințe suplimentare de fonduri proprii pentru fiecare risc, făcând apel la raționamentul de supraveghere susținut de următoarele surse de informații:

- a) calculele ICAAP;
- b) rezultatul calculelor de referință de supraveghere; și
- c) alte date relevante, inclusiv cele care decurg din interacțiunea și dialogul cu banca.

326. Calculele ICAAP, în cazul în care se consideră sigure sau parțial sigure, trebuie să reprezinte punctul de pornire pentru stabilirea cerințelor și să fie suplimentate cu rezultatul calculării valorilor de referință de supraveghere și alte date relevante, după caz. În cazul în care un calcul ICAAP nu se consideră sigur, rezultatul calculării valorilor de referință de supraveghere trebuie să reprezinte punctul de pornire pentru stabilirea cerințelor și să fie suplimentat cu alte date relevante, după caz.

327. Banca Națională a Moldovei nu va admite ca fondurile proprii deținute în conformitate cu art. 60 din Legea privind activitatea băncilor să fie utilizate pentru a respecta sau a compensa cerințele suplimentare de fonduri proprii la nivelul de acoperire a tuturor riscurilor și la nivel de fiecare risc.

328. În sensul art. 101, alin. (1) lit. f) din Legea privind activitatea băncilor și pentru stabilirea cerințelor suplimentare de fonduri proprii, Banca Națională a Moldovei va evalua și va lua în considerare efectele de diversificare produse de factori geografici, sectoriali sau alți factori relevanți în cadrul fiecărei categorii de risc semnificativ (diversificare în cadrul fiecărui risc). Pentru fiecare dintre riscurile pentru capital, astfel de efecte de diversificare nu trebuie să reducă cerințele minime de fonduri proprii calculate conform Regulamentului cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital.

329. Diversificarea riscurilor din categorii diferite nu trebuie să fie luată în considerare în cadrul procesului de stabilire a cerințelor suplimentare de fonduri proprii.

330. Banca Națională a Moldovei va asigura ca cerințele suplimentare de fonduri proprii stabilite pentru fiecare risc asigură o acoperire sigură a riscului. În acest sens, Banca Națională a Moldovei urmează:

- a) să justifice în mod clar orice cerințe suplimentare de fonduri proprii care diferă semnificativ de rezultatele calculelor ICAAP sau ale calculării valorilor de referință; și
- b) să aplice cerințele suplimentare de fonduri proprii în mod consecvent, în cazul în care acestea nu sunt bazate pe considerații specifice băncii, pentru a asigura coerența mai amplă a rezultatelor prudențiale în cadrul băncii.

331. La stabilirea fondurilor proprii suplimentare, Banca Națională a Moldovei va lua în considerare

rezultatele dialogului și interacțiunii cu banca.

Subsecțiunea 1 ***Calculul ICAAP***

332. Banca Națională a Moldovei va evalua siguranța calculelor ICAAP, stabilind dacă acestea sunt:

- a) granulare: Calculele/metodologiile trebuie să permită mai degrabă clasificarea calculelor pe tipuri de risc, nu să se prezinte un singur calcul (capital economic) care acoperă toate riscurile. Această clasificare trebuie să fie posibilă chiar prin metodologia ICAAP. În cazul în care BNM consideră că acest lucru este necesar, se pot oferi estimări rezultate din calcule ale contribuției marginale, de exemplu, pentru riscuri care nu pot fi cuantificate individual (de exemplu, riscul de concentrare a creditului);
- b) credibile: Calculele/metodologiile utilizate trebuie să acopere în mod argumentat riscul vizat a fi abordat (de exemplu, calcularea riscului de concentrare a creditelor trebuie să utilizeze clasificări sectoriale corespunzătoare care reflectă corelări și elemente componente reale ale portofoliului) și trebuie să se bazeze pe modele recunoscute sau adecvate și pe ipoteze prudente;
- c) inteligibile: Factorii determinanți care stau la baza calculelor/metodologiilor trebuie să fie indicați în mod clar. Nu trebuie să se accepte un calcul de tip „black box” (incert). Banca Națională a Moldovei trebuie să se asigure că banca oferă explicații pentru cele mai failibile puncte ale modelelor utilizate și pentru modul în care acestea se justifică și se corectează în cadrul calculului final ICAAP; și
- d) comparabile: Banca Națională a Moldovei trebuie să ia în considerare perioada de menținere/orizontul de risc și nivelurile de încredere (sau o măsură echivalentă) ale calculelor ICAAP, ajustând sau solicitând băncii să ajusteze aceste variabile pentru a facilita posibilitatea de comparare cu entitățile comparabile și estimările sistemelor de referință de supraveghere.

333. Banca Națională a Moldovei va evalua în continuare siguranța calculelor ICAAP, comparându-le cu rezultatul sistemelor de referință de supraveghere pentru aceleași riscuri, precum și cu alte date relevante.

334. Un calcul ICAAP trebuie să fie considerat parțial sigur în cazul în care, în ciuda faptului că nu respectă toate criteriile de mai sus, calculul pare totuși foarte credibil, însă acest lucru trebuie să reprezinte o excepție și să fie urmat de măsuri pentru remedierea deficiențelor identificate în calculul ICAAP.

Subsecțiunea 2 ***Sistemele de referință de supraveghere***

335. Banca Națională a Moldovei va elabora și aplica sisteme de referință de supraveghere pe riscuri drept mijloace de confruntare cu calculele ICAAP în cazul riscurilor sau elementelor de risc semnificativ care nu intră sub incidența art. 60 din Legea privind activitatea băncilor sau pentru a susține în continuare stabilirea cerinței suplimentare de fonduri proprii pentru fiecare risc în cazul în care calculele ICAAP pentru astfel de riscuri sau elemente de risc semnificativ se consideră nesigure sau nu sunt disponibile.

336. În conformitate cu actele normative ale BNM, sistemele de referință de supraveghere trebuie să fie elaborate pentru a oferi o măsură prudentă, consecventă [(calibrată pe perioade de menținere/orizonturi de risc și niveluri de încredere echivalente, transparentă și comparabilă cu care să se calculeze și să se compare eventualele cerințe de fonduri proprii ale băncii pe tipuri de risc (excluzând riscurile care intră sub incidența art. 60 din Legea privind activitatea băncilor).

337. Dată fiind varietatea diferitelor modele de afaceri aplicate de către bănci, este posibil ca rezultatul sistemelor de referință de supraveghere să nu fie adecvat în fiecare caz și pentru fiecare bancă. Banca Națională a Moldovei trebuie să rezolve această problemă prin folosirea celui mai adecvat sistem de referință, în cazul în care există alternative, precum și prin aplicarea raționamentului la rezultatul sistemului de referință pentru a servi drept considerații specifice fiecărui model de afaceri.

338. Atunci când Banca Națională a Moldovei ia în considerare, în cadrul dialogului, sisteme de referință de supraveghere pentru stabilirea de cerințe suplimentare de fonduri proprii, acestea trebuie să explice băncii raționamentul și principiile generale care stau la baza sistemelor de referință

Subsecțiunea 3

Ate date relevante

339. Banca Națională a Moldovei va utiliza alte date relevante pentru a susține stabilirea de cerințe suplimentare de fonduri proprii pentru fiecare risc. Printre datele relevante se pot include rezultatele evaluărilor riscurilor (conform criteriilor menționate la titlul VI), comparații cu grupuri comparabile, simulări de criză pe riscuri, date din partea autorităților macroprudențiale (desemnate) etc.

340. Alte date relevante trebuie să determine BNM să reevalueze caracterul adecvat/siguranța unui calcul ICAAP/de referință pentru un anumit risc, și/sau să ajusteze rezultatul în cazul în care acestea oferă indicații de îndoială a acurateței acestuia (de exemplu, în cazul în care scorul de risc implică un nivel de risc foarte diferit față de calcul sau în care evaluările *inter pares* relevă faptul că banca prezintă diferențe semnificative față de entitățile comparabile sub aspectul cerinței de fonduri proprii pentru acoperirea unei expuneri la riscul comparabil).

341. Pentru a asigura coerența în stabilirea cerințelor suplimentare de fonduri proprii pentru fiecare risc, Banca Națională a Moldovei va utiliza aceleași grupuri comparabile stabilite pentru a analiza riscurile pentru capital, astfel cum este menționat la titlul 6.

342. Atunci când Banca Națională a Moldovei ia în considerare, în cadrul dialogului, alte date relevante pentru stabilirea de cerințe suplimentare de fonduri proprii, acestea urmează să explice băncii raționamentul și principiile generale care stau la baza datelor utilizate.

Secțiunea 2

Stabilirea fondurilor proprii sau a altor măsuri pentru acoperirea deficiențelor de model

343. Dacă, în cursul analizei continue a abordărilor interne conform cerințelor de la articolul 102 din Legea privind activitatea băncilor, sau prin analiza cu entitățile comparabile, Banca Națională a Moldovei identifică deficiențe de model care pot conduce la o subestimare a cerințelor minime de fonduri proprii prevăzute în Regulamentul cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital, acestea trebuie să stabilească cerințe suplimentare de fonduri proprii pentru a acoperi riscul prezentat de deficiențele de model care pot conduce la o subestimare a riscului, în cazul în care acest lucru se stabilește a fi mai adecvat decât luarea altor măsuri de supraveghere. Banca Națională a Moldovei va stabili cerințe suplimentare de fonduri proprii numai pentru a acoperi acest risc ca măsură provizorie până la remedierea deficiențelor.

Secțiunea 3

Stabilirea fondurilor proprii sau a altor măsuri pentru acoperirea altor deficiențe

344. Banca Națională a Moldovei va stabili fonduri proprii suplimentare pentru a acoperi riscurile pe care le prezintă deficiențele de control, de administrare sau alte deficiențe, astfel cum se identifică în urma evaluării riscurilor prezentate la titlurile 4-6, în cazul în care acest lucru se consideră a fi mai adecvat decât luarea altor măsuri de supraveghere. Banca Națională a Moldovei va stabili cerințe suplimentare de fonduri proprii numai pentru a acoperi aceste riscuri ca măsură provizorie până la remedierea deficiențelor.

Secțiunea 4

Stabilirea fondurilor proprii sau a altor măsuri pentru acoperirea riscului de finanțare

345. Banca Națională a Moldovei va stabili cerințe suplimentare de fonduri proprii pentru a acoperi riscul de finanțare, astfel cum se identifică în urma evaluării riscurilor prezentate la titlul 8, în cazul în care acest lucru se consideră a fi mai adecvat decât luarea altor măsuri de supraveghere.

Capitolul 3

Reconcilierea cu cerințele privind amortizoarele de capital și cerințele macroprudențiale

346. La stabilirea cerințelor suplimentare de fonduri proprii (sau a altor măsuri privind capitalul conform titlului X, capitolul 3), BNM va reconcilia cerințele suplimentare de fonduri proprii cu orice cerințe existente privind amortizoarele de capital și/sau cu cerințe macroprudențiale care abordează aceleași riscuri sau elemente ale acestor riscuri. Banca Națională a Moldovei nu va stabili cerințe suplimentare de fonduri proprii (sau alte măsuri privind capitalul) în cazul în care riscul este deja acoperit de cerințele privind amortizoare de capital sau cerințe macroprudențiale suplimentare.

Capitolul 4

Stabilirea cerinței TSCR

347. Banca Națională a Moldovei va stabili cerința TSCR ca suma dintre:

- a) cerința de fonduri proprii conform Regulamentului cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital și
- b) suma dintre cerințele suplimentare de fonduri proprii (stabilite conform criteriilor prevăzute mai sus) și orice fonduri proprii suplimentare stabilite a fi necesare pentru acoperirea concentrărilor de riscuri diferite semnificative.

348. Banca Națională a Moldovei va stabili o cerință de componență pentru cerințele suplimentare de fonduri proprii pentru a acoperi următoarele tipuri de risc cu cel puțin 56% fonduri proprii de nivel 1 de bază (CET1) și cel puțin 75% fonduri proprii de nivel 1:

- a) elemente de risc de credit, de piață și operațional (care nu intră sub incidența art. 60 din Legea privind activitatea băncilor;
- b) riscul de concentrare a creditelor și riscul IRRBB;
- c) riscul prezentat de deficiențele de model care pot duce la o subestimare a nivelului corespunzător de fonduri proprii, în cazul în care se utilizează cerințe suplimentare de fonduri proprii pentru acoperirea acestui risc.

349. Banca Națională a Moldovei va stabili componența fondurilor proprii suplimentare pentru acoperirea altor tipuri de risc la alegerea lor, însă trebuie să vizeze o acoperire sigură a riscului prezentat.

350. Banca Națională a Moldovei nu va ține cont de alte elemente și instrumente decât cele eligibile pentru stabilirea fondurilor proprii (astfel cum este prevăzut în Regulamentul cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital).

Capitolul 5

Exprimarea cerințelor de fonduri proprii

351. Banca Națională a Moldovei urmează să se asigure că există o coerență între stabilirea cerințelor suplimentare de fonduri proprii și comunicarea acestora băncii și/sau, după caz, altor autorități competente. Aceasta trebuie să presupună cel puțin comunicarea cerinței TSCR a băncii ca procent (rată) din cerința quantumului total al expunerii la risc, defalcată pe componente ale cerinței.

352. Pentru a comunica cerința TSCR ca rată, Banca Națională a Moldovei trebuie să o exprime prin următoarea formula:

$$Rata\ TSCR = 10\% \times \frac{TSCR \times 10}{\text{Quantumul total al expunerii la risc}}$$

353. Banca Națională a Moldovei va efectua ajustările necesare la calculul de mai sus, acolo unde este cazul, pentru a integra cerințele suplimentare de fonduri proprii stabilite pentru acoperirea expunerilor la risc neasociate cu bilanțul total, și va asigura că cerințele suplimentare de fonduri proprii nu scad sub un prag nominal (de exemplu, ca urmare a eliminării efectului de levier), acestea putând fi exprimate separat.

354. Banca Națională a Moldovei poate exprima ulterior cerința TSCR defalcând cerințele

suplimentare de fonduri proprii pentru fiecare risc, în plus față de cerința generală.

355. Pentru a asigura coerența mai departe, Banca Națională a Moldovei poate să comunice în plus băncilor și/sau, după caz, altor autorități competente, cerința OCR și părțile sale componente, adică cerința TSCR, cerințele privind amortizoarele prevăzute în Regulamentul cu privire la amortizoarele de capital ale băncilor și cerințele suplimentare de fonduri proprii pentru acoperirea riscurilor macroprudențiale, ca procent (rată) din cuantumul total al expunerii la risc, defalcate pe componente ale cerinței.

Capitolul 6

Evaluarea riscului de efect de levier excesiv

356. Banca Națională a Moldovei va evalua riscul pe care îl prezintă efectul de levier excesiv asupra fondurilor proprii ale băncii.

357. În cadrul evaluării, Banca Națională a Moldovei va ține cont de următoarele aspecte:

- a) nivelul actual al ratei efectului de levier comparativ cu cel al entităților comparabile și, după caz, distanța dintre rată și limita minimă reglementată;
- b) variația ratei efectului de levier al băncii, inclusiv impactul predictibil al pierderilor actuale și al celor viitoare așteptate asupra ratei efectului de levier. Banca Națională a Moldovei va ține cont și de eventualul impact asupra ratei efectului de levier al creșterii actuale și a celei predictibile a expunerilor luate în calcul în cadrul ratei;
- c) măsura în care există un risc de efect de levier excesiv asociat unor evenimente de criză diferite (cuprinse și la secțiunea 7.7); și
- d) dacă ar putea exista un risc de efect de levier excesiv pentru anumite bănci care nu sunt luate în calcul în mod corespunzător în indicatorul efectului de levier.

Capitolul 7

Îndeplinirea cerințelor pe parcursul ciclului economic

358. Banca Națională a Moldovei va stabili adecvarea fondurilor proprii ale băncii (cantitate și componență) pentru a acoperi volatilitatea pe parcursul ciclului economic, precum și dacă se impun măsuri pentru abordarea potențialelor insuficiențe.

359. În acest sens, Banca Națională a Moldovei va recurge la simulări de criză (simulările proprii și/sau de supraveghere ale băncii) pentru a stabili impactul unui reper și al unor scenarii adverse asupra fondurilor proprii disponibile, precum și dacă acestea sunt suficiente pentru a acoperi cerințele de capital (OCR și TSCR) sau orice alt obiectiv de rată relevant stabilit de către Banca Națională a Moldovei pentru simulările de criză la nivel de sistem. Banca Națională a Moldovei va ține cont și de impactul simulărilor de criză asupra ratei efectului de levier al băncii.

360. Banca Națională a Moldovei va realiza acest lucru prin analiza simulărilor de criză efectuate de către bancă în cadrul procesului său ICAAP și al simulărilor de criză de supraveghere, mai exact:

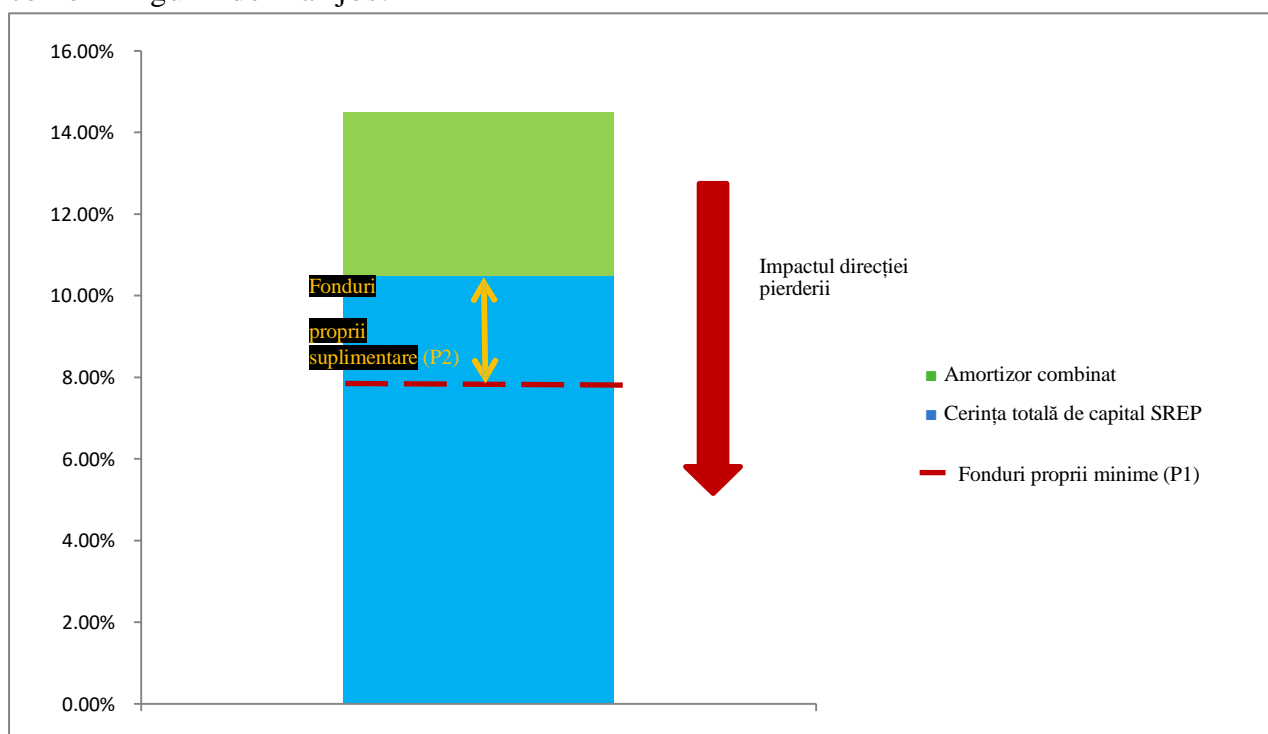
- a) rezultatul simulărilor de criză efectuate de către bancă în cadrul procesului său ICAAP pe baza unei simulări de criză plauzibile dar grave, care să fie relevantă pentru modelul de afaceri și profilul său de risc și/sau
- b) rezultatele simulărilor de criză de supraveghere realizate de către Banca Națională a

Moldovei în temeiul art. 100 alin. (5) din Legea privind activitatea băncilor și care să varieze, de exemplu de la prescrierea de scenarii/ipoteze specifice de ancorare care să fie puse în aplicare de către bănci, până la realizarea de simulări de criză la nivel de sistem cu aplicarea de metodologii și scenarii coerente de către băncile licențiate sau supraveghetori.

361. Pe baza stabilirii unei abordări proporționale, Banca Națională a Moldovei poate să aibă în vedere aplicarea unei game restrânse de simulări de criză pentru băncile din afara categoriei 1.

362. Banca Națională a Moldovei va analiza rezultatele unor simulări de criză care acoperă o perioadă viitoare. Punctul de pornire pentru resurse trebuie să fie fondurile proprii disponibile ale băncii la începutul crizei.

363. Pentru a identifica o încălcare a cerinței OCR, BNM trebuie să determine asupra oricăror ipoteze privind cerințe macroprudențiale (de exemplu, schimbări la nivelul cerințelor sau selecția amortizoarelor care se pot utiliza) pe orizontul de timp al scenariului, cerințele fiind ordonate conform figurii de mai jos.

364. Ținând cont de rezultatele simulărilor de criză, Banca Națională a Moldovei va analiza dacă sunt necesare măsuri și care sunt acestea, conform criteriilor prevăzute la punctele 365 - 366, în funcție de scenarii și tipuri de simulări de criză (procesul ICAAP sau simulări de criză de supraveghere pentru bănci) pentru a aborda orice încălcări ale cerințelor sau orice alte obiective de rate relevante stabilite de Banca Națională a Moldovei pentru simulările de criză la nivel de sistem. Banca Națională a Moldovei va solicita băncii să prezinte un plan de capital credibil, asigurându-se că aceasta poate îndeplini cerința TSCR sau orice alt obiectiv de rată relevant stabilit de către Banca Națională a Moldovei pentru simulări de criză la nivel de sistem pe orizontul de timp presupus.

365. În cadrul analizei planului de capital, Banca Națională a Moldovei va evalua caracterul adecvat

al măsurilor credibile de administrare a diminuării pe care o bancă afirmă că le efectua. Banca Națională a Moldovei va evalua aceste aspecte în contextul constrângerilor legale și reputaționale ale băncii, constatând măsura în care acestea sunt deja declarate în documente publice (de exemplu, politici privind dividende), precum și în planul de afaceri și declarațiile de apetit la risc ale băncilor. Banca Națională a Moldovei va evalua totodată credibilitatea măsurilor de diminuare în contextul mai amplu al considerațiilor macroeconomice.

366. În plus, Banca Națională a Moldovei va ține cont, după caz, de măsurile suplimentare menționate la titlul X, capitolul 3. Atunci când se stabilesc aceste măsuri, Banca Națională a Moldovei trebuie să țină cont de:

- a) orizontul de timp atunci când încălcarea se produce față de punctul de pornire al simulărilor de criză;
- b) amploarea încălcării față de punctul de pornire al simulărilor de criză;
- c) amploarea scăderii absolute și relative a resurselor față de punctul de pornire al simulărilor de criză;
- d) strategia și planurile de afaceri ale băncii, precum și rezultatele evaluării efectuate în cadrul AMA, astfel cum este prevăzut la titlul IV;
- e) poziția autorității macroprudențiale (desemnate) asupra unei cerințe de a deține fonduri proprii pentru a îndeplini alte cerințe privind amortizoare de capital, prevăzute în Regulamentul cu privire la amortizoarele de capital ale băncilor, decât amortizorul de conservare a capitalului (de exemplu, amortizorul anticiclic de capital, amortizorul O-SII) în condițiile presupuse de criză; și
- f) schimbarea produsă în condițiile macroeconomice, nivelul real al fondurilor proprii și cerința cuantumului total al expunerii la risc de la punctul de pornire al simulărilor de criză până la punctul în care se realizează evaluarea.

367. În cazul în care, conform rezultatelor simulărilor de criză și ținând cont de mediul macroeconomic actual, există un risc iminent ca banca să nu poată îndeplini cerința TSCR, Banca Națională a Moldovei se va orienta spre stabilirea de cerințe suplimentare de fonduri proprii, ceea ce duce la revizuirea cerinței TSCR stabilită conform celor prevăzute la titlul VII, capitolul 4.

368. În cazul în care, conform rezultatelor simulărilor de criză și ținând cont de mediul macroeconomic actual, există un risc iminent ca banca să depășească obiectivul de rată stabilit de BNM în cadrul simulării de criză la nivel de sistem, ridicându-l peste cerința TSCR a băncii, Banca Națională a Moldovei se va orienta spre stabilirea de cerințe suplimentare de fonduri proprii în scopul abordării riscului.

Capitolul 8

Sinteza constatărilor și atribuirea scorului

369. În urma evaluării de mai sus, Banca Națională a Moldovei trebuie să își formeze o opinie cu privire la posibilitatea acoperirii sigure a riscurilor la care este expusă sau este susceptibilă de a fi expusă banca prin resursele existente de fonduri proprii. Această opinie trebuie să se reflecte într-un raport al constatărilor, însoțit de un scor bazat pe considerațiile menționate conform tabelului de mai jos.

Tabelul nr. 8

Scor	Opinia	Considerații
------	--------	--------------

	supraveghetorilor	
1	Cantitatea și componența fondurilor proprii deținute prezintă un risc imperceptibil pentru viabilitatea băncii.	<ul style="list-style-type: none"> • Banca deține un nivel de fonduri proprii lejer peste cerința OCR, acest lucru fiind prevăzut și pentru viitor. • Simulările de criză nu relevă niciun risc perceptibil privind impactul unui declin economic sever dar plauzibil asupra fondurilor proprii. • Nu se împiedică fluxul liber de capital dintre entități din cadrul grupului, acolo unde este cazul, sau toate entitățile sunt bine capitalizate peste nivelul cerințelor de supraveghere. • Banca are un plan de capital plauzibil și credibil, cu potențialul de a fi eficace la nevoie. • Indicatorul efectului de levier a băncii este lejer peste orice nivel minim reglementat și nu există un risc perceptibil de efect de levier excesiv.
2	Cantitatea și componența fondurilor proprii deținute prezintă un risc scăzut pentru viabilitatea băncii.	<ul style="list-style-type: none"> • Banca este la limita de a-și încălca unele cerințe privind amortizoarele de capital, însă este totuși detașat peste cerința sa TSCR. • Simulările de criză relevă un risc scăzut privind impactul unui declin economic sever dar plauzibil asupra fondurilor proprii, însă măsurile de administrare a abordării acestuia par credibile. • Este împiedicat sau poate fi ușor împiedicat fluxul liber de capital dintre entități din cadrul grupului, acolo unde este cazul. • Banca are un plan de capital plauzibil și credibil care, deși prezintă riscuri, are potențialul de a fi eficace, dacă este necesar. • Indicatorul efectului de levier a băncii este peste orice nivel minim reglementat. Există un risc scăzut de efect de levier excesiv.
3	Cantitatea și componența fondurilor proprii deținute prezintă un risc mediu pentru viabilitatea băncii.	<ul style="list-style-type: none"> • Banca utilizează o parte din amortizoarele sale de capital. Există eventualitatea ca banca să își încalce cerința TSCR dacă situația se deteriorează. • Simulările de criză relevă un risc mediu privind impactul unui declin economic sever dar plauzibil asupra fondurilor proprii. Este posibil ca măsurile de administrare să nu abordeze acest risc în mod credibil. • Este împiedicat fluxul liber de capital dintre entități din cadrul grupului, acolo unde este cazul. • Banca are un plan de capital puțin probabil de a fi eficace. • Indicatorul efectului de levier a băncii este peste orice nivel minim reglementat, însă simulările de criză identifică îngrijorări privind impactul unui declin economic sever dar plauzibil asupra ratei. Există un risc mediu de efect de levier excesiv.
4	Cantitatea și componența fondurilor proprii	<ul style="list-style-type: none"> • Banca este la limita de a încălca cerința TSCR. • Simulările de criză relevă faptul că cerința TSCR ar fi încălcată

	deținute prezintă un risc ridicat pentru viabilitatea băncii.	<p>aproape la începutul unui declin economic sever dar plauzibil. Măsurile de administrare nu vor aborda acest risc în mod credibil.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Este împiedicat fluxul liber de capital dintre entități din cadrul grupului, acolo unde este cazul. • Banca nu are un plan de capital sau are un astfel de plan care este în mod evident neadecvat. • Indicatorul efectului de levier a băncii este la limita de a încălca orice nivel minim reglementat. Există un risc ridicat de efect de levier excesiv.
--	---	---

Titlul VIII

EVALUAREA RISCURILOR PENTRU LICHIDITATE ȘI FINANȚARE

Capitolul 1

Considerații generale

370. Banca Națională a Moldovei va evalua riscurile pentru lichiditate și finanțare identificate ca fiind semnificative pentru bancă. Scopul prezentului titlu este de a asigura metodologii care să fie luate în considerare la evaluarea riscurilor individuale și a procedurilor de administrare și control al riscurilor. Acesta nu este prevăzut a fi exhaustiv și lasă o marjă de manevră Băncii Naționale a Moldovei pentru a ține cont și de alte criterii suplimentare care pot fi considerate relevante pe baza experienței acestora și a caracteristicilor băncii.

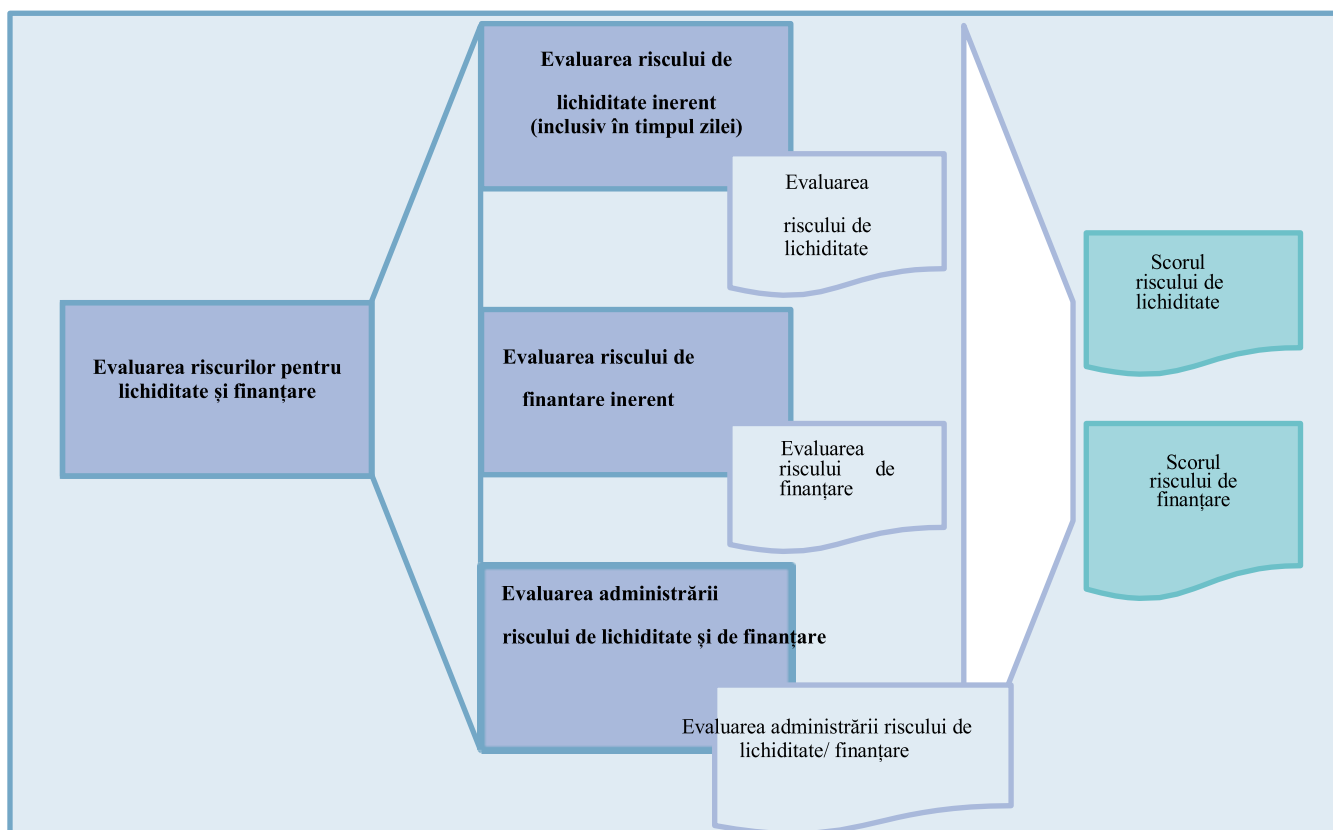
371. Prezentul titlu oferă BNM o serie de elemente pentru evaluarea riscurilor pentru lichiditate și finanțare.

372. Metodologia cuprinde trei componente principale:

- a) evaluarea riscului de lichiditate;
- b) evaluarea riscului de finanțare; și
- c) evaluarea administrării riscului de lichiditate și de finanțare.

373. La evaluarea riscurilor pentru lichiditate și finanțare, Banca Națională a Moldovei va verifica conformitatea băncii cu cerințele minime prevăzute în legislația în vigoare. Cu toate acestea, prezenta metodologie extinde domeniul de aplicare al evaluării dincolo de aceste cerințe minime, vizând să permită autorităților competente să își formeze o opinie cuprinzătoare despre riscuri.

374. Acest flux de evaluare este reprezentat grafic în figura de mai jos.

375. Cu respectarea criteriilor prevăzute la prezentul titlu, Banca Națională a Moldovei va evalua toate cele trei componente pentru a-și forma o opinie asupra nivelului de risc de lichiditate și finanțare cu care se confruntă banca, precum și asupra calității procedurilor de administrare și control al riscului de lichiditate și de finanțare al băncii. Dat fiind faptul că riscul de lichiditate, riscul de finanțare și administrarea acestora sunt interconectate și interdependente, secția de evaluare a procedurilor de administrare și control al riscului de lichiditate și al riscului de finanțare este aceeași pentru ambele riscuri.

376. La efectuarea evaluării riscurilor pentru lichiditate și pentru finanțare în cadrul procesului SREP, Banca Națională a Moldovei poate utiliza o combinație de surse informaționale, inclusiv:

- rezultatele analizei modelului de afaceri al băncii, mai ales cele care pot ajuta la înțelegerea surselor-cheie ale riscurilor de lichiditate și finanțare;
- informații obținute din monitorizarea indicatorilor-cheie;
- raportare de supraveghere și mai ales informațiile oferite de către bancă în raportul său privind riscul de lichiditate conform actelor normative ale BNM;
- rezultatele diferitelor activități de supraveghere;
- informații oferite de către bancă, inclusiv informații din procesul ILAAP;
- constatări și observații din rapoarte de audit interne și externe;
- recomandări și ghiduri publicate de ABE, precum și avertismente și recomandări emise de autorități macroprudențiale sau CERS; și
- riscurile identificate în alte instituții care aplică un model de afaceri similar (grupul comparabil).

377. Cu ocazia implementării metodologiilor și elementelor menționate la prezentul titlu, Banca Națională a Moldovei va identifica indicatorii cantitativi relevanți și alți indicatori care pot fi de asemenea utilizați pentru monitorizarea indicatorilor-cheie, astfel cum este menționat la titlul III.

378. Rezultatul evaluării fiecărui risc individual trebuie să se reflecte într-o sinteză a constatărilor care să prezinte o explicație a principalilor factori determinanți de risc și să atribuie un scor.
379. La stabilirea scorului pentru fiecare risc, Banca Națională a Moldovei va ține cont atât de evaluarea riscului, cât și de calitatea și eficacitatea procedurilor administrative și control ale băncii, luând în considerație faptul că evaluarea procedurilor de administrare și control al riscurilor este una și aceeași pentru riscul de lichiditate și riscul de finanțare.
380. Conform normelor de aplicare a prezentei metodologii, Banca Națională a Moldovei poate utiliza diverse metode pentru a decide scorurile individuale de risc. În unele cazuri, pentru nivelurile de risc și calitatea procedurilor de administrare și control al riscurilor se poate atribui un scor separat, rezultând un scor intermediar și unul final, în timp ce în alte cazuri, este posibil să nu se utilizeze scoruri intermediare în procesul de evaluare.

Capitolul 2

Evaluarea riscului de lichiditate

381. Banca Națională a Moldovei evaluează riscul de lichiditate pe termen scurt și mediu pe o serie de orizonturi de timp adecvate, inclusiv perioade din cursul zilei, pentru a asigura menținerea de către bancă a unor niveluri adecvate ale amortizoarelor de lichiditate în condiții normale și de criză. Această evaluare include următoarele elemente:
- a) evaluarea necesarului de lichiditate pe termen scurt și mediu;
  - b) evaluarea riscului de lichiditate din cursul unei zile;
  - c) evaluarea amortizorului de lichiditate și a capacității de contrabalansare; și
  - d) simulări de criză de supraveghere pentru lichiditate.
382. Pentru evaluarea necesarului de lichiditate, a amortizoarelor și a capacității de contrabalansare în condiții normale, Banca Națională a Moldovei va fundamenta analiza prin dovezi din modelele de raportare pentru indicatori de monitorizare suplimentari.

Secțiunea 1

Evaluarea necesarului de lichiditate pe termen scurt și mediu

383. Banca Națională a Moldovei va evalua necesarul de lichiditate al băncii pe termen scurt și mediu în condiții normale și de criză (șocuri). Acestea trebuie să ia în considerare:
- a) necesarul de lichiditate al băncii în situații de criză în perioade diferite, în mod specific în perioade de până la 30 de zile, în perioade de la 30 de zile la 3 luni și de la 3 luni la 12 luni, precum și în mod concret efectul situațiilor de criză severe dar plauzibile asupra necesarului de lichiditate al băncii (ieșiri de numerar nete) pentru a acoperi șocuri de tip idiosincratic, șocuri de la nivelul pieței și șocuri combinate; și
  - b) dimensiunea, locația și moneda necesarului de lichiditate și, în cazul în care o bancă își desfășoară activitatea în diferite monede semnificative, impacturile distincte ale șocurilor asupra diferitelor monede, pentru a reflecta riscul de convertibilitate a monedei.

384. Banca Națională a Moldovei va evalua riscul de lichiditate pe termen scurt cel puțin prin analiza indicatorului LCR, în special:
- a) dacă banca raportează în mod corect poziția LCR specifică acesteia; și
  - b) dacă LCR identifică în mod adecvat necesarul de lichiditate al băncii.
385. La evaluarea impactului șocurilor asupra necesarului de lichiditate al băncii, Banca Națională a Moldovei va ține cont de toate sursele semnificative de risc de lichiditate pentru bancă. În mod specific, se va ține cont de următoarele:
- a) În faza de introducere graduală a LCR, Banca Națională a Moldovei poate să acorde o atenție deosebită posibilității ca băncile să își crească cerința LCR prin angajarea în luare și acordare de împrumuturi pe termen foarte scurt, o activitate care, atâta timp cât cerința este sub 100%, poate crește cerința LCR fără a reduce riscul de lichiditate;
  - b) riscurile asociate contrapărților de tip corporativ în legătură cu elemente bilanțiere și concentrări de fonduri, precum și măsuri pe care le poate lua banca pentru a-și păstra reputația/franciza;
  - c) riscurile asociate fluxurilor de numerar/elementelor extrabilanțiere contingente (de exemplu, linii de credit, apeluri în marjă) și activități (de exemplu, suport de lichiditate pentru mijloace investiționale speciale în afara obligațiilor contractuale), ținând cont de măsuri pe care le poate lua banca pentru a-și păstra reputația/franciza;
  - d) intrări și ieșiri brute și nete: în cazul în care există niveluri foarte ridicate de intrări și ieșiri, Banca Națională a Moldovei va analiza riscul la care este expusă banca atunci când nu se primesc intrări conform așteptărilor, chiar și atunci când riscul de ieșiri nete este redus;
  - e) riscurile asociate contrapărților clienți individuali, ținând cont de măsuri pe care le poate lua banca pentru a-și păstra reputația/francize (clasificarea depozitelor pentru clienți individuali în diferite tranșe de risc) și
  - f) riscul ca riscurile excesive din profilul de finanțare pe termen mediu și lung să afecteze negativ comportamentul contrapărților relevante pentru poziția de lichiditate pe termen scurt.

Secțiunea 2

Evaluarea riscului de lichiditate din cursul unei zile

386. Banca Națională a Moldovei va evalua expunerea băncii la riscul de lichiditate din cursul unei zile pentru un orizont de timp selectat, inclusiv disponibilitatea activelor lichide din cursul unei zile, dat fiind caracterul imprevizibil al ieșirilor sau lipsa intrărilor. Această evaluare trebuie să includă cel puțin o evaluare a lichidității disponibile sau accesibile în cursul unei zile în condiții normale, precum și în condiții de criză financiară sau operațională (de exemplu, defecțiuni informatice, constrângeri legale privind transferul de fonduri).
387. În cazul în care nu este încă disponibilă raportarea riscului aferent unei zile, Banca Națională a Moldovei se va baza pe analiza proprie a băncii privind riscul de lichiditate din cursul unei zile.

Secțiunea 3

Evaluarea amortizorului de lichiditate și a capacității de contrabalansare

388. Banca Națională a Moldovei va evalua adecvarea amortizorului de lichiditate și capacitatea de contrabalansare a băncii pentru a satisface necesarul de lichiditate în decurs de o lună și pe diferite orizonturi de timp, eventual în decurs de cel mult un an, inclusiv overnight. Această evaluare trebuie să țină cont de:

- a) amortizoarele de lichiditate direct disponibile sau perioadele de supraviețuire a băncii în condițiile unor scenarii de criză diferite;
- b) capacitatea generală de contrabalansare disponibilă pentru bancă pe întreaga perioadă a scenariului de criză relevant;
- c) caracteristicile diferitelor scenarii și perioade de criză luate în considerare la evaluarea necesarului de lichiditate al băncii, cum ar fi severitatea și durata;
- d) valoarea activelor lichide pe orizonturile de timp relevante;
- e) dacă amortizorul de lichiditate și capacitatea de contrabalansare reală, inclusiv calitatea activelor lichide, sunt în concordanță cu toleranța băncii la riscul de lichiditate; și
- f) clasificarea și calitatea activelor lichide, astfel cum se indică în LCR ca punct de referință.

389. Banca Națională a Moldovei va evalua capacitatea băncii de a-și transfera cu promptitudine activele lichide în bani în vederea satisfacerii necesarului de lichiditate într-o perioadă de criză. În acest sens se va analiza:

- a) dacă banca își testează accesul pe piață prin acțiuni periodice de vânzare sau tranzacții repo;
- b) dacă există concentrări mari care pot prezenta un risc de supraestimare a amortizorului de lichiditate și a capacității de contrabalansare;
- c) dacă activele din amortizor sunt negrevate cu sarcini sub controlul personalului specific și disponibile unei funcții de administrare a lichidității;
- d) dacă dtransferarea activelor lichide în bani activelor lichide corespunde cu distribuirea necesarului de lichiditate pe monede;
- e) în cazul în care banca ia cu împrumut active lichide, dacă trebuie să le returneze într-o perioadă de criză de lichiditate pe termen scurt, ceea ce ar însemna că banca nu le-ar mai avea la dispoziție pentru a-și satisface ieșirile în situații de criză, dat fiind efectul net al tranzacției; și
- f) valoarea probabilă a facilităților de lichiditate ferme, în cazul în care BNM stabilește că astfel de facilități pot să fie incluse, într-o anumită măsură, în capacitatea de contrabalansare.

Secțiunea 4

Simulări de criză de supraveghere pentru lichiditate

390. Banca Națională a Moldovei va recurge la simulări de criză de lichiditate, care să fie stabilite și desfășurate de autoritățile competente, ca instrument independent de evaluare a riscurilor de lichiditate pe termen scurt și mediu, pentru:

- a) a identifica riscurile de lichiditate pe diferite orizonturi de timp și în condițiile unor scenarii de criză variate. Scenariile de criză trebuie să fie susținute de ipotezele de criză pentru LCR pe 30 de zile, însă Banca Națională a Moldovei își pot extinde domeniul de aplicare al evaluării lor, explorând riscuri pe o perioadă de 30 de zile și peste această perioadă și, modificând ipotezele pentru LCR, pentru a reflecta riscuri care nu

- sunt cuprinse corespunzător în LCR;
- b) a transmite propria opinie privind riscurile de lichiditate, pe lângă informațiile obținute în urma simulărilor de criză interne ale băncii;
  - c) a identifica și a cuantifica domenii specifice de risc de lichiditate; și
  - d) a transmite propria opinie privind riscul de lichiditate general la care este expusă banca, ceea ce le va permite să compare riscul relativ al băncilor. Aceasta trebuie să cuprindă cel puțin o simulare de criză de supraveghere care combină crize specifice băncii și crize apărute la nivelul pieței.

391. Banca Națională a Moldovei poate evalua posibila variație și sensibilitatea indicatorului de acoperire a necesarului de lichiditate în condițiile unor scenarii de criză moderată, prin simulări de criză de supraveghere sau de lichiditate specifice băncii. Scenariile aplicate pentru această evaluare trebuie să fie, de regulă, mai puțin severe (de exemplu, numai crize la nivel de piață) decât scenariile utilizate pentru a testa capacitatea de supraviețuire a băncii (crize la nivel de piață și sistemice) și să reflecte, în consecință, situații în care nu se așteaptă din partea băncilor să își utilizeze amortizorul minim de lichiditate.

Capitolul 3

Evaluarea riscului de finanțare inerent

392. Banca Națională a Moldovei va evalua riscul de finanțare al băncii, precum și dacă sunt respectate în mod corespunzător obligațiile pe termen mediu și lung cu o serie de instrumente de finanțare stabile în condiții normale și de criză. Această evaluare include următoarele elemente:

- a) evaluarea profilului de finanțare al băncii;
- b) evaluarea riscurilor pentru stabilitatea profilului de finanțare;
- c) evaluarea accesului la resursele actuale ale pieței; și
- d) evaluarea schimbării prevăzute a se produce în riscurile de finanțare în funcție de planul de finanțare al băncii.

Secțiunea 1

Evaluarea profilului de finanțare al băncii

393. Banca Națională a Moldovei va evalua caracterul adecvat al profilului de finanțare al băncii, inclusiv neconcordanțele de comportament și contractare pe termen mediu și lung, în legătură cu modelul de afaceri, strategia și toleranța la risc a acesteia. Mai exact, se va analiza:

- a) dacă se respectă în mod corespunzător obligațiile pe termen mediu și lung ale băncii cu o serie de instrumente de finanțare stabile, precum și dacă neconcordanțele efective ale acesteia pe orizonturile de timp relevante sunt în limitele acceptabile în raport cu modelul de afaceri specific al băncii;
- b) dacă, prin prisma opiniei BNM privind profilul de finanțare dorit al băncii, profilul de finanțare efectiv al băncii nu reușește să fie la nivelul profilului său dorit;
- c) factori de reglementare și contractuali (locali) care afectează caracteristicile comportamentale ale furnizorilor de fonduri (de exemplu, regulamente privind compensarea, recapitalizarea internă, scheme de garantare a depozitelor etc., deoarece acestea pot influența comportamentul furnizorilor de fonduri), mai ales când există schimbări sau diferențe semnificative între jurisdicțiile în care banca își desfășoară

activitatea; și

- d) faptul că modificarea scadenței va determina un anumit nivel de neconcordanță, dar că aceasta trebuie să rămână în limite gestionabile și controlabile pentru a preveni prăbușirea modelului de afaceri în perioade de criză sau apariția de schimbări în condițiile de piață.

394. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă eventuale deficiențe care apar în profilul de finanțare al băncii, cum ar fi neconcordanțe de scadență cu depășirea limitelor acceptabile, concentrări excesive ale surselor de finanțare, niveluri excesive de grevare cu sarcini a activelor sau finanțare necorespunzătoare sau instabilă a activelor pe termen lung, pot duce la o creștere inacceptabilă a costului de finanțare pentru bancă. Astfel, BNM va lua în considerare:

- a) faptul că, riscul de finanțare fiind extins la rate ale dobânzii mai mari, în cazul în care există o dependență excesivă de surse de finanțare specifice, necesarul de finanțare al băncii crește rapid sau sursele de finanțare percep banca ca având un profil mai riscant, mai ales când nu există probabilitatea ca acele costuri mai ridicate să fie transferate automat clienților; și
- b) dacă o grevare cu sarcini a activelor în creștere peste limitele acceptabile reduce accesul și determină creșterea prețului de finanțare negarantată.

Secțiunea 2

Evaluarea riscurilor pentru stabilitatea profilului de finanțare

395. Banca Națională a Moldovei va analiza factorii care ar putea reduce stabilitatea profilului de finanțare în raport cu tipul și caracteristicile activelor și datoriilor. BNM va lua în considerare:

- a) faptul că unele clase de active specifice vor fi mai semnificative decât altele pentru bancă și/sau sistem;
- b) neconcordanța structurală de scadență dintre active și datorii în diferite monede semnificative, după caz, precum și la nivel agregat, precum și modul în care neconcordanțele de monede care se suprapun cu neconcordanțele structurale de scadență afectează riscul general pentru stabilitatea profilului de finanțare; și
- c) indicatori adecvați de finanțare structurală (corespunzător modelului de afaceri al băncii). Printre exemplele de indicatori de finanțare structurală se află raportul credite-depozite, deficitul de finanțare a clientului și scara scadențelor cu comportament ajustat (dintre care indicatorul de finanțare stabilă netă este un exemplu specific).

396. Banca Națională a Moldovei va evalua riscurile pentru sustenabilitatea profilului de finanțare asociate concentrărilor din sursele de finanțare. În acest sens se vor lua în considerare următorii factori:

- a) concentrările în diferite sensuri, mai ales și dacă este cazul: tipul instrumentelor de finanțare utilizate, piețele de finanțare specifice, contrapărțile unice sau conectate și alte riscuri de concentrare care pot afecta accesul la finanțare în viitor (concentrarea pe piețe și instrumente relevante pentru profilul de finanțare pe termen lung și remarcarea faptului că opinia acestora asupra riscului de concentrare din profilul de lichiditate pe termen scurt poate fi relevantă); și
- b) riscul ca grevarea cu sarcini a activelor să aibă un efect negativ asupra apetitului pieței pentru creanțele negarantate ale băncii (în contextul caracteristicilor specifice ale pieței/piețelor pe care își desfășoară activitatea banca și al modelului de afaceri). Printre factorii acestei evaluări se includ:
- valoarea totală a activelor grevate cu sarcini și/sau luate cu împrumut

- comparativ cu bilanțul;
- disponibilitatea activelor libere (active care nu sunt grevate cu sarcini, dar care pot fi grevate), mai ales când se ia în considerare în raport cu finanțarea totală de tip corporativ negarantată;
  - nivelul de supragarantare reală în raport cu baza de capital; supragarantarea reală se referă la măsura în care valoarea activelor utilizate pentru a obține finanțare garantată depășește valoarea noțională a finanțării obținute (de exemplu, dacă se utilizează active în valoare de 120 de euro pentru o finanțare garantată de 100 de euro, supragarantarea reală este de 20); și
  - implicațiile nivelului de supragarantare reală pentru schema de asigurare a depozitelor dacă banca are un eșec.

Secțiunea 3

Evaluarea accesului efectiv la piață

397. Banca Națională a Moldovei va identifica accesul efectiv la piață al băncii, precum și amenințările actuale și viitoare la adresa accesului la această piață. În acest sens trebuie să se țină cont de mai mulți factori:

- a) orice informație pe care o cunosc, inclusiv informații din partea băncii, și care indică faptul că banca generează cereri mari pe anumite piețe sau la anumite contrapărți (inclusiv bănci centrale) care sunt importante pentru aceasta, în raport cu capacitatea piețelor/contrapărților respective;
- b) orice schimbări semnificative sau neprevăzute în emiterea unei creanțe, pe care le cunosc Banca Națională a Moldovei pe fiecare piață semnificativă (inclusiv în monede semnificative); De asemenea, BNM trebuie să evalueze dacă astfel de schimbări se datorează alegerilor strategice ale băncii sau dacă acestea sunt semne ale unui acces redus la piață;
- c) riscul ca noutățile despre bancă să afecteze negativ piața (percepție/încredere) și, prin urmare, accesul la piață. Este posibilă ca astfel de noutăți să fie cunoscute sau nu pe piață; și
- d) semne privind faptul că riscurile de lichiditate pe termen scurt (de exemplu, atunci când riscul de lichiditate pe termen scurt este evaluat ca fiind ridicat) pot reduce accesul băncii la piețele sale principale de finanțare.

Secțiunea 4

Evaluarea schimbării prevăzute a se produce în riscurile de finanțare pe baza planului de finanțare al băncii

398. Banca Națională a Moldovei va evalua schimbarea prevăzută a se produce în riscurile de finanțare pe baza planului de finanțare al băncii. Această evaluare trebuie să țină cont de următoarele aspecte:

- a) modul în care planul de finanțare al băncii, atunci când este pus în aplicare integral, va afecta riscurile de finanțare ale băncii, ținând cont de faptul că punerea în aplicare a planului de finanțare poate determina creșterea sau diminuarea riscurilor din profilul de finanțare; și
- b) opinia de supraveghere privind fezabilitatea planului.

Capitolul 4

Evaluarea administrării riscului de lichiditate și de finanțare

399. Pentru a înțelege în mod cuprinzător profilul de risc de lichiditate și de finanțare al băncii, Banca Națională a Moldovei va examina de asemenea cadrul de guvernare și administrare a riscurilor care stă la baza riscului de lichiditate și de finanțare. În acest sens, se va evalua:

- a) strategia privind riscul de lichiditate și toleranța la riscul de lichiditate;
- b) cadrul, politicile și procedurile organizaționale;
- c) identificarea, cuantificarea, administrarea, monitorizarea și raportarea riscurilor;
- d) simulările de criză pentru lichiditate ale băncii;
- e) cadrul de control intern pentru administrarea riscului de lichiditate;
- f) planurile de urgență pentru lichiditate ale băncii; și
- g) planurile de finanțare ale băncii.

Secțiunea 1

Strategia privind riscul de lichiditate și toleranța la riscul de lichiditate

400. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă băncile stabilesc și comunică în mod corespunzător strategia privind riscul de lichiditate și toleranța la riscul de lichiditate. În acest sens se va analiza:

- a) dacă strategia privind riscul de lichiditate și toleranța la riscul de lichiditate sunt stabilite, aprobate și actualizate de către organul de conducere;
- b) dacă banca a instituit un cadru adecvat pentru a se asigura că strategia privind riscul de lichiditate este comunicată eficient angajaților relevanți;
- c) dacă strategia privind riscul de lichiditate și toleranța la acest risc sunt clar definite, documentate corect, implementate și comunicate eficient tuturor angajaților relevanți;
- d) dacă toleranța la riscul de lichiditate este adecvat pentru bancă, având în vedere modelul său de afaceri, toleranța generală la risc, rolul său în sistemul financiar, situația financiară și capacitatea de finanțare; și
- e) dacă strategia privind riscul de lichiditate al băncii și cadrul de toleranță la acesta este integrat corect în cadrul său general de apetit la risc.

Secțiunea 2

Cadrul, politicile și procedurile organizaționale

401. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca are mecanisme adecvate pentru guvernarea și administrarea riscului de lichiditate și de finanțare. În cadrul acestei evaluări, Banca Națională a Moldovei va ține cont de următoarele:

- a) dacă Consiliul băncii aprobă guvernarea și politicile de administrare a riscului de lichiditate și de finanțare, precum și dacă le discută și le revizuieste în mod regulat;
- b) dacă Organul executiv este responsabil cu dezvoltarea și implementarea politicilor și procedurilor de administrare a riscului de lichiditate și de finanțare;
- c) dacă Organul executiv se asigură de monitorizarea deciziilor Consiliului băncii;
- d) dacă cadrul de administrare a riscului de lichiditate și de finanțare este coerent la nivel național și asigură un proces ILAAP cuprinzător, și dacă este bine integrat în procesul

- mai amplu al băncii de administrare a riscurilor;
- e) dacă politicile și procedurile sunt adecvate pentru bancă, ținând cont de toleranța la risc de lichiditate a acesteia; și
- f) dacă politicile și procedurile sunt definite și oficializate în mod corect și comunicate în mod eficace în cadrul băncii.

402. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca are un cadru organizațional adecvat pentru administrarea, cuantificarea și controlul riscului de lichiditate și de finanțare, cu resurse umane și tehnice suficiente pentru a dezvolta și a pune în aplicare aceste funcții, precum și pentru a realiza sarcinile de monitorizare impuse. În acest sens se va analiza:

- a) dacă sistemele și procesele de control și monitorizare a riscului de lichiditate sunt controlate de către funcții independente de control;
- b) dacă funcțiile de administrare, cuantificare și control al riscurilor acoperă riscul de lichiditate în cadrul întregii bănci (inclusiv sucursale) și, în special, toate domeniile în care riscul de lichiditate poate fi asumat, atenuat sau monitorizat;
- c) dacă banca are o serie de documente privind politica de lichiditate și finanțare care par să fie adecvate pentru a promova un comportament prudent din partea angajaților băncii și a permite o funcționare eficientă a funcțiilor de control; și
- d) dacă banca are politici și proceduri interne scrise adecvate pentru administrarea riscului de lichiditate și finanțare, precum și gradul de adecvare a cadrului de administrare a riscului de lichiditate și de finanțare al băncii.

403. Banca Națională a Moldovei va evalua gradul de adecvare a abordării băncii privind menținerea accesului la piață pe piețele de finanțare semnificative. Astfel, trebuie să ia în considerare:

- a) abordarea băncii privind menținerea unei prezențe permanente pe piețe (testarea accesului la piață); pentru anumite instituții mici sau modele de afaceri specializate, este posibil ca testarea accesului la piețe să nu fie relevantă;
- b) abordarea băncii privind dezvoltarea unor relații puternice cu furnizori de finanțare pentru a atenua riscul de reducere a accesului acesteia; și
- c) orice elemente de probă conform cărora banca ar continua să aibă acces permanent la piață în momente de criză (chiar dacă acest lucru ar putea fi mai costisitor pentru bancă în astfel de momente).

Secțiunea 3

Identificarea, cuantificarea, administrarea, monitorizarea și raportarea riscurilor

404. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca are un cadru și sisteme informaționale adecvate pentru identificarea și cuantificarea riscului de lichiditate și de finanțare, corespunzător cu dimensiunea, complexitatea, toleranța la risc și capacitatea de asumare a riscurilor a băncii. În acest sens se va lua în considerare următorii factori:

- a) dacă banca a implementat metode adecvate pentru previzionarea fluxurilor sale de numerar pe orizonturi de timp adecvate, în condiții de activitate normală și de criză, precum și în mod cuprinzător pe factori determinanți de risc semnificativi;
- b) dacă banca recurge la ipoteze și metodologii-cheie adecvate care sunt revizuite în mod regulat, cu recunoașterea interacțiunii dintre diferite riscuri (de credit, de piață etc.) asociate elementelor bilanțiere și extrabilanțiere;
- c) dacă este cazul, dacă sunt incluse toate entitățile juridice, filialele și sucursalele

importante din jurisdicția în care banca își desfășoară activitatea; și

- d) dacă banca înțelege capacitatea de a accesa instrumente financiare, indiferent de locul în care acestea sunt deținute, ținând cont de orice restricții legale, reglementate și de funcționare privind utilizarea acestora, inclusiv, de exemplu, inaccesibilitatea activelor datorită grevării cu sarcini pe orizonturi de timp diferite.

405. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă băncile au un cadru de raportare adecvat pentru riscul de lichiditate și de finanțare. Astfel se va analiza:

- a) dacă există o serie de criterii de raportare convenite de către organele cu funcție de conducere, care să indice domeniul de aplicare, modul și frecvența raportării riscului de lichiditate și de finanțare, precum și persoanele responsabile de întocmirea rapoartelor;
- b) calitatea și caracterul adecvat al sistemelor informaționale, a fluxurilor de informații administrative și de informații interne care susțin administrarea riscului de lichiditate și a celui de finanțare, precum și dacă datele și informațiile utilizate de către bancă sunt inteligibile pentru publicul țintă, precise și utilizabile (de exemplu, nu excesiv de complexe, în limita domeniului de aplicare corect etc.); și
- c) dacă rapoartele și documentația specifică ce conțin informații cuprinzătoare și ușor accesibile privind riscul de lichiditate sunt prezentate în mod regulat destinatarilor corespunzători (cum ar fi Consiliul băncii, Organul executiv sau un comitet pentru active și datorii).

406. Banca Națională a Moldovei va evalua gradul de adecvare a procesului de cuantificare a riscului de lichiditate din cursul unei zile, mai ales în cazul acelor bănci care sunt implicate în sisteme de plată, decontare și compensare. Acestea trebuie să ia în considerare:

- a) dacă banca monitorizează și controlează în mod adecvat fluxurile de numerar și resursele lichide disponibile pentru a îndeplini cerințele și previziunile din cursul unei zile atunci când există fluxuri de numerare în cursul zilei; și
- b) dacă banca realizează simulări de criză specifice adecvate pentru operațiuni din cursul unei zile (în cadrul cărora banca trebuie să ia în considerare scenarii similare celor indicate mai sus).

407. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca are un set adecvat de indicatori privind poziția lichidității și a finanțării, corespunzător modelului de afaceri și naturii, dimensiunii și complexității băncii. Astfel, se va lua în considerare:

- a) dacă indicatorii acoperă în mod adecvat vulnerabilitățile-cheie de finanțare structurală ale băncii, cu includerea următoarelor aspecte, dacă este cazul:
  - gradul de dependență de o piață unică sau de un număr excesiv de mic de piețe/contrapărți;
  - stabilitatea surselor de finanțare și a factorilor care determină comportamentul;
  - concentrarea anumitor instrumente;
  - concentrarea activităților în diferite monede;
  - concentrările majore ale scadențelor și decalajul scadențelor pe termen mai lung; și
- b) dacă indicatorii sunt înregistrați în mod adecvat, revizuiți periodic, utilizați ca date pentru determinarea toleranței la risc a băncii, integrați în raportarea administrativă și utilizați pentru stabilirea limitelor de funcționare.

Secțiunea 4

Simulările de criză pentru lichiditate ale băncii

408. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca a implementat simulări adecvate de criză pentru lichiditate în cadrul programului general de simulare de criză pentru a înțelege impactul evenimentelor adverse asupra expunerii sale la risc și asupra adecvării cantitative și calitative a activelor sale lichide, precum și pentru a stabili dacă lichiditățile disponibile ale băncii sunt suficiente pentru a acoperi riscurile care se pot cristaliza în cursul unor diferite scenarii de criză și/sau pentru a aborda riscurile pe care le prezintă deficiențele de control, de administrare sau alte deficiențe. În acest sens, Banca Națională a Moldovei va analiza dacă cadrul băncii pentru simulările de criză este adecvat pentru:

- a) stabilirea orizontului de supraviețuire a băncii, dat fiind amortizorul său de lichiditate și sursele stabile de finanțare, precum și ținând cont de toleranța la risc a băncii, într-o perioadă severă dar plauzibilă de criză de lichiditate;
- b) analiza impactului scenariilor de criză asupra poziției sale consolidate a lichidității la nivel de grup și asupra poziției lichidității la nivelul entităților individuale și al liniilor de activitate; și
- c) înțelegerea locului în care pot să apară riscuri, indiferent de structura organizațională a acesteia și de gradul de administrare centralizată a riscului de lichiditate.

409. Banca Națională a Moldovei va evalua de asemenea dacă sunt necesare teste suplimentare pentru entități individuale și/sau subgrupuri de lichiditate care sunt expuse unor riscuri semnificative de lichiditate. Aceste teste trebuie să ia în considerare consecințele scenariilor pe diferite orizonturi de timp, inclusiv orizontul de o zi.

410. Banca Națională a Moldovei se va asigura că banca oferă modele de impact al unor tipuri diferite de scenarii de criză, precum și o serie de teste de sensibilitate (pe baza proporționalității). Trebuie să se acorde o atenție deosebită evaluării proiectului de scenarii de criză și a diferitelor șocuri simulate în cadrul acestora, luând în considerare dacă banca, în cadrul acest proiect, nu doar analizează evenimentele trecute, ci recurge și la ipoteze bazate pe opinii profesionale. Banca Națională a Moldovei va analiza dacă cel puțin următoarele scenarii sunt luate în considerare:

- a) pe termen scurt și extins;
- b) la nivel de bancă și la nivel de piață (cu apariție simultană pe piețe diverse); și
- c) punctele (i) și (ii) combinate.

411. Un aspect important pe care Banca Națională a Moldovei trebuie să îl ia în considerare atunci când evaluează cadrul de simulări de criză al băncii îl reprezintă modelarea impactului scenariului (scenariilor) ipotetice de criză asupra fluxurilor de numerar ale băncii și asupra capacității de contrabalansare și a orizontului de supraviețuire al acesteia, precum și dacă modelarea reflectă impacturile diferite pe care le poate avea criza economică asupra activelor băncii și asupra intrărilor și ieșirilor acesteia.

412. Banca Națională a Moldovei va analiza de asemenea dacă banca are o abordare conservatoare privind stabilirea de ipoteze de simulări de criză. În funcție de tipul și severitatea scenariului, Banca Națională a Moldovei trebuie să ia în considerare caracterul adecvat al unor ipoteze, în special:

- a) încetarea finanțării persoanelor fizice;

- b) reducerea finanțării garantate și negarantate de tip corporativ;
- c) corelarea dintre piețele de finanțare și diversificarea de pe diferite piețe;
- d) expuneri suplimentare la elemente extrabilanțiere contingente;
- e) termenele de plată ale finanțării (de exemplu, în cazul în care furnizorul de finanțare are opțiuni de cumpărare);
- f) impactul unei deteriorări a ratingului de credit al băncii;
- g) convertibilitatea în monedă străină și accesul la piețe de schimb valutar;
- h) capacitatea de a transfera lichidități entităților, în sectoare și țări;
- i) estimări ale creșterii bilanțiere viitoare; și
- j) datorită riscului reputațional, o cerință implicită pentru bancă de a transfera activele și a extinde sau a menține alte forme de suport de lichiditate.

413. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă cadrul de administrare a simulărilor de criză pentru lichiditate al băncii este adecvat și dacă acesta este integrat în mod corespunzător în strategia generală de administrare a riscurilor. În acest sens, se va analiza:

- a) dacă amploarea și frecvența simulărilor de criză sunt adecvate pentru natura și complexitatea băncii, expunerile sale la riscul de lichiditate și importanța relativă a acesteia în sistemul financiar;
- b) dacă rezultatele simulărilor de criză sunt integrate în procesul de planificare strategică al băncii pentru lichiditate și finanțare, și dacă sunt utilizate pentru a eficientiza administrarea lichidității în eventualitatea unei crize, inclusiv în planul băncii de recuperare a lichidității;
- c) dacă banca are un proces adecvat de identificare a factorilor de risc corespunzători în vederea realizării simulărilor de criză, având în vedere toate vulnerabilitățile semnificative care pot submina poziția lichidității băncii respective;
- d) dacă ipotezele și scenariile sunt revizuite și actualizate suficient de frecvent; și
- e) în cazul în care se evaluează administrarea lichidității unui grup, dacă banca acordă o atenție deosebită oricăror eventuale obstacole din calea transferului de lichiditate în cadrul grupului.

Secțiunea 5

Cadrul de control intern pentru riscul de lichiditate

414. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca are un cadru intern de limitare și control solid și cuprinzător, precum și măsuri de protecție sigure pentru a atenua sau a limita riscul de lichiditate al acesteia în concordanță cu toleranța sa la risc. Astfel, se va verifica dacă:

- a) cadrul de limitare și de control este adecvat pentru complexitatea, dimensiunea și modelul de afaceri al băncii, și dacă reflectă factorii determinanți semnificativi diferiți ai riscului de lichiditate, cum ar fi neconcordanța de scadențe, neconcordanța de monede, tranzacții cu instrumente derivate, elemente extrabilanțiere și riscul de lichiditate din cursul unei zile;
- b) banca a implementat sisteme adecvate de limitare și monitorizare care să fie conforme cu toleranța acesteia la riscul de lichiditate și care să utilizeze rezultatele simulărilor de criză de lichiditate;
- c) limitele de risc sunt revizuite în mod regulat de către organismele competente ale băncii și sunt comunicate clar tuturor liniilor de activitate relevante;
- d) există proceduri clare și transparente cu privire la modul în care sunt aprobate și revizuite limitele individuale ale riscului de lichiditate;
- e) există proceduri clare și transparente cu privire la modul în care se monitorizează

- respectarea limitelor individuale ale riscului de lichiditate și la modul în care sunt abordate încălcările limitelor (inclusiv proceduri clare de comunicare și raportare); și
- f) cadrul de limitare și de control ajută banca să asigure disponibilitatea unei structuri de finanțare diversificate și active lichide suficiente și accesibile.

415. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă banca a implementat un sistem adecvat de stabilire a prețurilor de transfer în cadrul de control al riscului de lichiditate. În acest sens se va analiza:

- a) dacă sistemul de stabilire a prețurilor de transfer acoperă toate activitățile economice semnificative;
- b) dacă sistemul băncii de stabilire a prețurilor de transfer al fondurilor integrează toate costurile de lichiditate, beneficiile și riscurile relevante;
- c) dacă mecanismul rezultat permite conducerii să asigure stimulente adecvate pentru gestionarea riscului de lichiditate;
- d) dacă metodologia de stabilire a prețurilor de transfer și calibrarea acesteia sunt revizuite și actualizate în mod corespunzător dată fiind dimensiunea și complexitatea băncii;
- e) dacă sistemul de stabilire a prețurilor de transfer și metodologia aferentă sunt comunicate angajaților relevanți; și
- f) ca factor suplimentar, dacă politica băncii privind integrarea metodologiei de stabilire a prețurilor de transfer al fondurilor (PTF) în cadrul intern de stabilire a prețurilor se folosește pentru evaluarea și decidera asupra tranzacțiilor cu clienții (aici se includ ambele părți ale bilanțului, de exemplu acordarea de împrumuturi și preluarea de depozite).

416. BNM evaluează dacă banca are proceduri de control adecvate privind amortizorul activelor lichide. Prin urmare se va verifica dacă:

- a) cadrul de control acoperă monitorizarea promptă a amortizorului activelor lichide, inclusiv calitatea activelor, concentrarea acestora, disponibilitatea imediată pentru entitatea grupului folosind activele pentru a acoperi riscurile de lichiditate și orice impedimente din calea conversiei prompte a acestora în numerar; și
- b) banca are o politică adecvată privind monitorizarea condițiilor pieței care îi pot afecta capacitatea de a vinde sau efectua tranzacții repo cu rapiditate pe piață.

Secțiunea 6

Planurile de urgență pentru lichiditate

417. În conformitate cu art. 101, lit. d) din Legea privind activitatea băncilor, Banca Națională a Moldovei evaluează dacă planul de urgență pentru lichiditate al băncii (PUL) menționează în mod adecvat politicile, procedurile și planurile de acțiune pentru a răspunde la eventuale cazuri de incapacitate a băncii de a se autofinanța. Astfel se va verifica cuprinsul și domeniul de aplicare al măsurilor de finanțare de urgență incluse în PUL, mai ales factori precum:

- a) dacă PUL explică în mod adecvat mecanisme de administrare pentru activarea și întreținerea acestuia;
- b) dacă PUL reflectă în mod adecvat profilul de risc de lichiditate și de risc general al băncii;
- c) dacă banca are un cadru de indicatori de alertă timpurie pentru lichiditate, care se pot dovedi eficienți în a asigura identificarea cu promptitudine de către bancă a

- împrejurărilor degradante ale pieței și stabilirea cu rapiditate a acțiunilor care se impun a fi luate;
- d) dacă PUL indică în mod clar toate sursele de finanțare semnificative (potențiale), inclusiv valorile disponibile estimate pentru diferitele surse de lichiditate și timpul estimat a fi necesar pentru a obține fonduri din acestea;
  - e) dacă măsurile sunt conforme cu strategia generală privind riscul și toleranța la riscul de lichiditate ale băncii; și
  - f) caracterul adecvat al ipotezelor privind rolul finanțării din partea băncii centrale în PUL al băncii. Exemple de factori pe care Banca Națională a Moldovei îi poate considera că ar putea să includă opiniile băncii privind:
    - disponibilitatea actuală și viitoare a eventualelor surse alternative de finanțare legate de programele de acordare a împrumuturilor ale băncii centrale;
    - tipurile de facilități de acordare a împrumuturilor, procedurile acceptabile de garantare reală și cele operaționale pentru accesarea fondurilor băncii centrale; și
    - împrejurările în care ar fi necesară finanțarea din partea băncii centrale, valoarea necesară și perioada pentru care s-ar impune probabil recurgerea la o finanțare din partea băncii centrale.

418. Banca Națională a Moldovei evaluează dacă măsurile descrise în PUL sunt fezabile în contextul scenariilor de criză în care sunt prevăzute a fi luate. Astfel, se vor analiza factorii precum:

- a) nivelul de coerență și interacțiune dintre simulările de criză ale băncii pentru lichiditate, planul PUL al acesteia și indicatorii săi de avertizare timpurie pentru lichiditate;
- b) dacă măsurile stabilite în PUL prezintă posibilitatea de a permite băncii să reacționeze în mod corespunzător la o serie de posibile scenarii de criză severă de lichiditate, inclusiv criză la nivelul băncii și al pieței, precum și o eventuală interacțiune între acestea; și
- c) dacă măsurile stabilite în PUL sunt cuantificate în mod prudent sub aspectul capacității de generare a lichidității în condiții de criză și al timpului necesar pentru punerea acestora în practică, ținând cont de cerințele operaționale cum ar fi depunerea de garanții la o bancă centrală.

419. Banca Națională a Moldovei va evalua caracterul adecvat al cadrului de administrare al băncii în privința PUL. În acest sens, se vor analiza următorii factori:

- a) caracterul adecvat al procedurilor de comunicare și prioritizare, cu detalierea timpului și a modului în care poate și trebuie activată fiecare măsură;
- b) dacă banca are politici și proceduri adecvate în ceea ce privește comunicarea în cadrul băncii și cu părțile externe; și
- c) gradul de coerență dintre PUL și planurile băncii de continuitate a activității.

Secțiunea 6

Planurile de finanțare

420. În conformitate cu art. 101, lit. d) din Legea privind activitatea băncilor, Banca Națională a Moldovei va evalua dacă planul de finanțare este fezabil și adecvat în ceea ce privește natura, amploarea și complexitatea băncii, activitățile sale actuale și cele previzionate, precum și profilul

său de lichiditate și de finanțare. În acest sens se va analiza:

- a) dacă planul de finanțare este solid sub aspectul capacității acestuia de a susține activitățile economice previzionate în condițiile unor scenarii adverse;
- b) schimbarea preconizată a profilului de finanțare a băncii, determinată de punerea în practică a planului de finanțare, precum și dacă aceasta este adecvată date fiind activitățile și modelul de afaceri al băncii;
- c) dacă planul de finanțare susține orice progrese necesare și dorite în profilul de finanțare al băncii;
- d) propria opinie asupra activității comerciale și a schimbărilor aferente planificate de către instituții în cadrul jurisdicției acestora la nivel agregat, și ce înseamnă aceasta pentru fezabilitatea planurilor de finanțare individuale;
- e) dacă planul de finanțare este:
  - integrat în planul strategic general al băncii;
  - conform cu modelul de afaceri; și
  - conform cu toleranța acesteia la riscul de lichiditate.

421. În plus, Banca Națională a Moldovei poate analiza:

- a) dacă banca analizează în mod adecvat și cunoaște caracterul adecvat și gradul de adecvare a planului de finanțare date fiind pozițiile de lichiditate și de finanțare actuale ale băncii, precum și noile previziuni ale acestora. În cadrul analizei noilor previziuni, Banca Națională a Moldovei poate verifica dacă conducerea băncii poate explica de ce este fezabil planul de finanțare și care sunt punctele slabe ale acestuia;
- b) politica băncii pentru stabilirea dimensiunilor de finanțare și a piețelor relevante pentru bancă (și dacă aceasta este adecvată);
- c) orizontul de timp avut în vedere de către bancă pentru migrarea la un profil de finanțare diferit, dacă este necesar sau dorit, având în vedere că pot exista riscuri dacă migrarea spre starea finală este prea rapidă sau prea lentă; și
- d) dacă planul de finanțare conține diferite strategii și proceduri administrative clare pentru implementarea promptă a schimbărilor strategice.

422. Banca Națională a Moldovei va evalua dacă planul de finanțare al băncii este implementat în mod corespunzător. În acest sens se va verifica, cel puțin:

- a) dacă planul de finanțare este documentat și comunicat în mod adecvat tuturor angajaților relevanți;
- b) dacă planul de finanțare este integrat în operațiunile curente ale băncii, mai ales în procesul decizional de finanțare.

423. În plus, Banca Națională a Moldovei va verifica dacă banca poate reconcilia planul de finanțare cu datele furnizate autorităților competente din modelul planului de finanțare.

424. Banca Națională a Moldovei va analiza calitatea proceselor de monitorizare a punerii în aplicare a planului de finanțare ale băncii și capacitatea acesteia de a reacționa cu promptitudine la abateri. În cadrul acestei evaluări, Banca Națională a Moldovei va ține cont de factori precum:

- a) calitatea actualizărilor aduse la cunoștința Consiliului/Organului executiv cu privire la starea actuală a punerii în aplicare a planului de finanțare;
- b) dacă planul de finanțare are în vedere implementarea de măsuri alternative de

- rezervă dacă există schimbări în condițiile pieței; și
- c) politica și practica băncii privind revizuirea și actualizarea regulată a planului de finanțare atunci când acumularea efectivă a fondurilor diferă semnificativ de planul de finanțare.

Capitolul 5

Sinteza constatărilor și atribuirea scorului

425. În urma evaluării de mai sus, Banca Națională a Moldovei trebuie să își formeze o opinie cu privire la riscul de finanțare și de lichiditate al băncii. Această opinie trebuie să se reflecte într-o sinteză a constatărilor, însoțită de un scor bazat pe considerațiile menționate conform următoarelor tabele.

Tabelul nr. 9 Considerații de supraveghere privind atribuirea unui scor pentru riscul de lichiditate

Scor	Opinia supraveghetorilor	Considerații privind riscul inerent	Considerații privind procedurile adecvate de administrare și control
1	Există un risc imperceptibil de impact prudential semnificativ asupra băncii având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control.	<ul style="list-style-type: none"> Există un risc imperceptibil asociat neconcordanțelor (de exemplu, între scadențe, monede etc.). Dimensiunea și componența amortizorului de lichiditate este suficientă și adecvată. Alți factori determinanți de risc de lichiditate (de exemplu, riscul reputațional, incapacitatea de a transfera lichiditatea în interiorul grupului etc.) nu sunt semnificativi. 	<ul style="list-style-type: none"> Există o coerență între politica și strategia băncii privind riscul de lichiditate și strategia generală și apetitul la risc al acesteia. Cadrul organizațional pentru riscul de lichiditate este robust și conține responsabilități clare și o separare clară a sarcinilor între persoanele care își asumă riscuri și funcțiile de conducere și control. Sunt adecvate sistemele de cuantificare, monitorizare și cuantificare a riscului de lichiditate.
2	Există un risc scăzut de impact prudential semnificativ asupra băncii, având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control.	<ul style="list-style-type: none"> Neconcordanțele (de exemplu, dintre scadențe, monede etc.) implică un risc scăzut. Riscul asociat dimensiunii și componenței amortizorului de lichiditate este scăzut. Alți factori determinanți de risc de lichiditate (de exemplu, riscul reputațional, incapacitatea de a transfera lichiditatea în interiorul grupului etc.) prezintă o importanță redusă. 	<ul style="list-style-type: none"> Limitele interne și cadrul de control pentru riscul de lichiditate sunt solide și corespund cu strategia băncii privind administrarea riscurilor și apetitul/toleranța la risc a acesteia.

3	Există un risc mediu de impact prudential semnificativ asupra băncii, având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control.	<ul style="list-style-type: none"> • Neconcordanțele (de exemplu, dintre scadențe, monede etc.) implică un risc mediu. • Riscul asociat dimensiunii și componenței amortizorului de lichiditate este mediu. • Alți factori determinanți de risc de lichiditate (de exemplu, riscul reputațional, incapacitatea de a transfera lichiditatea în interiorul grupului etc.) prezintă o importanță medie. 	
4	Există un risc ridicat de impact prudential semnificativ asupra băncii, având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control.	<ul style="list-style-type: none"> • Neconcordanțele (de exemplu, dintre scadențe, monede etc.) implică un risc ridicat. • Riscul asociat dimensiunii și componenței amortizorului de lichiditate este ridicat. • Alți factori determinanți de risc de lichiditate (de exemplu, riscul reputațional, incapacitatea de a transfera lichiditatea în interiorul grupului etc.) prezintă o importanță mare. 	

Tabelul nr. 10 Considerații de supraveghere privind atribuirea unui scor pentru riscul de finanțare

Scor	Opinia supraveghetorilor	Considerații privind riscul inerent	Considerații privind procedurile adecvate de administrare și control
1	Există un risc imperceptibil de impact prudential semnificativ asupra băncii având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control.	<ul style="list-style-type: none"> • Există un risc imperceptibil asociat profilului de finanțare al băncii sau durabilității acesteia. • Riscul asociat stabilității finanțării nu este semnificativ. • Alți factori determinanți de risc de finanțare (de exemplu, riscul reputațional, accesul la piețele de finanțare etc.) nu sunt semnificativi. 	Există o coerență între politica și strategia băncii privind riscul de finanțare și strategia generală și apetitul la risc al acesteia. Cadrul organizațional pentru riscul de finanțare este robust și conține responsabilități clare și o separare clară a sarcinilor între persoanele care își asumă riscuri și funcțiile de conducere și control. Sunt adecvate sistemele de cuantificare,

2	Există un risc scăzut de impact prudential semnificativ asupra băncii, având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control.	<ul style="list-style-type: none"> • Riscul asociat profilului de finanțare al băncii și durabilității acestuia este scăzut. • Riscul asociat stabilității finanțării este scăzut. • Alți factori determinanți de risc de finanțare (de exemplu, riscul reputațional, accesul la piețele de finanțare etc.) prezintă o importanță redusă. 	monitorizare și raportare a riscului de finanțare. Limitele interne și cadrul de control pentru riscul de finanțare sunt solide și corespund cu strategia băncii privind administrarea riscurilor și apetitul/toleranța la risc a acesteia.
3	Există un risc mediu de impact prudential semnificativ asupra băncii, având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control.	<ul style="list-style-type: none"> • Riscul asociat profilului de finanțare al băncii și durabilității acestuia este mediu. • Riscul asociat stabilității finanțării este mediu. <p>Alți factori determinanți de risc de finanțare (de exemplu, riscul reputațional, accesul la piețele de finanțare etc.) prezintă o importanță medie.</p>	
4	Există un risc ridicat de impact prudential semnificativ asupra băncii, având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control.	<ul style="list-style-type: none"> • Riscul asociat profilului de finanțare al băncii și durabilității acestuia este mare. • Riscul asociat stabilității finanțării este mare. • Alți factori determinanți de risc de finanțare (de exemplu, riscul reputațional, accesul la piețele de finanțare etc.) prezintă o importanță mare. 	

TITLU IX

EVALUAREA SREP A LICHIDITĂȚII

Capitolul 1

Considerații generale

426. Prin evaluarea SREP a lichidității, Banca Națională a Moldovei va stabili dacă lichiditatea deținută de către bancă asigură o acoperire adecvată a riscurilor de lichiditate și de finanțare evaluate în conformitate cu titlul VIII. Prin evaluarea SREP a lichidității, Banca Națională a Moldovei stabilește de asemenea dacă este necesară stabilirea unor cerințe specifice de lichiditate pentru a acoperi riscuri de lichiditate și finanțare la care este expusă sau este susceptibilă de a fi expusă

banca.

427. Banca Națională a Moldovei trebuie să considere amortizoarele de lichiditate, capacitatea de contrabalansare și profilul de finanțare al băncii, precum și procesul ILAAP și măsurile acesteia, politicile, procesele și mecanismele de măsurare și administrare a riscului de lichiditate și finanțare, ca factor determinant cheie al viabilității băncii. Această determinare trebuie să fie sintetizată și reflectată într-un scor pe baza criteriilor menționate la sfârșitul prezentului titlu.

428. Rezultatele procesului ILAAP, dacă este cazul și sunt relevante, trebuie să constituie o sursă informativă pentru concluzia BNM privind adecvarea lichidității.

429. Banca Națională a Moldovei va desfășura procesul de evaluare a lichidității SREP prin următoarele etape:

- a) evaluarea generală a lichidității;
- b) stabilirea necesității unor măsuri specifice de lichiditate;
- c) cuantificarea eventualelor cerințe specifice de lichiditate - calcule de referință;
- d) exprimarea cerințelor specifice de lichiditate; și
- e) stabilirea scorului de lichiditate.

Capitolul 2

Evaluarea generală a lichidității

430. Pentru a evalua dacă lichiditatea deținută de către o bancă asigură acoperirea adecvată a riscurilor de lichiditate și finanțare, Banca Națională a Moldovei va utiliza următoarele surse de informații:

- a) procesul ILAAP al băncii;
- b) rezultatele evaluării riscului de lichiditate;
- c) rezultatele evaluării riscului de finanțare;
- d) rezultatul calculului de referință de supraveghere; și
- e) alte date relevante (din verificări la fața locului, analiza grupurilor comparabile, simulările de criză etc.).

431. Banca Națională a Moldovei va ține cont de fiabilitatea procesului ILAAP al băncii, inclusiv indicatorii pentru riscul de lichiditate și de finanțare utilizați de către bancă.

432. Atunci când se evaluează cadrul procesului ILAAP al băncii, inclusiv, după caz, metodologii interne pentru calcularea cerințelor interne de lichiditate, Banca Națională a Moldovei va evalua dacă calculele ILAAP sunt:

- a) credibile: dacă calculele/metodologiile utilizate acoperă în mod corespunzător riscurile vizate a fi abordate; și
- b) intuitibil: dacă există o clasificare și o sintetizare clară a componentelor care stau la baza calculelor ILAAP.

433. Pentru evaluarea adecvării lichidității băncii, Banca Națională a Moldovei va combina totodată evaluările privind riscul de lichiditate și riscul de finanțare. În mod specific, se vor analiza constatările privind:

- a) riscurile neacoperite de cerințele de lichiditate prevăzute în conformitate cu art. 76 din Legea privind activitatea băncilor, inclusiv riscul de lichiditate din cursul unei zile și riscul de lichiditate pentru o perioadă de peste 30 de zile;
- b) alte riscuri care nu sunt acoperite și cuantificate în mod corespunzător de către bancă, ca urmare a subestimării ieșirilor, a supraestimării intrărilor, a supraestimării valorii de lichiditate a activelor de amortizare sau a capacității de contrabalansare, sau a indisponibilității operaționale a activelor lichide (active indisponibile pentru vânzare, active grevate cu sarcini etc.);
- c) concentrări specifice ale capacității de contrabalansare și/sau ale finanțării pe contraparte și/sau produs/tip;
- d) deficitele de finanțare din tranșele de scadență pe termen scurt, mediu și lung;
- e) acoperirea adecvată a deficitelor de finanțare în diferite monede;
- f) efectele în cascadă disproporționate; și
- g) alte rezultate relevante ale simulărilor de criză de supraveghere pentru lichiditate.

434. Banca Națională a Moldovei transpune această evaluare generală într-un scor de lichiditate care să reflecte opinia BNM privind amenințările la adresa viabilității băncii, care pot să apară în legătură cu riscurile de lichiditate și finanțare.

Capitolul 3

Stabilirea necesității de cerințe specifice de lichiditate

435. Banca Națională a Moldovei trebuie să decidă asupra necesității unor cerințe specifice de lichiditate de supraveghere pentru bancă pe baza raționamentului de supraveghere și în urma dialogului cu banca, ținând cont de următoarele:

- a) modelul de afaceri și strategia băncii, precum și evaluarea de supraveghere a acestora;
- b) informații din procesul ILAAP al băncii;
- c) evaluarea de supraveghere a riscurilor de lichiditate și finanțare, inclusiv evaluarea riscului de lichiditate inerent, a riscului de finanțare inerent, precum și a procedurilor de administrare și control al riscului de lichiditate și de finanțare, ținând cont de posibilitatea ca riscurile și vulnerabilitățile identificate să se amplifice unele pe altele; și
- d) eventualul risc de lichiditate sistemic.

436. Atunci când Banca Națională a Moldovei concludă că sunt necesare cerințe de lichiditate specifice pentru a aborda probleme de lichiditate și de finanțare, acestea trebuie să decidă asupra aplicării de cerințe cantitative, care sunt cuprinse în acest titlu, și/sau asupra aplicării de cerințe calitative, care sunt cuprinse în titlul X.

437. Atunci când se stabilesc cerințe de supraveghere structurale pe termen lung, Banca Națională a Moldovei va ține cont de necesitatea unor cerințe suplimentare pe termen scurt/mediu ca soluție provizorie pentru diminuarea riscurilor persistente până când cerințele structurale produc efectele dorite.

438. În cazul în care Banca Națională a Moldovei ajunge la concluzia că există un risc ridicat de creștere inacceptabilă a costului de finanțare din partea băncii, vor fi întreprinse măsuri adiționale, inclusiv stabilirea de cerințe suplimentare de fonduri proprii (cuprinse în titlul 7) pentru a compensa

impactul crescut al profitului și al pierderii dacă banca nu poate transfera costurile de finanțare crescute asupra clienților acesteia, sau solicitarea de schimbări în structura de finanțare pentru diminuarea riscului asociat costului de finanțare.

Capitolul 4

Stabilirea cerințelor de lichiditate cantitative specifice

439. Banca Națională a Moldovei va dezvolta și aplica sisteme de referință de lichiditate de supraveghere ca instrumente cantitative pentru a-și susține evaluarea posibilității ca lichiditatea deținută de către bancă să asigure o acoperire sigură a riscurilor de lichiditate și de finanțare. Acestea trebuie să fie utilizate pentru a asigura un punct de referință prudent, coerent, transparent și comparabil cu care să se calculeze și să se compare cerințe de lichiditate cantitative specifice pentru instituții.

440. Atunci când elaborează sisteme de referință de lichiditate de supraveghere, Banca Națională a Moldovei va ține cont de următoarele criterii:

- a) sistemele de referință trebuie să fie prudente, coerente și transparente;
- b) sistemele de referință trebuie să fie elaborate cu ajutorul evaluării de supraveghere a riscurilor de lichiditate și de finanțare, precum și al simulărilor de criză de lichiditate de supraveghere; simulările de criză de lichiditate de supraveghere trebuie să reprezinte o parte esențială din sistemele de referință;
- c) sistemele de referință va asigura rezultate și calcule comparabile, astfel încât să fie posibilă compararea cuantificărilor cerințelor de lichiditate pentru instituții cu modele de afaceri și profiluri de risc similare; și
- d) sistemele de referință trebuie să ajute supraveghetorii să definească nivelul corespunzător de lichiditate pentru o bancă.

441. Dată fiind varietatea diferitelor modele de afaceri aplicate de către bănci, este posibil ca rezultatul sistemelor de referință de supraveghere să nu fie adecvat în fiecare caz și pentru fiecare bancă. Banca Națională a Moldovei trebuie să rezolve această problemă prin folosirea celui mai adecvat sistem de referință, în cazul în care există alternative, precum și/sau prin aplicarea raționamentului la rezultatul sistemului de referință, reprezentând considerații specifice fiecărui model de afaceri.

442. Banca Națională a Moldovei va evalua caracterul adecvat al oricăror sisteme de referință aplicate băncilor și va revizui/actualiza în permanență prin prisma experienței de aplicare a acestora.

443. Atunci când Banca Națională a Moldovei ia în considerare, în cadrul dialogului, sisteme de referință de supraveghere pentru stabilirea de cerințe specifice de lichiditate, acestea trebuie să explice băncii raționamentul și principiile generale care stau la baza sistemelor de referință.

444. Indicatorul NSFR, care este în curs de implementare, se poate utiliza ca punct de ancorare pentru stabilirea de cerințe cantitative specifice de lichiditate privind finanțarea stabilă, dacă este necesar.

445. În cazul în care Banca Națională a Moldovei nu are elaborat propriul sistem de referință pentru

cuantificarea cerințelor cantitative specifice de lichiditate, se va aplica un sistem de referință conform următoarelor etape:

- a) analiza comparativă, în condiții de criză, a ieșirilor nete de numerar și a activelor lichide eligibile pe o serie de orizonturi de timp: maxim o lună (inclusiv overnight), de la o lună la trei luni și de la trei luni la un an. În acest sens, Banca Națională a Moldovei trebuie să previzioneze ieșirile nete (ieșiri și intrări brute) și capacitatea de contrabalansare pe diferite tranșe de scadență în condiții de criză (de exemplu, evaluarea prudentă în condițiile unor ipoteze de criză pentru active lichide comparativ cu evaluarea actuală în condiții normale și după o ajustare a valorii), elaborând o scară a scadențelor în condiții de criză pentru anul următor;
- b) pe baza evaluării scării scadențelor în condiții de criză, estimarea perioadei de supraviețuire a băncii;
- c) stabilirea perioadei de supraviețuire minime dorite/de supraveghere, ținând cont de profilul de risc al băncii și de condițiile comerciale și macroeconomice; și
- d) dacă perioada de supraviețuire minimă dorită/de supraveghere depășește perioada de supraviețuire actuală a băncii, Banca Națională a Moldovei poate estima cantități suplimentare de active lichide (amortizoare de lichiditate suplimentare) care să fie deținute de către bancă pentru a-și extinde perioada de supraviețuire la limita minimă impusă.

446. Unele dintre datele-cheie introduse în sistemele de referință ale BNM pentru cuantificarea cerințelor cantitative specifice de lichiditate vor fi datele colectate în urma raportării de supraveghere a lichidității.

447. Structura sistemelor de referință va fi influențată de cuprinsul acestei raportări, iar implementarea sistemelor de referință va depinde de momentul în care vor fi disponibile rapoartele.

Capitolul 5

Exprimarea cerințelor de lichiditate cantitative specifice

448. Pentru a exprima în mod corespunzător cerințele cantitative specifice de lichiditate, Banca Națională a Moldovei va recurge la următoarele abordări:

- a) Abordarea 1 - presupune un indicator LCR mai mare decât nivelul minim reglementat care să fie suficient de mare încât să se reducă suficient de mult deficiențele identificate;
- b) Abordarea 2 - presupune o perioadă de supraviețuire minimă, care să fie suficient de lungă încât să se reducă suficient de mult deficiențele identificate; perioada de supraviețuire poate fi stabilită direct, ca cerință, sau indirect, prin stabilirea unui plafon pentru volumul ieșirilor pe perioadele de timp relevante luate în calcul; Banca Națională a Moldovei poate solicita diferite tipuri de active lichide (de exemplu, active eligibile pentru bănci centrale) pentru a acoperi riscurile neacoperite (în mod corespunzător) de către LCR;
- c) Abordarea 3 - presupune o valoare totală minimă de active lichide sau capacitate de contrabalansare, fie ca valoare totală minimă, fie ca valoare minimă în plus față de nivelul minim reglementat aplicabil, care să fie suficient de mare încât să se reducă suficient de mult deficiențele identificate; Banca Națională a Moldovei poate stabili cerințe pentru componența activelor lichide, inclusiv cerințe operaționale (de exemplu, convertibilitatea directă în numerar sau depozite de active lichide la BNM).

449. Banca Națională a Moldovei poate structura cerințele cantitative specifice pentru finanțare stabilă, impunând un nivel minim de finanțare stabilă sub aspectul NSFR (rata de finanțare stabilă netă).

450. Pentru a asigura o coerență, Banca Națională a Moldovei va structura cerințele cantitative specifice de lichiditate astfel încât să se obțină rezultate prudențiale coerente la nivel general în rândul băncilor, ținând cont de faptul că tipurile de cerințe prevăzute pot fi diferite de la o bancă la alta datorită împrejurărilor individuale ale acestora. Pe lângă cantitate, structura trebuie să indice componența și natura prevăzută a cerinței. Amortizoarele de lichiditate și capacitatea de contrabalansare deținută de bancă pentru respectarea cerințelor de supraveghere trebuie să fie la dispoziția băncii pentru a fi utilizate în perioade de criză.

451. Când se stabilesc și se comunică băncii cerințele cantitative specifice de lichiditate, Banca Națională a Moldovei trebuie să se asigure că este anunțată de către bancă dacă aceasta din urmă nu respectă cerințele sau dacă prevede că nu va respecta cerințele pe termen scurt. Banca Națională a Moldovei se va asigura că această notificare este transmisă de către bancă fără întârziere nejustificată și că este însoțită de un plan elaborat de către bancă pentru restabilirea promptă a conformității cu cerințele. Banca Națională a Moldovei va evalua fezabilitatea planului băncii de restabilire a conformității și va lua măsuri de supraveghere adecvate dacă planul nu este considerat fezabil.

452. Banca Națională a Moldovei poate stabili și cerințe calitative sub forma restricțiilor/plafoanelor/limitelor pentru neconcordanțe, concentrări, apetitul la risc, restricții cantitative pentru emiterea de credite garantate etc. în conformitate cu criteriile prevăzute la titlul X din metodologie.

453. În cazul în care planul este considerat fezabil, Banca Națională a Moldovei va stabili orice măsuri de supraveghere provizorii necesare în funcție de împrejurările băncii; va monitoriza implementarea planului de restabilire a conformității; și va monitoriza cu atenție poziția de lichiditate a băncii, solicitând băncii să crească frecvența de raportare, dacă este necesar.

Capitolul 6

Sinteza constatărilor și atribuirea scorului

454. În urma evaluării de mai sus, Banca Națională a Moldovei își va forma opinia cu privire la posibilitatea de acoperire sigură a riscurilor la care este expusă sau este susceptibilă de a fi expusă banca prin resursele existente de lichiditate. Această opinie se va reflecta într-o sinteză a constatărilor, însoțită de un scor bazat pe considerațiile menționate în tabelul de mai jos.

Tabelul nr. 11

Scor	Opinia supraveghetorilor	Considerații
1	Poziția lichidității și profilul de finanțare al băncii prezintă un risc	Capacitatea de contrabalansare și amortizoarele de lichiditate ale băncii sunt cu mult peste cerințele cantitative specifice de supraveghere și sunt prevăzute să rămână astfel în viitor.

	imperceptibil pentru viabilitatea băncii.	<p>Componenta și stabilitatea finanțării pe termen lung (> 1 an) prezintă un risc imperceptibil în ceea ce privește activitățile și modelul de afaceri al băncii.</p> <p>Nu se împiedică fluxul liber de lichiditate dintre entități din cadrul grupului, după caz, sau toate entitățile au o capacitate de contrabalansare și amortizoare de lichiditate peste nivelul cerințelor de supraveghere.</p> <p>Banca are un plan de urgență plauzibil și credibil pentru lichiditate, cu potențial de eficacitate, dacă este necesar.</p>
2	Poziția lichidității și/sau profilul de finanțare al băncii prezintă un risc scăzut pentru viabilitatea băncii.	<p>Capacitatea de contrabalansare și amortizoarele de lichiditate ale băncii sunt peste cerințele cantitative specifice de supraveghere, însă există riscul ca acestea să nu rămână astfel.</p> <p>Componenta și stabilitatea finanțării pe termen lung (>1 an) prezintă un risc scăzut în ceea ce privește activitățile și modelul de afaceri al băncii. Este împiedicat sau poate fi ușor împiedicat fluxul liber de lichiditate dintre entități din cadrul grupului, după caz.</p> <p>Banca are un plan de urgență plauzibil și credibil pentru lichiditate, care, deși prezintă riscuri, are potențial de eficacitate, dacă este necesar.</p>
3	Poziția lichidității și/sau profilul de finanțare al băncii prezintă un risc mediu pentru viabilitatea băncii.	<p>Capacitatea de contrabalansare și amortizoarele de lichiditate ale băncii se deteriorează și/sau sunt sub cerințele cantitative specifice de supraveghere, și există preocupări cu privire la capacitatea băncii de a restabili cu promptitudine conformitatea cu aceste cerințe.</p> <p>Componenta și stabilitatea finanțării pe termen lung (>1 an) prezintă un risc mediu în ceea ce privește activitățile și modelul de afaceri al băncii.</p> <p>Este împiedicat fluxul liber de lichiditate dintre entități din cadrul grupului, după caz.</p> <p>Banca are un plan de urgență pentru lichiditate puțin probabil de a fi eficace.</p>
4	Poziția lichidității și/sau profilul de finanțare al băncii prezintă un risc ridicat pentru viabilitatea băncii.	<p>Capacitatea de contrabalansare și amortizoarele de lichiditate ale băncii se deteriorează rapid și/sau sunt sub cerințele cantitative specifice de supraveghere, și există preocupări serioase cu privire la capacitatea băncii de a restabili cu promptitudine conformitatea cu aceste cerințe.</p> <p>Componenta și stabilitatea finanțării pe termen lung (>1 an) prezintă un risc ridicat în ceea ce privește activitățile și modelul de afaceri al băncii.</p> <p>Este împiedicat serios fluxul liber de lichiditate dintre entități din cadrul grupului, după caz.</p> <p>Banca nu are un plan de urgență pentru lichiditate sau are un astfel de plan care este în mod evident neadecvat.</p>

455. În vederea luării unei decizii (după caz), Banca Națională a Moldovei trebuie să recurgă la evaluarea și scorul lichidității pentru a stabili dacă resursele de lichiditate sunt adecvate.

Titlul X

EVALUAREA GENERALĂ SREP ȘI APLICAREA DE MĂSURI DE SUPRAVEGHERE

Capitolul 1

Considerații generale

456. Titlul se referă la combinarea constatărilor emise pe baza evaluărilor elementelor SREP într-o evaluare generală SREP. Acesta se referă totodată la aplicarea de măsuri de supraveghere de către Banca Națională a Moldovei pentru abordarea deficiențelor identificate în urma evaluării elementelor SREP. Banca Națională a Moldovei poate aplica măsuri de supraveghere conform art. 139 din Legea privind activitatea băncilor și, după caz, măsuri de intervenție timpurie, astfel cum este prevăzut în art. 42 din Legea privind redresarea și rezoluția băncilor, sau o combinație a acestora.

457. Banca Națională a Moldovei va exercita competențele de supraveghere în funcție de deficiențele identificate în cursul evaluărilor elementelor SREP individuale și, ținând cont de evaluarea generală SREP, inclusiv de scor, și va analiza următoarele:

- a) importanța deficiențelor/vulnerabilităților și eventualul impact prudential al lipsei abordării problemei (de exemplu, dacă este necesar să se abordeze problema cu o măsură specifică);
- b) dacă măsurile sunt în concordanță/proporționale cu evaluarea generală a unui anumit element SREP de către acestea (și evaluarea generală SREP);
- c) dacă deficiențele/vulnerabilitățile au fost deja abordate/prevăzute de alte măsuri;
- d) dacă alte măsuri ar realiza același obiectiv cu mai puțin impact administrativ și financiar asupra băncii;
- e) nivelul și durata optimă de aplicare a măsurii pentru realizarea obiectivului de supraveghere; și
- f) posibilitatea ca riscurile și vulnerabilitățile identificate pot fi corelate sau se autocompletează, în acest caz fiind necesară aplicarea de către BNM a unor măsuri de supraveghere mai riguroase.

458. Când se aplică măsurile de supraveghere pentru abordarea deficiențelor specifice identificate în cadrul evaluării elementelor SREP, Banca Națională a Moldovei trebuie să ia în considerare cerințele cantitative generale de fonduri proprii și lichiditate care se vor aplica pe baza criteriilor menționate la titlurile VII și IX.

459. Banca Națională a Moldovei va aplica măsurile de supraveghere care vor fi legate direct de rezultatele oricăror activități de supraveghere (de exemplu: examinări la fața locului, evaluarea caracterului adecvat al membrilor organului de conducere și al persoanelor cu funcții-cheie etc.), în cazul în care rezultatele unor astfel de activități necesită aplicarea imediată a măsurilor de supraveghere pentru abordarea deficiențelor semnificative.

Capitolul 2

Evaluarea generală SREP

460. La stabilirea evaluării generale SREP, Banca Națională a Moldovei va ține cont de constatările evaluărilor elementelor SREP, în special:

- a) riscurile la care este expusă sau poate fi expusă banca;

- b) probabilitatea ca deficiențele de administrare, de control și/sau modelul de afaceri sau strategia să amplifice sau să atenueze aceste riscuri, ori să expună banca la surse noi de risc;
- c) dacă fondurile proprii și resursele de lichiditate ale băncii asigură o acoperire sigură a acestor riscuri;
- d) eventuală interacțiune pozitivă și negativă între elemente (de exemplu: Banca Națională a Moldovei poate lua în considerare o poziție solidă de capital ca fiind un posibil factor de diminuare a anumitor probleme identificate în privința lichidității și a finanțării sau, prin contrast, faptul că o poziție de capital precară poate amplifica problemele în privința respectivă).

461. Pe baza acestor considerații, Banca Națională a Moldovei va stabili viabilitatea băncii, care este definită ca fiind apropierea acesteia de un punct de neviabilitate în funcție de gradul de adecvare a fondurilor proprii și a resurselor de lichiditate, administrare, procedurile de control și/sau modelul de afaceri sau strategia pentru a acoperi riscurile la care este sau nu este susceptibilă de a fi expusă aceasta.

462. Pe baza celor stabilite, Banca Națională a Moldovei urmează:

- a) să ia măsurile de supraveghere necesare pentru a aborda probleme (în plus față de măsurile specifice luate pentru abordarea constatărilor specifice emise pe baza evaluărilor SREP);
- b) să stabilească asigurarea de resurse și de planificare de supraveghere viitoare pentru bancă, inclusiv dacă banca trebuie să fie inclusă în Programul de Programul de controale complexe;
- c) să stabilească necesitatea unor măsuri de intervenție timpurie, astfel cum este prevăzut în art. 42 din Legea privind redresarea și rezoluția băncilor;
- d) să stabilească dacă banca poate fi considerată a fi „în curs de a intra în dificultate sau este susceptibilă de a intra în dificultate” în conformitate cu art. 58-59 din Legea privind redresarea și rezoluția băncilor.

463. Evaluarea generală SREP se va reflecta într-un scor bazat pe considerațiile specificate în tabelul 13 din Anexe și vor fi documentate în mod clar într-o sinteză anuală a evaluării generale SREP. Această sinteză anuală va include, de asemenea, scorul general SREP și scorurile pentru elementele SREP, precum și orice constatări de supraveghere emise în cursul ultimelor 12 luni. Considerațiile de supraveghere privind atribuirea unui scor general SREP sunt reflectate detaliat în tabelul de mai jos.

Tabelul nr. 12

Scor	Opinia supraveghetorilor	Considerații
1	Riscurile identificate prezintă un risc imperceptibil pentru viabilitatea băncii.	<ul style="list-style-type: none"> • Modelul de afaceri și strategia băncii nu fac obiectul unor preocupări. • Mecanismele interne de administrare și control la nivelul băncii nu fac obiectul unor preocupări. • Riscurile de capital și de lichiditate din partea băncii prezintă un risc imperceptibil de impact prudentțial semnificativ.

		<ul style="list-style-type: none"> • Componenta și nivelul fondurilor proprii deținute nu fac obiectul unor preocupări. • Poziția lichidității și profilul de finanțare al băncii nu fac obiectul unor preocupări.
2	Riscurile identificate prezintă un risc scăzut pentru viabilitatea băncii.	<ul style="list-style-type: none"> • Există un grad redus de preocupare în legătură cu modelul de afaceri și strategia băncii. • Există un grad redus de preocupare în legătură cu mecanismele băncii pentru administrare sau control la nivelul băncii. • Există un risc scăzut de impact prudențial semnificativ determinat de riscuri de capital și de lichiditate. • Există un grad redus de preocupare în legătură cu componenta și nivelul fondurilor proprii deținute. • Există un grad redus de preocupare în legătură cu poziția lichidității și/sau profilul de finanțare al băncii.
3	Riscurile identificate prezintă un risc mediu pentru viabilitatea băncii.	<ul style="list-style-type: none"> • Există un grad mediu de preocupare în legătură cu modelul de afaceri și strategia băncii. • Există un grad mediu de preocupare în legătură cu mecanismele băncii pentru administrare sau control la nivelul băncii. • Există un risc mediu de impact prudențial semnificativ determinat de riscuri de capital și de lichiditate. • Există un grad mediu de preocupare în legătură cu componenta și nivelul fondurilor proprii deținute de către bancă. • Există un grad mediu de preocupare în legătură cu poziția lichidității și/sau profilul de finanțare al băncii. • Este posibil ca banca să fi început să apeleze la setul de opțiuni din planul său de redresare.
4	Riscurile identificate prezintă un risc ridicat pentru viabilitatea băncii.	<ul style="list-style-type: none"> • Există un grad ridicat de preocupare în legătură cu modelul de afaceri și strategia băncii. • Există un grad ridicat de preocupare în legătură cu mecanismele băncii pentru administrare sau control la nivelul băncii. • Există un risc ridicat de impact prudențial semnificativ determinat de riscuri de capital și de lichiditate. • Există un grad ridicat de preocupare în legătură cu componenta și nivelul fondurilor proprii deținute de către bancă. • Există un grad ridicat de preocupare în legătură cu poziția lichidității și/sau profilul de finanțare al băncii. • Este posibil ca banca să fi început să apeleze la un număr considerabil de opțiuni din planul său de redresare.
5	Banca este considerată a fi „în curs de a intra în dificultate sau este susceptibilă de a intra în dificultate”.	<ul style="list-style-type: none"> • Există un risc imediat pentru viabilitatea băncii. • Banca respectă condițiile pentru a fi „în curs de a intra în dificultate sau este susceptibilă de a intra în dificultate”, astfel cum este prevăzut la art. 59 din Legea privind redresarea și rezoluția băncilor.

464. Atunci când se stabilește dacă banca este „în curs de a intra în dificultate sau este susceptibilă de a intra în dificultate”, astfel cum se reflectă în scorul general SREP „F”, unitatea structurală a

BNM responsabilă de procesul de rezoluție a băncilor va fi informată despre constatările identificate.

Capitolul 3

Aplicarea de măsuri privind capitalul

465. Banca Națională a Moldovei va impune cerințe suplimentare de fonduri proprii prin stabilirea indicatorului TSCR în conformitate cu procesul și criteriile prevăzute la titlul VII.

466. Fără a aduce atingere cerințelor menționate la paragraful anterior, Banca Națională a Moldovei poate impune măsuri suplimentare privind capitalul, pe baza vulnerabilităților și a deficiențelor identificate la evaluarea elementelor SREP, inclusiv:

- a) solicitarea ca banca să utilizeze profiturile nete pentru a-și consolida fondurile proprii în conformitate cu prevederile art. 139 alin. (3) lit. (g) din Legea privind activitatea băncilor.
- b) restricționarea sau interzicerea distribuțiilor sau plăților sub formă de dobânzi de către bancă acționarilor, asociaților sau deținătorilor de instrumente suplimentare de fonduri proprii de nivel 1 suplimentar cu condiția ca interdicția să nu constituie o situație de nerespectare din partea băncii a obligațiilor de plată în conformitate cu articolul 139 alin. (3) lit. k) din Legea privind activitatea băncilor; și/sau
- c) solicitarea ca banca să aplice un tratament specific al activelor în ceea ce privește cerințele de fonduri proprii în conformitate cu art. 139 alin (3) lit. c) din Legea privind activitatea băncilor.

Capitolul 4

Aplicarea de măsuri privind lichiditatea

467. Banca Națională a Moldovei va impune cerințe suplimentare de lichiditate în conformitate cu procesul și criteriile prevăzute la titlul IX.

468. Fără a aduce atingere cerințelor cantitative specifice menționate la paragraful anterior, Banca Națională a Moldovei poate impune măsuri suplimentare privind lichiditatea, pe baza vulnerabilităților și a deficiențelor identificate la evaluarea riscurilor de lichiditate și de finanțare, inclusiv:

- a) impunerea de cerințe de lichiditate specifice, inclusiv restricții cu privire la neconcordanța de scadențe dintre active și datorii în conformitate cu art. 139 alin (3) lit. m) din Legea privind activitatea băncilor; și/sau,
- b) impunerea altor măsuri administrative, inclusiv a cerințelor prudențiale, în conformitate cu articolul 139 alin. (6) și alin. (7) din Legea privind activitatea băncilor.

Capitolul 5

Aplicarea altor măsuri de supraveghere

469. Pentru a aborda anumite deficiențe identificate la evaluarea elementelor SREP, Banca Națională a Moldovei poate lua în considerare aplicarea de măsuri care nu sunt legate direct de cerințele cantitative de capital sau lichiditate. Această secțiune prezintă o listă de măsuri posibile de supraveghere care nu este exhaustivă și care se poate aplica în temeiul art. 139 din Legea privind activitatea băncilor.

Secțiunea 1

Analiza modelului de afaceri

470. Măsurile de supraveghere pentru abordarea deficiențelor identificate în AMA ar putea presupune solicitarea băncii de a ajusta mecanismele de administrare și de control pentru a ajuta la implementarea modelului de afaceri și a strategiei, sau limitarea anumitor activități economice.

471. Banca Națională a Moldovei poate solicita băncii, în temeiul art. 139 alin. (3) lit. b) din Legea privind activitatea băncilor să ajusteze măsurile de administrare și control al riscurilor sau măsurile de administrare pentru a fi în acord cu modelul de afaceri sau strategia dorită, inclusiv prin:

- a) ajustarea planului financiar presupus în strategie, dacă acesta nu este susținut de planificarea internă a capitalului sau de ipoteze credibile;
- b) impunerea de schimbări la nivelul structurilor organizaționale, consolidarea funcțiilor de administrare și control al riscurilor și luarea de măsuri pentru a susține implementarea modelului de afaceri sau a strategiei; și/sau
- c) impunerea de schimbări la nivelul sistemelor informatice și consolidarea acestora pentru a susține implementarea modelului de afaceri sau a strategiei.

472. Banca Națională a Moldovei poate solicita băncii, în temeiul art. 139 alin. (3) lit. d) din Legea privind activitatea băncilor, să modifice modelul de afaceri sau strategia în cazul în care:

- a) acestea nu sunt susținute de măsuri organizaționale, de administrare sau control și administrare a riscurilor adecvate;
- b) acestea nu sunt susținute de planurile de capital sau planurile operaționale, inclusiv alocarea de resurse financiare, umane și tehnologice (informaționale) adecvate; și/sau
- c) strategia determină o creștere a riscului sistemic sau prezintă o amenințare în adresa stabilității financiare.

473. În temeiul art. 139 alin. (3) litera (e) din Legea privind activitatea băncilor, Banca Națională a Moldovei poate:

- a) să ceară băncilor diminuarea riscului inerent produselor pe care le dezvoltă/distribuie, inclusiv prin:
  - solicitarea de schimbări la nivelul riscurilor inerente anumitor oferte de produse; și/sau
  - solicitarea de îmbunătățiri la nivelul mecanismelor de administrare și control pentru dezvoltarea și întreținerea de produse;
- b) să ceară băncii diminuarea riscului inerent sistemelor acesteia, de exemplu prin:
  - solicitarea de îmbunătățiri la nivelul sistemelor sau creșterea nivelului de investiții sau accelerarea implementării de sisteme noi; și/sau
  - solicitarea de îmbunătățiri la nivelul mecanismelor de administrare și control pentru dezvoltarea și întreținerea de sisteme.

Secțiunea 2

Guvernanța internă și procedurile de control la nivelul băncii

474. Măsurile de supraveghere pentru abordarea deficiențelor identificate în cadrul evaluării procedurilor de administrare internă și de control la nivelul băncii se pot axa pe solicitarea la adresa băncii de a-și consolida mecanismele de administrare și control, sau pe diminuarea riscului inerent produselor, sistemelor și operațiunilor sale.

475. În temeiul art. 139 alineatul (3) lit. (b) din Legea privind activitatea băncilor, Banca Națională a Moldovei poate:

- a) să ceară băncii să aducă schimbări la mecanismele sale generale de administrare și organizare, inclusiv prin solicitări privind:
  - realizarea de schimbări la nivelul structurii organizaționale sau funcționale, inclusiv al liniilor de raportare;
  - realizarea de modificări la nivelul politicilor de risc sau al modului de elaborare și implementare a acestora în cadrul organizației; și/sau
  - creșterea transparenței cadrului de administrare.
- b) să ceară băncii să aducă schimbări la măsurile privind organizarea, componența sau activitatea organului de conducere;
- c) să ceară băncii să își consolideze măsurile generale de administrare a riscurilor, inclusiv prin solicitări privind:
  - schimbarea/reducerea apetitului la risc sau la nivelul cadrului de administrare pentru stabilirea apetitului la risc, precum și elaborarea strategiei generale privind riscurile;
  - îmbunătățirea procedurilor și modelelor ICAAP și ILAAP, în cazurile în care acestea nu sunt considerate corespunzătoare;
  - îmbunătățirea capacităților pentru simulări de criză și a programului general privind simulările de criză; și/sau
  - îmbunătățirea sistemului de planificare de urgență;
- d) să ceară băncii să își consolideze măsurile și funcțiile interne de control, inclusiv prin solicitări privind:
  - independența și adecvarea personalului din cadrul funcției de audit intern; și/sau
  - îmbunătățirea procesului de raportare internă pentru a asigura caracterul adecvat al raportării către organul de conducere;
- e) să ceară băncii să consolideze sistemele informaționale sau aranjamentele de continuitate a activității, de exemplu prin solicitări privind:
  - îmbunătățirea fiabilității sistemelor; și/sau
  - actualizarea și testarea planurilor de continuitate a activității.

476. În temeiul art. 139 alineatul (1) lit. f) din Legea privind activitatea băncilor, Banca Națională a Moldovei poate solicita băncii:

- să modifice politicile de remunerare; și/sau
- să limiteze remunerația variabilă ca procent din veniturile nete.

Secțiunea 3

Riscul de credit și riscul de credit al contrapărții

477. Măsurile de supraveghere pentru abordarea deficiențelor identificate în cadrul evaluării riscului de credit și riscul de credit al contrapărții, precum și mecanismelor administrative și de control aferente, ar putea viza solicitarea la adresa băncii de a reduce nivelul de risc inerent sau consolidarea mecanismelor administrative și de control.

478. În temeiul art. 139 alineatul (3) litera b) din Legea privind activitatea băncilor, Banca Națională a Moldovei poate solicita băncii:

- a) să implice mai activ organul de conducere sau comitetele acesteia în decizii relevante privind creditele;
- b) să îmbunătățească sistemele de cuantificare a riscului de credit;
- c) să îmbunătățească procedurile de control privind procesele de creditare; și/sau
- d) să îmbunătățească sistemul de administrare, evaluare și monitorizare a garanțiilor.

479. În temeiul art. 139 alineatul (3) litera (c) din Legea privind activitatea băncilor, Banca Națională a Moldovei poate solicita băncii:

- a) să aplice o politică specifică privind provizioanele și, în cazurile admise de regulile și regulamentele contabile, să i se solicite băncii să crească nivelul provizioanelor;
- b) să aplice limite minime (sau maxime) la parametrii de risc și/sau valori ponderate de risc utilizate pentru calcularea valorilor de expunere la risc pentru anumite produse, sectoare sau tipuri de debitori;
- c) să aplice marje de ajustare mai mari la valoarea garanției; și/sau
- d) să dețină fonduri proprii suplimentare pentru a compensa diferența dintre valoarea contabilă a provizioanelor și evaluarea prudențială a activelor (rezultatul analizei de calitate a activelor), indicând pierderile preconizate care nu sunt prevăzute de provizioanele contabile.

480. În temeiul art. 139 alineatul (3) litera d) și e) din Legea privind activitatea băncilor, Banca Națională a Moldovei poate solicita băncii:

- a) să reducă expunerile mari sau alte surse de concentrare a riscului de credit;
- b) să înăsprească criteriile de acordare a creditelor pentru toate sau o parte dintre categoriile de produse sau debitori; și/sau
- c) să reducă expunerea acesteia la unele facilități specifice și să asigure protecție pentru aceste facilități (de exemplu, ipoteci, finanțarea exporturilor, proprietăți imobiliare comerciale etc.), categorii de debitori, sectoare, țări etc.

481. În temeiul articolului 139 alineatul (3) lit. (1) din Legea privind activitatea băncilor, Banca Națională a Moldovei poate solicita băncii să sporească calitatea și frecvența raportării privind riscul de credit către BNM.

Secțiunea 4 **Riscul de piață**

482. Măsurile de supraveghere pentru abordarea deficiențelor identificate în cadrul evaluării riscului de piață, precum și mecanismele administrative și de control aferente, ar putea viza solicitarea la

adresa băncii de a reduce nivelul de risc inerent sau de a consolida mecanismele administrative și de control.

483. În temeiul articolului 139 alin. (3) litera (b) din Legea privind activitatea băncilor, Banca Națională a Moldovei poate solicita băncii să abordeze deficiențele identificate în ceea ce privește capacitatea băncii de a identifica, a cuantifica, a monitoriza și a controla riscul de piață, inclusiv prin:

- a) sporirea performanței abordărilor interne ale băncii sau a testării ex-post, ori a capacității de simulare de criză;
- b) creșterea calității și a frecvenței de raportare a riscului de piață către Organul executiv; și/sau
- c) solicitarea unor acțiuni mai frecvente și mai detaliate de audit intern privind activitatea comercială.

484. În temeiul art. 104 alineatul (3) litera (d) din Legea privind activitatea băncilor, Banca Națională a Moldovei poate:

- a) să restricționeze investițiile în anumite produse atunci când politicile și procedurile băncii nu asigură acoperirea și controlarea corespunzătoare a riscului asociat acestor produse;
- b) să ceară băncii să prezinte un plan pentru reducerea treptată a expunerilor sale la activele și/sau pozițiile nelichide aflate în dificultate; și/sau
- c) să ceară cesionarea produselor financiare atunci când, în urma proceselor de evaluare ale băncii, nu se obțin evaluări conservatoare conforme cu actele normative ale BNM.

485. În temeiul articolului 139 alineatul (3) litera (e) din Legea privind activitatea băncilor, Banca Națională a Moldovei poate:

- a) să ceară băncii să diminueze riscul de piață inerent (prin acoperire sau vânzare de active) atunci când se constată existența unor deficiențe semnificative în sistemele de cuantificare ale băncii; și/sau
- b) să ceară băncii să crească valoarea instrumentelor derivate decontată prin contrapărți centrale (CPC).

Secțiunea 5

Riscul operațional

486. Măsurile de supraveghere pentru abordarea deficiențelor identificate în cadrul evaluării riscului operațional, precum și mecanismele administrative și de control aferente, ar putea viza solicitarea la adresa băncii de a reduce nivelul de risc inerent sau consolidarea mecanismelor administrative și de control.

487. În temeiul art. 139 alineatul (3) litera (b) din Legea privind activitatea băncilor, Banca Națională a Moldovei poate:

- a) să ceară băncii să implice mai activ organul de conducere sau comitetele acesteia în decizii privind administrarea riscului operațional;
- b) să ceară băncii să ia în considerare riscul operațional inerent atunci când aprobă

- produse și sisteme noi; și/sau
- c) să ceară băncii să îmbunătățească sistemele de identificare și cuantificare a riscului operațional.

488. În temeiul art. 139 alineatul (3) litera (d) din Legea privind activitatea băncilor, Banca Națională a Moldovei poate:

- a) să ceară băncii să reducă volumul de externalizare; și/sau
- b) să ceară băncii să atenueze expunerile la riscul operațional (de exemplu, cu asigurare, introducerea mai multor puncte de control etc.).

Secțiunea 6

Riscul de rată a dobânzii asociat activităților din afara portofoliului de tranzacționare

489. Indiferent de cerința de a deține fonduri proprii suplimentare în temeiul art. 139, alin. (3) lit. a), Banca Națională a Moldovei trebuie să ia în considerare aplicarea de măsuri de supraveghere în următoarele cazuri:

- a) dacă riscul ratei dobânzii asociat activităților din afara portofoliului de tranzacționare există și este semnificativ (consultați titlul 8);
- b) atunci când rezultatele SREP relevă o deficiență în cadrul evaluării de către bancă a nivelului inerent IRRBB și a mecanismelor administrative și de control aferente; sau
- c) dacă banca raportează faptul că valoarea sa economică poate să scadă cu peste 20% din fondurile proprii („șoc standard”) ca urmare a unei variații bruște și neașteptate a ratelor dobânzii.

490. În temeiul art. 139 alineatul (3) litera (b) din Legea privind activitatea băncilor, Banca Națională a Moldovei poate solicita băncii să ia măsuri pentru a aborda deficiențele identificate în ceea ce privește capacitatea băncii de a identifica, a cuantifica, a monitoriza și a controla riscul de rată a dobânzii asociat activităților din afara portofoliului de tranzacționare, de exemplu pentru:

- a) a îmbunătăți capacitatea acesteia de simulare de criză; și/sau
- b) a spori raportarea către organul de conducere a băncii a informațiilor privind administrarea lichidității.

491. În temeiul art. 139 alineatul (3) litera (f) din Legea privind activitatea băncilor, Banca Națională a Moldovei poate solicita băncii să aplice variații la limitele interne pentru a diminua riscul inerent activităților, produselor și sistemelor.

492. În temeiul articolului art. 139 alineatul (3) litera (l) din Legea privind activitatea băncilor, Banca Națională a Moldovei poate solicita băncii raportări suplimentare sau mai frecvente ale pozițiilor IRRBB ale băncii.

493. Măsurile utilizate ca răspuns la aplicarea șocului standard trebuie să depindă de complexitatea metodei de calcul utilizate și caracterul adecvat al șocului standard, precum și de nivelul valorii economice. Dacă reducerea valorii economice este stabilită printr-o metodă de calcul relativ directă sau standard, Banca Națională a Moldovei poate solicita inițial informații suplimentare. Însă, dacă

reducerea are la bază rezultatul unui model mai complex despre care Banca Națională a Moldovei deține mai multe informații, aceasta poate realiza mai rapid o evaluare a măsurii (măsurilor) adecvate. În acest din urmă caz, alegerea măsurii trebuie să țină cont de rezultatele evaluării IRRBB realizate conform punctului 6 din prezenta metodologie.

Secțiunea 7

Riscul de lichiditate

494. În temeiul articolului art. 139 alineatul (3) litera (m) din Legea privind activitatea băncilor, Banca Națională a Moldovei poate:

- a) să impună cerințe privind concentrarea activelor lichide deținute, inclusiv:
  - cerințe privind componența profilului de active lichide al băncii față de contrapărți, monedă etc.; și/sau
  - limite maxime, limite sau restricții privind concentrări de finanțare;
- b) să impună restricții privind neconcordanța contractuală sau comportamentală de scadențe pe termen scurt dintre active și datorii, inclusiv:
  - limite privind neconcordanța de scadențe (pe anumite perioade de timp) dintre active și datorii;
  - limite privind perioadele minime de supraviețuire; și/sau
  - limite privind dependența de anumite surse de finanțare pe termen scurt, cum ar fi finanțarea de pe piața monetară.

495. În temeiul articolului art. 139 alineatul (3) litera (l) din Legea privind activitatea băncilor, Banca Națională a Moldovei poate impune băncii cerința de a asigura o raportare mai frecventă privind pozițiile de lichiditate, inclusiv:

- c) frecvența de acoperire a lichidității și/sau raportarea finanțării nete stabile; și/sau
- d) frecvența și granularitatea rapoartelor de lichiditate, cum ar fi „indicatorii suplimentari de monitorizare”.

496. În temeiul articolului art. 139 alineatul (3) litera (b) din Legea privind activitatea băncilor Banca Națională a Moldovei poate solicita băncii să ia măsuri pentru a aborda deficiențele identificate în ceea ce privește capacitatea băncii de a identifica, a cuantifica, a monitoriza și a controla riscul de lichiditate, inclusiv prin:

- a) creșterea capacității de simulare de criză pentru îmbunătățirea capacității acesteia de a identifica și de a cuantifica sursele materiale ale riscului de lichiditate pentru bancă;
- b) creșterea capacității acesteia de a-și monetiza activele lichide;
- c) consolidarea planului de urgență de lichiditate și a cadrului de indicatori de avertizare timpurie pentru lichiditate; și/sau
- d) sporirea raportării către organul de conducere a băncii a informațiilor privind administrarea lichidității.

Secțiunea 8

Riscul de finanțare

497. În temeiul art. 139 alineatul (3) litera (m) din Legea privind activitatea băncilor, Banca Națională a Moldovei poate solicita luarea de măsuri pentru modificarea profilului de finanțare al băncii, inclusiv:

- a) reducerea dependenței acesteia de anumite piețe de finanțare (posibil volatile), cum ar fi finanțarea de tip corporativ;
- b) reducerea concentrării profilului său de finanțare în privința contrapărților, a vârfurilor din profilul de scadențe pe termen lung, (a neconcordanțelor) de monede etc.; și/sau
- c) reducerea valorii activelor grevate cu sarcini, cu o posibilă diferențiere între grevarea totală și supragarantarea reală (de exemplu, pentru obligațiuni acoperite, apeluri în marjă etc.).

498. În temeiul art. 139 alineatul (3) litera (l) din Legea privind activitatea băncilor, Banca Națională a Moldovei poate solicita raportări suplimentare sau mai frecvente ale pozițiilor de finanțare ale băncii, inclusiv:

- a) frecvența crescută de raportare reglementată relevantă pentru monitorizarea profilului de finanțare (cum ar fi raportul NSFR și „indicatorii de monitorizare suplimentari”); și/sau
- b) frecvența crescută a raportării asupra planului de finanțare al băncii.

499. În temeiul art. 139 alineatul (3) litera (b) din Legea privind activitatea băncilor, Banca Națională a Moldovei poate:

- a) să solicite luarea de măsuri pentru abordarea deficiențelor identificate în privința controlului riscului de finanțare exercitat de către bancă, inclusiv:
  - sporirea raportării de informații administrative privind riscul de finanțare către organul de conducere a băncii;
  - restabilirea sau consolidarea planului de finanțare; și/sau
  - stabilirea de limite pentru apetitul/toleranța acesteia la risc;
- b) să sporească capacitățile de simulare de criză ale băncii, printre altele, prin solicitarea la adresa băncii de a acoperi o perioadă de criză mai mare.

Capitolul 6

Interacțiunea dintre măsurile de supraveghere și cele de intervenție timpurie

500. Pe lângă măsurile de supraveghere menționate la prezentul titlu, Banca Națională a Moldovei poate aplica măsuri de intervenție timpurie, astfel cum este prevăzut în articolele 42-44 din Legea privind rezoluția și redresarea băncilor, care sunt menite să suplimenteze setul de măsuri de supraveghere menționate la art. 139 din Legea privind activitatea băncilor.

501. Banca Națională a Moldovei va aplica măsuri de intervenție timpurie fără a aduce atingere vreunei măsuri de supraveghere, iar atunci când aplică măsuri de intervenție timpurie, trebuie să aleagă cele mai adecvate măsuri pentru a asigura un răspuns proporțional cu împrejurările specifice.

Capitolul 7

Interacțiunea dintre măsurile de supraveghere și cele macroprudențiale

502. În cazul în care o bancă este supusă unor măsuri macroprudențiale, Banca Națională a Moldovei

va evalua:

- a) dacă, în virtutea faptului că banca utilizează modele de supraveghere aprobate pentru calcularea cerințelor de fonduri proprii, vulnerabilitatea/deficiența specifică vizată de măsura macroprudențială este eliminată dintre efectele măsurii datorită caracteristicilor sale de structură (de exemplu, dacă măsura macroprudențială crește valoarea ponderii de risc la anumite clase de expunere, adică măsura ar viza numai instituții care aplică abordarea standardizată în calcularea cerințelor minime de fonduri proprii pentru riscul de credit și, prin urmare, băncile care aplică abordări IRB nu ar fi afectate direct); și
- b) dacă măsura macroprudențială abordează în mod corespunzător riscurile aferente unei anumite instituții, după caz.

503. În cazul în care măsura macroprudențială, datorită structurii sale specifice, nu vizează o anumită bancă (astfel cum s-a descris mai sus), Banca Națională a Moldovei poate avea în vedere extinderea efectelor măsurii direct la banca respectivă (de exemplu, prin aplicarea ponderilor de risc pentru anumite clase de expuneri vizate de măsura macroprudențială).

504. În cazul în care, în urma evaluării SREP se stabilește că măsura macroprudențială nu abordează în mod corespunzător riscul sau deficiențele aferente existente în cadrul băncii (mai exact, banca este expusă la sau prezintă un risc mai mare decât nivelul vizat prin măsura macroprudențială, sau deficiențele identificate sunt mai semnificative decât cele vizate de către măsură), Banca Națională a Moldovei va ține cont de suplimentarea măsurii macroprudențiale cu măsuri suplimentare specifice băncii.

Titlul XI

APLICAREA SREP LA GRUPURI TRANSFRONTALIERE

505. Prezentul titlu abordează aplicarea procedurilor și metodologiilor SREP, care sunt menționate în prezenta metodologie, în legătură cu grupuri transfrontaliere și entitățile acestora. Acesta asigură și legături cu procesul de evaluare și adoptare a deciziilor care va fi desfășurat în temeiul art. 111 din Legea privind activitatea băncilor.

Capitolul 1

Aplicarea SREP la grupuri transfrontaliere

506. Atunci când se aplică SREP și prezenta metodologie la grupuri transfrontaliere, Banca Națională a Moldovei trebuie să evalueze viabilitatea grupului în general, precum și a entităților individuale ale acestuia. Acest lucru se poate realiza prin împărțirea procesului în două etape: Banca Națională a Moldovei realizează o evaluare inițială a entităților aflate sub supravegherea directă a acestora și (2) Banca Națională a Moldovei discută la nivel comun și finalizează evaluarea în baza acordurilor de colaborare în domeniul supravegherii pe bază consolidată sau în cadrul colegiilor de supraveghetori conform prevederilor articolelor 111 și 112 din Legea privind activitatea băncilor.

507. În conformitate cu domeniul de aplicare al prezentei metodologii, astfel cum s-a menționat la titlul I:

- a) autoritățile responsabile cu supravegherea consolidată trebuie să realizeze evaluarea inițială a întreprinderii-mamă și a grupului de instituții la nivel consolidat; și
- b) Banca Națională a Moldovei trebuie să realizeze evaluarea inițială a entităților aflate sub supravegherea acestora (la nivel individual sau subconsolidat, dacă este cazul).

508. În cazul în care prezenta metodologie se aplică sucursalelor din cadrul unui grup transfrontalier, astfel cum s-a menționat la paragraful anterior, în cazul sucursalelor, Banca Națională a Moldovei trebuie să ia în considerare băncile în primul rând la nivel individual atunci când realizează evaluarea inițială a acestora, mai exact să evalueze modelul de afaceri, strategia, procedurile de administrare internă și de control la nivelul băncii, riscurile pentru capital și lichiditate, adecvarea capitalului și a lichidității unei entități, ca și în cazul unei instituții individuale. Constatările emise în urma unor astfel de evaluări inițiale, după caz, trebuie să includă și identificarea vulnerabilităților-cheie în context transfrontalier sau la nivelul grupului, care pot fi legate de dependența unei instituții de întreprinderea-mamă/grupul acesteia pentru finanțare, capital, suport tehnologic etc. În cadrul evaluărilor inițiale ale acestora la nivel individual, BNM va reflecta de asemenea punctele forte și factorii de atenuare asociați entității din cadrul grupului, care pot avea legătură cu suportul tehnic al grupului, măsuri de sprijin financiar etc.

509. Rezultatele unei astfel de evaluări inițiale a elementelor SREP, inclusiv, dacă se identifică, opinii privind dependențele-cheie de întreprinderea-mamă/grup, trebuie să servească drept date pentru procesul de evaluare și adoptare a deciziilor conform cerințelor art. 111 din Legea privind activitatea băncilor, prin urmare, trebuie să fie discutate de către Banca Națională a Moldovei în cadrul colegiilor de supraveghetori înființate conform art. 112 din Legea privind activitatea băncilor.

510. În urma discuțiilor din cadrul colegiilor de supraveghetori și a rezultatelor procesului de evaluare comună, Banca Națională a Moldovei trebuie să își finalizeze evaluările SREP respective, făcând ajustările necesare pe baza rezultatelor discuțiilor din cadrul colegiilor.

511. În cazul în care evaluarea inițială a BNM a relevat deficiențe specifice privind poziții din interiorul grupului (de exemplu, o concentrare mare a expunerilor la întreprinderile-mamă, dependența de finanțare din interiorul grupului, preocupări privind sustenabilitatea strategiei unei entități etc.), care afectează negativ viabilitatea generală a entității la nivel individual, Banca Națională a Moldovei trebuie să discute în cadrul colegiilor de supraveghetori dacă evaluarea finală a unei entități trebuie să fie schimbată având în vedere dimensiunea generală a grupului, inclusiv modelul de afaceri și strategia consolidată la nivel de grup, precum și existența unor caracteristici ale măsurilor de sprijin financiar în interiorul grupului.

512. În cadrul colegiilor de supraveghetori, Banca Națională a Moldovei trebuie să discute și să coordoneze următoarele:

- a) planificarea, inclusiv frecvența, și promptitudinea evaluării diferitelor elemente SREP pentru grupul consolidat și entitățile sale pentru a facilita elaborarea de rapoarte de risc de lichiditate și de risc la nivel de grup, care sunt necesare pentru deciziile menționate art. 111 din Legea privind activitatea băncilor;
- b) detalii privind aplicarea sistemelor de referință utilizate pentru evaluarea elementelor SREP;

- c) abordarea privind evaluarea și atribuirea unui scor pentru subcategoriile individuale de risc, în cazul în care s-au identificat astfel de subcategoriile ca fiind semnificative;
- d) datele cerute băncii la nivel consolidat și la nivel de entitate pentru evaluarea elementelor SREP, inclusiv cele din cadrul ICAAP și ILAAP;
- e) rezultatele evaluării, inclusiv scorurile SREP atribuite pentru diferite elemente, precum și evaluarea generală SREP și scorul general SREP la nivel consolidat și de entitate. Atunci când se discută evaluarea riscurilor individuale pentru capital și lichiditate, Banca Națională a Moldovei trebuie să vizeze riscurile identificate ca fiind semnificative pentru entitățile respective; și
- f) măsuri de supraveghere și de intervenție timpurie planificate, după caz.

513. La elaborarea sintezei evaluării generale SREP pentru grupul transfrontalier și entitățile acestuia, Banca Națională a Moldovei va asigura structurarea acesteea astfel încât să faciliteze completarea modelelor pentru raportul SREP, raportul privind riscul la nivel de grup, modelele de raport privind evaluarea riscului de lichiditate și evaluarea riscului de lichiditate la nivel de grup prevăzute pentru decizia comună art. 111 din Legea privind activitatea băncilor.

Capitolul 2

Evaluarea SREP a capitalului și cerințele prudențiale specifice unei banci

514. Stabilirea ratei de acoperire a capitalului și a cerințelor în conformitate cu procesul descris la titlul 7 pentru grupuri transfrontaliere face parte din procesul autorităților competente de adoptare a deciziei conform art. 111 din Legea privind activitatea băncilor.

515. Exercițarea competențelor de supraveghere și luarea de măsuri de supraveghere, inclusiv privind impunerea de fonduri proprii suplimentare conform articolului 139 alineatul (3), lit. a) din Legea privind activitatea băncilor, la nivel consolidat și la nivelul entităților individuale, trebuie să facă obiectul adoptării unei decizii conform art. 111 din Legea privind activitatea băncilor.

516. În cazul întreprinderilor-mamă sau al băncilor-filială din cadrul unui grup transfrontalier, aplicarea cerințelor suplimentare de fonduri proprii, în temeiul art. 139 alineatul (3) lit. a) din Legea privind activitatea băncilor și în contextul articolului 103 din legea respectivă trebuie să fie executată în conformitate cu procesul de adoptare a deciziei prevăzut prin art. 111 din legea respectivă.

517. În contextul discuțiilor privind acoperirea nivelului de fonduri proprii și stabilirea de cerințe suplimentare de fonduri proprii, Banca Națională a Moldovei trebuie să ia în considerare:

- a) evaluarea caracterului semnificativ al riscurilor și al deficiențelor identificate la nivel consolidat și la nivelul băncilor individuale (mai exact, care sunt riscurile semnificative pentru întregul grup și care sunt cele pentru o singură entitate) și a nivelului de fonduri proprii necesare pentru a acoperi astfel de riscuri;
- b) în cazul în care deficiențele identificate sunt comune tuturor băncilor (de exemplu, există aceleași deficiențe de administrare la toate entitățile sau deficiențe la modelele utilizate în cadrul mai multor entități), coordonarea evaluării și a răspunsului de supraveghere și, în special, adoptarea deciziei privind necesitatea impunerii unor măsuri la nivel consolidat sau proporțional la nivelul băncii, în cazul entităților în care există deficiențe comune;
- c) rezultatele evaluărilor și opiniilor ICAAP privind fiabilitatea calculelor ICAAP și

- utilizarea acestora ca date pentru stabilirea de cerințe suplimentare de fonduri proprii;
- d) rezultatele calculelor de referință de supraveghere utilizate pentru stabilirea cerințelor suplimentare de fonduri proprii în cazul tuturor entităților din cadrul grupului și la nivel consolidat; și
  - e) cerințe suplimentare de fonduri proprii care să fie impuse entităților și la nivel consolidat pentru a asigura o coerență a cerințelor finale de fonduri proprii, precum și dacă există necesitatea de a transfera fonduri proprii de la nivel consolidat la nivel de entitate.

518. Pentru a stabili cerința TSCR prevăzută la titlul VII, Banca Națională a Moldovei trebuie să ia în considerare același nivel de aplicare ca și în cazul cerințelor privind deciziile conform art. 111 din Legea privind activitatea băncilor. În mod specific, cerința TSCR și alte măsuri privind capitalul, dacă există, trebuie să fie stabilite la nivel consolidat și individual pentru entitățile care își desfășoară activitatea în alte state membre. În cazul nivelului subconsolidat, cerința TSCR și alte măsuri privind capitalul trebuie să vizeze numai întreprinderea-mamă a grupului subconsolidat pentru a evita calculul dublu al cerințelor suplimentare de fonduri proprii luate în considerare de către Banca Națională a Moldovei pentru filialele din alte state membre.

Capitolul 3

Evaluarea SREP a lichidității și cerințele prudențiale specifice unei bănci

519. Referitor la art. 111 alineatul (6) litera (b) din Legea privind activitatea băncilor, Banca Națională a Moldovei trebuie să considere „problemele” ca fiind importante și/sau „constatările” ca fiind semnificative cel puțin în cazul în care:

- a) Banca Națională a Moldovei propune cerințe cantitative specifice privind lichiditatea; și/sau
- b) Banca Națională a Moldovei propune alte măsuri decât cerințele cantitative specifice privind lichiditatea, iar scorul atribuit pentru riscul de lichiditate și/sau riscul de finanțare este „3” sau „4”.

Capitolul 4

Aplicarea altor măsuri de supraveghere

520. Banca Națională a Moldovei responsabilă cu supravegherea grupurilor transfrontaliere și a entităților acestora trebuie să discute și să coordoneze, dacă este posibil, aplicarea tuturor măsurilor de supraveghere și de intervenție timpurie la nivel de grup și/sau la nivelul entităților sale semnificative pentru a asigura aplicarea coerentă a celor mai adecvate măsuri pentru vulnerabilitățile identificate, ținând cont de dimensiunea grupului, inclusiv interdependențele și măsurile din cadrul grupului.